

شورا

عدد ۱۰

ماہ ۱۵ = سنہ ۱۹۱۵

محرری: رضاء الدین بن فخر الدین

ناشری: «م. ساکر و م. ڈاکر راسیفلر»

کیوملر حقنہ.

ر. ف.

تارانچی تورکلی قانداق
تورالر.

«اویفور بالاسی»

حلب خاطرہ لری.

«صاقماری»

ربا حقنہ.

ذاکر آبوخانوف

علی شرنوایی مدرسہ سی.

نوشیوان یاوشف

یاپوزنیاغہ ایکسکورسیہ.

آخوند صالحجان اورمانف

آلغہ کیتوسوزده ایمہس

بالکہ اشدہ.

صابرجان القورماشی.

شوق غہ عائد یا شا اثرلر.

احمد زکی.

سبیاحت خاطرہ لری.

نورعلی نادیف

تربیہ و تعلیم:

اصول تربیہ - علی حبیب

تل وادیات اوقتو اصوللری.

عبدالرحمن سعدی.

ابتدائی مکتبہ جغرافیا

درس لری.

غ. ع.

مراسلہ و مخابره:

اورالسکی، یوزکلی ته کرمن،

اوپا.

مطبوع اثرلر.

«فلان»

حکایت

متنوعه.

تصحیح، اورننده توگل

«شورا» نك یشینچی نومیرنده درج ایتولمش «اولیا آتاده ایسکی قبرلر و ایسکی کتابلر» باشلی مقاله مده گی بعض سوزلرنی ح. بیگیف اطللی بره و «شورا» نك حیدنجی نومیرنده تصحیح قیلوب مشقتله نه: «جعفری افندی بو قبرنی بر تورك خانی یا که بیوک درجه لی عالم بولورغه کیرهك» دی. لکن بو فکر طوغری توگل. چونکه «اولیا آتا» شهری بو طرفنی روسیه عسکری ضبط ایتکاندن سوکغنه وجودکه کیلگان شهردر» دی. حالبوکه:

(۱) مین ح. ئەتکه نچه «بر تورك خانی یا که بیوک درجه لی عالم بولورغه تیوش» دیمه ی بلکه «غایت بیوک درجه لی تورك خانی» دیدم.

(۲) مینم مقاله مده ذکر ایتولگن قبرنك بیوک خان قبری بولووی ایچون اولیا آتا شهرنك بوزن یا که سوک بنا قیلنووینك کیره گی یوق.

(۳) اوزینک «روس عسکری کیلمه زدن بوزن اولیا آتا اورننده کچکنه بر قورغان هم مذکور قبرگنه بولغان» دیوی ده مینم مقصدقه کفایت ایته. آندن سوک میگه کیره که سده ده:

(۴) بالعکس اولیا آتا شهری بیک ایسکی بر شهر اولوب زمانه سینه کوره بیک شب کریستی ده بولغان. آنگ بقیه سی حاضرده ده باردر. اولکان بازار شول کریست اچنده بولوب، تیره یاغنده مناره بیوکلیکنده زور، زور باچق کریست کیسه کلری اولیا آتاده بولغان یا که آندن اوتکان هر کمنک دقتن جلب ایتوب طورادر. هم اورطا آریاده کوب تحقیقات یاصاغان مشهور پروفیسور بارتولد جنابلرنک ایسکی عرب مؤرخلرنک کوب ماقطاب سویله دیکي «طراز» شهرن «اولیا آتا» دیوونده نده اولیا آتاک بیک ایسکی بر شهر بولوی اوستینه مدنی بولوی ده آگلانا. درست شهرنک روس قسمی بوزن بولماغان هم بولماوی ده بیک طبعی. (۵) اولیا آتا بیک ایسکی بر شهر بولغانلقدن آنده تاریخقه تعلق ایتکان ایسکی کتابلر و ایسکی نهرسه لر نقلاب تیکشر گانده کوب طا بولا طورغان یردر.

(۶) اوزک تمام اصلینه توشمه گن بر مسئله حقنده «بو طوغری توگل»، «تاریخقه تعلق ایتکان نهرسه یوق» کبی سوزلر بیک زور جسارتلیک، بو ارتق.

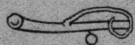
(۷) اول قبر ئیه سی مشهور، بیوک درجه لی تورك خانی، بابامز بر که خان بولورغه تیوش.

(۸) اولیا آتاده یرلی یهودیلر یوق. بولغانلری ده بخارا یهودیلر یگنه.

(۹) اول «بو طرفده هر اون چاقرمده بر قبر بار. شونک ایچون اولیا آتا قبری نك یرلی خلقلر قاشنده اهمیتی آز، اوزلرنه صدقه کوبرهک بولسون اوچون آنی چیتدن کیلگن درویشلر گنه کوتاره دی. حالبوکه اولیا آتا و اطرافنده بو قبر فوق العاده زور رول اوینی. بو قبرنک یرلی خلقلر قاشنده قیمتی حاضرده ده بیک بیوکدر. هر وقت بالا طابغان یا که آورغان یا که تبرکک ایچون زیارتچیلر بولوب طورادر. حتی ایکشه ر یوز چاقرمدن شول قبرنی زیارت ایچونگنه کیلوچیلر بولا. یرلی خلقدن هیچ استناسز کیرهک قازاق-قرغز، کیرهک صارت بولسون آنگ کراماتی، اولیالغی، خارق العاده لگی و آنگ حقنده ادبسن سویله وچیلر نك اورننده قوروب قالووی کی ثلله یندی خرافی حاللر متفق علیهدر. کیرهک قایسیغنه بولسون آنگ حقنده سوز بولسه مطلقا جانی فدا ایتوب اولیالغن اثباتکه کریشه، حتی اولیا آتا ایله تیک طورماس آتانی زیارت ایتکان کیشی حاجکه بارماساده بولا و آنلرنی زیارت ایتمی حاجکه بارغان کیشیلر نك حاجلری مقبول بولمی کبک ئەکیه نلرنی ده اخلاص کوگنندن سویلی. هر بر اشنی یرلی خاق آگا ندر ایتوب، قربان بوغازلاب باشیلر. قسقه سی اولیا آتا بک بازاری حاضرده ده یرلی خلق قارشنده بیک یوغاری ئلی. آنی تگی اون چاقرمده بر بولغان قبرلر ایله چاغشدر و معکن توگلدر. حاضرده اولیا آتا و اطرافنده بر اوچقنه تاتارلر نك یارمنی استنا ایتکانده جهالت تمام معناسیله دهشتنی صورتده حکم سورمه کده در.

(۱۰) بو قبر شبهه سن تاریخی قبردر. مین اوزم اولیا آتا قبرنه باروب بر نیچه مرتبه لر زیارت ایتدم. قبر ایسکی عرب استیلنده صالئوب حاضرده تمام ایسکروب، اوستینه چوپلر اوسوب تیکن. اوستینه قاراغانده بر نیچه یوز یللرنی ئوتکره گنلگن آکدروب طوراً اچده طاشده غی بازو خط کوفی ایله یازلغان بولوب بیک ایسکرگن. ایسکی یازولرنی اوقورغه بر آز مهارتک بولغانده و بیک طریشوب، مشقتلانو بکنه اوقوماغانده اوقوب بولورلق توگل. اوزمده اچنده اوزاق و قتر شهم یاغوب بیک مشقتلانو بکنه اوقودم. سوکره بر ینقدر و قدن سوک بر ایشاندن یازونک نسخه سن طا بوب آلوب اوزمده گن چاغشدرغاچ ایگه وی بر چقدی.

ح. بیگیف افندی کبک ردیه یا که تصحیح ایله شغلنوجی افندیلر که بوزن یاخشیلاب اوقورغه و یاخشیلاب تصحیحقه اورن بار یا که یوق ایدیون قارارغه و آندن سوک تصحیحقه کریشورگه توصیه ایتهم. یوقسه حاضرگی کبک کاغد بلچراتو بولوبقنه قالور. اسماعیل الجعفری.

۱۰ مای - ۱۹۱۰ سنه

۱۴ رجب - ۱۳۳۳ سنه

مقاله:

کیوملر حقنده

IV

کیوم حقنده غی بختی دینی، اقتصادی، طی، ذوقی، ملی اسم برله تورلی قسملرگه آیررغه ممکن بولسده کیوم هم فورمه اختیار قیلو طوغروسنده شوشی قسملرنک هر بر برینی رعایت قیلورغه تیوشلی.

(۱) دینی جهت. دینی جهت قارالسہ کیوم طوغروسنده اسلام دینده اساس طوتولغان نرسه لر اوشبونلردر: عورت اورتولمک، نظافت و طهارت که رعایت ایتولمک. اسرافدن (بفک کیوملر اوشبوگا کره در) صافلانمق، فرض عمللرنی قیلورغه مانع بولمازسزلق، جیت بر دین ننگ ظاهری علامتی و شعاری ایکانلکی بلنمازسزلق. اوشبو ایجابی و سلبی شرطلر تابولغانده کیوملر تله سه نیندی کیسوده و تله سه نیندی فورمه ده بولسون، کیره ک تگولسون و کیره ک تگولگان ده بولماسون، شونی صایلاو و کیوب یا که اورالوب وورو طوغروسنده مسلمانلر دینلری طرفدن اختیارلیلردر (۱). اصل ذاتی ممنوع بولماغانده، دین و شریعت، فورمه لر و مودالرغه مداخله ایتی. باشقه اجتماعی اشلرنی خلقلرنک اختیارلرینه تابشرووی قیلندن مونی هم خلقلرنک اوز اختیارلرینه تابشره در.

اگرده شریعت، مسلمانلرغه مخصوص بر فورمه کیوم برله تکلیف ایتکان بولسه ایدی، بو فورمه ننگ اک باشلاب رعایت ایتوله چک اورنی نماز اوقوغان حالدره بولووی لازمدر. حالبوکه غاز اوقوغان و قنده مخصوص فورمالرده غی کیوملر کیو حقنده امر بارلغی معلوم توگل. امام بخاری رسول الله حضرتلرنک بر جایه گه

(۱) «حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست X درویش صفت باش وکلاه تنزی دار» گلستان.

تورلوب نماز اوقوغانغی حقنده تورلی اسنادلر برله حدیثلر کوجرددر. باو یا که اوله ن برله بیل بولغان بولسه امام شافعی، ضرورت بولمی طوروب بر کولمک برله نماز اوقوده ضرر کورمیدر (۱). امام مالک مذهبنده گی عالمر، باشقه کیوملری بولا طوروب اشطان برله گنه نماز اوقوجی کشینگ نمازینی درست کوره لر (۲).

«مسلمانچه کیوم» و «مسلمان کیومی» اسمنده کیوملر بولسه ایدی نماز اوقوغان و قتلرده شونی کیو برله وصیتلر بولماز ایدی می؟ رسول الله ننگ برگنه کیوم برله نماز اوقوغانغی روایت ایتولگان حدیثلردن، چالمه سز و بورکسز آجیق باش کوینچه اوقوغانغی اوز اوزندن معلوم بولادر. باشقه بر نیت فلان قوشلماغان و قنده آجیق باش حالدده نماز اوقو مکروهلغی حقنده سلفدن برر تورلی روایت بارلغینی بلیمیز.

کیوم نزاعسی وقتنده: «من تشبه بقوم فهو منهم» روشنده بر حدیث کوب ذکر ایتوله و گویا اوشبو حدیث، مسلمانلرنی کیوم طوغروسنده باشقه لر توسلی بولوب یورودن منع ایتکان بولادر. اوشبو حدیثی سن مؤافلردن ابو داود و مستدرک مؤافلردن حاکم روایت هم تصحیح قیله در. حاکم ننگ مستدرکده موضوع حدیثلرنی کوجروب تصحیح ایتووی برله مبتالغی حقنده غی شهادتلرنی کوجروب سوز اوزایتورغه حاجت کورلمی. چونکه حدیث ثابت بولغان تقدیرده ده کیوم مسئله سنده دلیل بولا. آلووی شبهه لیدر.

حدیث، بر قاراغانده بیک عام و ایکنچی بر قاراغانده بیک خاص.

(۱) کتاب الام للشافعی. ج ۱ ص ۷۸.
(۲) المدوة. ج ۱ ص ۹۵. عورت اورتولگان بولو شرط ایکانلگی و «سراویل» ننگ ایران موده سی ایکانلگی معلوم.

مونگ اوستینہ اوزی دہ، صحابہ لری دہ جیتلرننگ کیوملرنی کیمگان بولورلر ایدی۔ حالبوکہ حدیث اماملرنندن بولغان ترمذی، عبدالله بن عباس^۱ حضرتلرنندن: «آیروم بر نہی بولماغان وقتدہ رسول اللہ، اہل کتاب غہ موافقت قیلونی یاراتادر ایدی» مضمونندہ حدیث کوچرہ در۔

امام بخاریننگ «جامع الصحیح» دہ «باب الصلاة فی الحیة الشامیة» دیگان سوزیننگ شرحندہ حافظ ابن حجر «ہذہ الترجمة معقودہ لجواز الصلاة فی ثیاب الکفار مالم یتحقق نجاستها» دی۔ ایندی «من تشبہ بقوم فهو منهم» دن مراد باشقہ لرننگ کیوملرنی کیودن منع ایتو بولسہ محدثلر شیخی بولغان بخاری نیچوگ شوشی روشدہ بر سوز سویلی و باشقہ لردہ آگا اعتراض ایتمی، نیچوگ سکوت ایتلر؟۔ ابن حجر اوزی شوشی «جبة شامیہ» نی روم کیومی ایدی دی ہم دہ بخاری، رسول اللہ جبة شامیہ برلہ نماز اوقوغانغی حقندہ حدیث کوچرہ در۔

رسول اللہ حضرتلری «تبوک» سفرندہ روم کیومی کیوب نماز اوقوغان بولا طوروب ایندی بو کوندہ باشقہ لرنی روم کیوملری کیودن منع ایتو و «من تشبہ بقوم» نی «کیومدہ اوخشاو» دیب معنا بیرو نیچوگ درست بولور؟ موگا طرفدارلق ایتوچیلر وشوندی دعوالرنی قیلوچیلر اوشبو سوزلرنی دلیللر برلہ اثبات ایتسونلر و رحما بالغیب سوز سویلہ ماسونلر ایدی۔

ہر حالدہ رسول اکرم و آندن سوگ صحابہ لرننگ محوسلر کیوملرنی کیوب یورولری، «من تشبہ بقوم فهو منهم» گہ «کیومدہ اوخشاو» دیب معنا بیررگہ یاراماغانغیہ دلیلدر۔ اما حدیثدن مراد نیندی نرسہ دہ اوخشاو ایدی؟ مونی ایضاح قیلو بزنگ اوستمزدہ توگل۔ شارحلر طرفندن قیلنغان تفسیرگہ کورہ «اخلاقدہ اوخشاو» بولا حقددر۔ حقیقت حالدہ رسول اللہ خدمتینک اگ الوغ قسمی اخلاق توزہ تو و تربیہ بولغانلقدن حدیثنگ شوگا محمول بولوی موافقددر۔

مگر دہ جیت دینلردن بررسینگ شعاری و ظاہر علامتی یا کہ روحانیلرننگ امتیازلرنیہ سبب و خاص بولغان کیوملرنی کیو ویندی بولسہ دہ معاملہ لرنی قیلو البتہ یارامیدر۔ موگا دلیل «من تشبہ . . .» حدیثی توگل بلکہ ظاہر حالی شول دین گہ منسوب ایکانلگینی اثبات ایتووی ایچوندر۔ اسلام دینی قاراوندہ غی «اقرار» نیندی مرتبہ دہ بولسہ بعض بر دینلردہ بولغان کیوملر، بولر وعموما علامتلر شول اسلامدہ غی «اقرار» منزلندہ در۔ بودہ معلوم بر مسئلہ۔ فتوی کتابلرنندہ غی «ولو وضع قلنسوة الجوسی» مثالندہ بولغان مسئلہ نی شوشندی حاللرگہ حمل قیلورغہ تیوشلی۔

امام شافعی دن باشقہ عالملر، ایرلر ایچون خاتونلر فورمہ سی

یک عام، چونکہ اوشبو عبارتنگ آستینہ کیوم سالوملر کرگان کبک آشاو ایچو، یورو طورو، یاتو اطورو و باشقہ نرسہ لردہ کرہ لر۔ مثلا اوی ننگ توبہ سینی تیمر برلہ یابوچی یا کہ فرنک ترتیبی برلہ سودا کاتوری آچوچی، ریزنکہ قالوش کیوچی ہم دہ اورندقلردہ اطوروچیلر ہمہ سی دہ فرنکلرگہ اوخشاوچی بولالر۔

یک خاص، چونکہ لغت اماملرننگ شہادتلرنیہ کورہ بر ایکی مادہ نی استنا قیلغاندن سوگ «تفعل» باندہ غی صیغہ لرننگ ہر برندہ «تکلف» معناسی معتبردر۔ موگا کورہ «تشبہ» کوچلہ نوب و طریشوب اوخشاو دیمک بولادر۔ برر مصلحت یا کہ اوزیننگ ذوق ویا کہ اوخشاوونی قصد ایتمی طوغری کیلگانچہ کیوچیلر موگا بتونلای کرمی قالورغہ تیوشلی بولادر۔

«فہو منهم» سوزندن دہ حراملق یا کہ مکروہلق یا کہ اسلامدن چیقو و دیندن ایرلو معناسی آگلا نماسہ کیرہ ک۔ شارحلر موگا «ایزگولرگہ اوخشاوچیلر حرمت کورلر و فاسقلرغہ اوخشاوچیلر حرمت کورمازلر» دیب بزنگ بھمنزگہ دخلی بولماغان بتونلای باشقہ بر معنا بیرہ لر۔ چونکہ اوستندہ چالما وجبہ بولغان کشی اوزیننگ حرکات و معاملہ لری برلہ فاسقلرغہ و اوستندہ سیرتوگ بولغانلنگ دہ ایزگولرگہ اوخشاووی ممکن۔ اوچ دورت تابوندن عبارت عام بر مجلسدہ ایکندی کیچکماسون دیب نماز اوقوغان وقتدہ اوستلرنندہ اوزن کیوملر، باشلرنندہ قازان بورکلری بولغان، سوداگرلر اوز اورنلرنندہ اطوروب قالغانلری حالدہ آقروژنی صوددہ خدمت ایتوچی سیرتوکلری بر میرزاننگ فورمادہ غی کیومی برلہ نماز اوقوچیلر صفتدہ عبادت ایکانلگینی «اوا» شہرندہ بر بای یورندہ ایبہ شارمز برلہ برلکدہ کوردک۔ لامپا و الکتریک یاندروچیلر، پاراخود تیمر یوللردہ یوروچیلر، اوستاللردہ پچاق و جانچکیلر برلہ آشاوچیلر، کتابلرنی مطبہ دہ باصدروچیلر (۱)، غزتہ و زورناللر جیقاروچیلر، فابریقہ و فرنک ترتیندہ مغازینلر طوتوچیلر، جای و قہوہ ایچوچیلر «من تشبہ» حدیثی آستینہ کرماسہ لر یا کہ کرہ لردہ عیبلی بولماسہ لر کیوم کیوچیلرگنہ نیچوگ آندہ کرہ لرنی ایچون آنلرغہ عیبلو بولالر؟۔ بو اوبن توگل، بلکہ یک جدی مسئلہ در۔ مونی آیرو لازم۔

شارحلرننگ حدیث گہ معنا بیرولری درست بولسہ کیرہ ک۔ اگر دہ مقصود تہدید یا کہ جیتلرننگ کیوملرنندن منع ایتو بولسہ ایدی رسول اللہ آتون و کموش، یفاک و حریر کیوملردن ایرلرنی صریح صورتدہ منع ایتووی قبیلندن مونی دہ بولای مجمل عبارت برلہ توگل بلکہ صریح عبارت برلہ منع قیلغان بولور ایدی۔

سوداگر: «مسلمانان قاره کول بورکنی یاراتوب کیه لر، لکن اورتا حلق ایچون باشقه کیوملری برله مناسب بورکار اورتا حسابدن ۱۵ صوم تیره سنده یوریلر. قارا کول بیک چدام بر نرسه بولسه ده جایگی قزوغه، اورنورغ طوزانینه بیک قارشى طورآلمی. برایکی جایده تمام قدری کیته» دیب سویله دی. ۱۵ صوملق یورکننگ ایکی یلده قدری کیتسه اول فورمه نی نیچوک ایتوب صاقلارغه ممکن؟ مونگ ایچون یا قارا کولنی اوچوز توشرو یولینی تابارغه یا که قارا کولدن چداملی و آندن ماتور و کیلشلی باشقه بر نرسه نی عمل که قویارغه کیره ک. یوقسه خلق ۴-۵ صوم قیمتده بولوبده قدرلی حالده اوج دورت یلغه توزه طورغان فورازقه، اشله په، روسیچه بورکارنی اختیار ایتارکه مجبور بولورلر. بو اش طبیعیدر. (۳) طبی جهت. طبی جهت قارالغانده کیوملر صالقون برله قزواق ضررلندن صاقلارلق، تننی آورتدمازلق، قان یورودن و اعضا ننگ هواندن فائده له نولرینه مانع بولمازلق شکلده تگلورلی لازمدر. بزنگ اوز آزمزده دوقتورلر بولماغانلقدن، بولغانلری اوزلری عمومی فرنک موده سی برله کیونوب یورگانلکلرندن بزنگ کیوملر مز بو کون که قدر طب علمی نقطه سندن تیکشرمادی، حفظ صحت قاعده لرینه موافق بولوب بولماولری حقنده طبیلر ننگ فکرلری صورالمادی. بزنگ بیک فائده لی کیوملر مز بولوب احتمال اوزمز بلماگان سببلی باشقه بر ضررلی فورمالرغه آلماشنوب بارا طورغانلردر و مونگ خلافتیچه احتمال، باشقه بر فائده لی موده غه آلماشنو تیوشلی بولغان فورمه لر مز همیشه اوستمزده یوری طورغاندر. اوزمز، صرغان ختفه کللاپوشنی بیک سویه م، قارا کول بورکنی یاراتام. اما عمرم بوینچه باش آورووی برله مبتلا بولوومنی یاش کونمدن بیرلی صرغان کللاپوش کیو و قشنی جانی طوناشدن بورک برله یورومدن کورم.

(۴) ذوقی جهت. ذوقی جهت قارالغانده کیوملر هر کیمنگ اوز کوکلینه اوخشی و جانی طنچلاندر طورغان روشده بولورغه تیوشلی. عصیلر ننگ کوکلری خوشلان حقنده کیوملر ننگ کوب دخلی بار. اوز کیوملرینی یاراتوب کیوچیلر ننگ خلقلری گوزلنه، صبرلانار، صحتلری راحت بولا. بالعکس، کیوملرینی یاراتما وچیلر ننگ خلقلری نارایا، آچوچان، کیفسز حالده بولار. (۵) ملی جهت. ملی جهت قارالغانده کیوملر ملی بولورغه تیوشلی. بو ایسه بر ملت اهلینگ اوز آرارنده دوست طورولرینه، بر برینه آشنالق و یاردم بیرشولرینه سبیدر. بزنگ ماتمز کوتارلورگه و مدنیت کسب ایتارگه محتاج و شونگ برله برلکده ملی ادبلا و ملی اثرلرینی صاقلارغه ده محتاجدر. لکن ملی ادبلا برله «مدنیت» آراسنده ضدلق یوق. ملی ادبلا رزنی و ملی

و خانولر ایچون ایرلر فورمه سی کیومنی حرام کورسه لر، بو اش «من تشبه بقوم» حدیثندن استدلال قیلوب توگل بلکه بو حقه ایکنچی بر آچیق حدیث بولغانلغی ایچوندر (مذکور حدیثی «کتب سته» مؤلفانندن ابو داود نقل ایتهدر). ابن تیمیه ننگ اوز عصرنده بولغان خانولر ننگ چالمالرینی انکار قیلوونده سبب شول ابو داود حدیثدر.

«دین» اسمی برله بولماسه ده اهل اسلام ننگ دینی علملرندن عبارت صنف ایچون مخصوص بر فورمه کیوم که حاجت بارمی یوقی؟ مصر کاهنلری، برهن زاهدلری، یهودملارلی و خریستیان روحانیلر ننگ باشقلردن آیرم و مخصوص فورمه کیوملر کیولری معلوم. برهن زاهدلر ننگ باشلر نده چالمه، اوستلر نده جبه و چایان روشنده کیوم، موینلر نده تسییح بولوب اگرده تسییحلری بولماسه بخارا دامالرلرندن فرقسز قالورلر ایدی.

ابو یوسف، اوز وقتنده علما صنفی برله عوام صنفینی آیررغه لزوم کورگانلگی یوقاریده یازدی. هر حالده اسلام علملری ایچون مخصوص بر فورمه غه حاجت بولو و بولماو، زمان همده اقلیم و مملکتلر ننگ ایجابنه قاراب یوری طورغان بر مسئله در. شونگ ایچون مونی «مطلقا کیره ک» یا که «مطلقا کیره ک توگل» دیب حکم ایتو درست بولماز.

خرستیانلر ده لوتهر که تابع روحانیلر عمومی کیوملر ده یوریلر، باشقلردن فرقلری بولمی. عبادت لرینی کورو قصدی برله «گیلیسینورص» شهرنده چیرکولرینه کرگان ایدک. روحانیلری، اوستنده عادت کیوم بولغان حالده و عظم سویله دی و عبادت ایتدردی، آبروم بر فورمه کیوم کیمادی.

اسلام دینی «مساوات» اصولینه بنا قیلغانلقدن مین اوزم مخصوص فورمه لر برله علمانی عوامدن آبرو طرفنده توگلمن. اگرده امتیازغه حاجت بولسه بو حسی توگل بلکه معنوی بولورغه یعنی علما، باشقلردن حسن اخلاق، عفت و کوکل پاکک برله آیرلورغه و یوغاری طوررغه تیوشلی. «ولباس التقوی ذلک خیر» (اعراف). «اذا انت لم تابس ثیابا من التقی - عریت وان واری القمیص قمیص».

(۲) اقتصادی جهت. اقتصادی جهت قارالغانده کیوملرندن کورله چک فائده برله مصرفلری مناسب روشده بولورغه تیوشلی.

اوشبو قاعده. کیوملر حقنده غنه توگل بلکه هر نرسه حقنده یوری و هر کیوم که معلوم بر مسئله در. مسلمانلر ننگ ایسی فورمه ده غی کیوملرینی صاقلو مطلوب بولسه هر نرسه دن مقدم کیوم - لرنی اوشبو «اقتصاد» قاعده سینه بنا قیلورغه تیوشلی. اعتبارلی بر

اوزگر ياخشى وپخته ايتوب اشله تسه گر وارزان توشررگه طريشه گر هم اوزگر فائده كورر ايدگر هم خلقمز فائده لانور ايدى، چيت كيوملرني آورغه حاجت كورمازلر ايدى» ديدم.

مدير: «يارار ايدى ياراون، لکن بزنگ قارت باى موندى ياگا اشلرگه ايرك بيرلك توگل، بو اش بزى بولماز ايندى مونى اوزلرينه قالغان صوگك ياش بايلر اشله سله اشله لر» ديب جواب بيردى. مين ده: «اش، ياش بايلرني كوتوب طوررلق درجه ده فرصت قه مالك توگل، مكده او قوب قايتوچيلردن باشلاندى. قارت باى، شاگردلرنگ روسجه او قولى ايچون يانوب كويوب يورگانچه مونه شوشى اشنى قايتوچون ايدى، بو آنك قولدن كيله در» ديب چيقوب كيندم.

حقيقت حالحه ملي كيوملرني صاقلالو منبرلردن، محرابلردن بولغان نصيحتلر هم مطبوعات عالمنده كي تاثيرلى مقاله لردن بيگره ك سوداگرلر و مغازينارنگ اجتهادلرينه توقف ايتدر. اگرده سوداگرلر طريشه لر ملي كيوملرمن صاقلانورلر، آنلر اجتهاد ايتاسه لر موزه خانه لردن باشقه اورنلرده بتونلاى بتارلر.

ر. ف.

شعر:

(دوستم ش. خانم گه جواب)

روح اوله هم نور سونه بونده قارا طورمش بله
ياش يوره كده ايدگو اوى كيه ظلم اوتى بله.
ئه رونشه ئه ي ياش يوره ك هيچ يه م تابللى چيلكنه
حر بولورغه، بان اوچارغه ئله قايدى ايركنه.
كوز سالورغه قورقنام اخلاص قويوب دنيا سينه
كرله نوب هم تاپلانوب بئكان جبرينه، اولينه.
اويلاميم يوق قورقنام آدملرن ايدگو ديوب
ظالمانه افترائلر يادورارلر اوستيمه.
ئه ي سويه لر اوز ياننده: مين سويكلى، نور، قوباش
بولماديسه م يانلرنده آه، اوتهلر جانيمه.
يوزلرنده بالقغان نور چلغانلغان كر بله
قابقارا طايلر حسد كينه قهر آچو بله.
ياش يوره كنگ ايدگو نورلى يه ملي ياقنى اويلرى
قارشيلانه ملت قدر كولكى و جبرلر بله.

ز. سعيده.

اثرلر منى صاقللى طوروب ده اكرده قصد ايتسه ك مدنيت كسب ايتوومن ممكن بولور ايدى. باشقه قوملرنگ مدنيت كسب ايتولرينه ملي عرفلرينى صاقلالورلى مانع بولماسه بزگه ده مانع بولماز. بو كون «مدنيت» كسب ايتكان قوملرده تمام بر عرف و بر تورلى گنه ادب گه تابع توگل. اوروپا و آمريكا مدنيتلرى بر نرسه بولغانى حالحه عرفلرى، ادبلىرى و اخلاقلرى باشقه باشقه در. انسانلرنگ مدنيت كسب ايتولرى ايچون اوزلرينگ اخلاقلرينى، ادب و عرفلرينى اوزگرتوگه حاجت بولماسه كيره ك. «تكامل»، باشقه لرنك عرف و عادتلرينى آلودن توگل بله ك اوزلرينگ ملي عادتلرينى گوزلله - شدره بارودن عبارتدر. بو كون ترقى ايتكان ملتلرنگ اوزملى عادتلرينى حرمت برله صاقلالورنده غى سر اوشبو بولسه كيره ك. شونگ ايچون مدنيت كسب ايتو قصدنده بولغان ملتلر اوزلرينگ اخلاقلرينى، كيوم سالوملرينى و عموما ملي عرف و عادتلرينى صاقلارغه تيوشلى. «تقليد»، دين اشلرنده مذموم بولسه، دنياوى اشلرده ده ممدوح توگل. چونكه اول، اقتدارسزلىق و همسزلىك علامتى بولوب آنك نتيجسى ايسه بيچاره لى و يوقلقدر. لکن ملي كيوملرني صاقلالار ايچون آنى هميشه توزه ته طوررغه و ياخشيلاندره باررغه، باشقه لر برله رقابت قيلماز درجه ده كوندن كون اوچسز- لاندورغه تيوشلى. بو ايسه بيك الوغ فداكارلقرغه محتاجدر.

باشنده فورائقه و اوستنده فرنك كيومى بولغان حالحه بر آدم «اوقا» شهرنده اورنمزغه كردى و اوزينگ مكه مكرمه ده معلوم بر ايشان حضورنده او قوب قايتقانلغينى سويله دى. روسيه ده اوقوچى دينى مدرسه لر شاگردلرى توگل حتى اوچيتلسكى اشقولا شاگردلرى آراسنده فورائقه كيومچى گه تصادف ايتمگانم حالحه بو اشنى مكده بدى يل او قوب قايتوچى دين عالمنده كوروب بيك متأثر بولدم. بخارادن قايتوچى بر شاگردگه تيمر بولده اوچراب: «الك وقتلرده بخارادن قايتوچيلرنگ باشلرنده چالما و اوستلرنده چابان بولادر ايدى، سزنگ اوستكزده بارخت ياقالى چيكمان و باشكزده قارا كول بورك كوروب تعجب ايتدم» ديگان سوزمه ندامت قيلدم. لکن مكه و مدينه ده او قوب ده فورائقه وسيليندر كيوب يوروجيلر كو بايگان صوگك بو اش گه كوز اوره ندى، غريب كورملى باشلادى. آنلرغه، مونده غى مدرسه شاگردلرى ده ايه ردبلر. شولاي ايتوب باشقه لى، فورائقه لى اسلام علماسى كويابدى. بر مجلسده شوشى حقه سوز بولغانده موگا سبب ايتوب مسلمان تگوجيلرنگ كيوم بوزولرى و اشلرينى اعتبارسز اشله ولرى ايتوب كورساتدبلر. شوگا كوره «اوقا» شهرنده بولغان الوغ بر مغازين گه باروب اداره قيلوچيسينه مسئله نى سويله دم و: «سز اوزگر تگوجيلر طوتسه گر، اوست كيوملرني ده، بوركلرني ده

تارانچی تورکلی قانداق طورالر؟

تارانچی تورکلی عموماً مدنی بولوب همهسی شهر و قریه لرده ترکچیک قیله لر. بولنرک تورمشی ایکی دورگه بولندیکی کبی «یورد» لری ده ایکی گه آریلا. اولگیسی بولارنک آلتی شهردن کوچوب کیلیشی برله اورناشقان یوردلریدرکه: کوچه لری غیر منتظم، عمارتلی همهسی لای کیسه گدن. بوی پس - تبه نهک بر برینه متصل اولدیغندن کوچه لرده اول بهارده پاسکنهلق (؟) حکم سوردیکندن هر توری ناچار ایس آ کقوب طورر. بوندن طولایی درکه هر توری کسلر پیدا بولوب اهالی مسلمین نی رنجیده ایده لر. سوکغیسی ایسه «غولجه» خانلقی روسیه دولینه تابع اولدقدن سوکوره «یدی صو» اولکاسینه کوچوب اوطورغان یوردلریدرکه: بولنرک کوچه لری بر توری منتظم و تازا اولوب عمارتلینک اکثره گی باغچه لر برله احاطه اولدیغندن اولگینک عکسنجه اول بهارده بولارده خوش ایسلر آ کقوب طورر. بونداق یوردلرک بعض بر عمارتلی گوزهل گنه بولوب اورامغه قاراغان زور، زور تره زه لری بولنور. اما اولگیسنده ایسه اورامغه باققان تره زه لر یک سیره ک اوچری. کورمه خانلرک پنجره لری حولی یاغنده بولنور.

تارانچی یوردلری قشین یک سکوتده بولنور. هیچ بر توری حرکت یوق. اولسه باری، یاشلر وقاریلر کوندن آفتابلقغه ییغولوب گه بلاشوب، بختله شوب باحضور کون اوزدرالر. تونن ایسه عموم تورکستانلیر کبی مشریده نغمی نوا، اوین کولیکی برله کیچره لر. اوشاق بالارنک قایسی برلری مکتبلرگه یوری، قایسیلری آشوق اویناب عمر اوزدرر، باشقه یوق.

بتون قش بویونجه حیاتسز سکوت اچنده اولغان تارانچی دنیاسی مارت آبی کرو برله حرکت گه کیلوب بال قورطی کبی گوزله ب قیلمداشه باشلی. ایشته بو وقت چیتدن قاراغان کیشیلر نی شاق قاتررلق بر فعالیت کورینه. هر کم اوزاشنده، بری ایکنجیسی برله بختله شوب - سوز کوره شدرمک توگل، بورولوب قارارغه ده فرصتی یوق. هر تارانچی ایگون اشی برله مشغول بولوب حاللی حالنجه طریسه. کوننگ برگنه ساعتن ده بوشقه اوزدررغه ممکن توگل. عکسی حالده بو بر ساعت بولر ایچون یک بهالی توشه چک.

شونکچون بابالر «کونلکدن قالسه یلمقدن قالور» دیگانلر. ینده «تریغان خرمان قیلور، تریغان آرمان» دیگانلر. مونه بو مقالر نی هر بر تارانچی بالاسی اوزینه دستورالعمل قیلوب اوستاغان. شو سایه ده غنه آرمانسز کون کیچره لر. لکن تارانچی تورکلی ایکنجیلک گه ماهر، طرش، اخلاصلی، دهقان بولسه لرده قوللانغان زراعت جابدوقلری یک کهنه بولوب حضرت آدم زمانندن قالغان «بوغورسه» اسملی بر توری یغاچ صابانلر در. بو زمانده مونداق جابدوقلر قوللانو کولنج کورلده ده تارانچی تورکلی هنوز یاکی اصول زراعت جابدوقلرینه آلیشوب یتمی. اوشنداق بولسه ده یاکی کورشیلری خاخالردن کورمه کله تیزدن زمانچه جابدوقلر استعمال ایده باشلاولری اموت اولنمقدن در.

تارانچی تورکلی «ایلی» ولایتی برله «یدی صو» ولایتینک بر قسمنده یرلی خلق صانالوب بونده غی ایکنجیلک عمومیتله بولنر قولنده بولسه ده سودا و تجارت باندن بولر چیتدن کیلگان طوغانلردن آرتنده درلر. چونکه تارانچی تورکارنده شرکت بولوب ایش قیاش هنوز عادت بولمغانلقدن تارانچی سودا گرلری تارانچی دیارندن چقالمی، همان شول تیکرده ده بوتالوب یوری. بیچاره لر مگ مشقت برله آران قولده ایتدیکی ماللر نی شالقان بهاسینه باقی چیتدن کیلگان توغانلرینه بررگه مجبوردرلر. اما چیتدن کیلگان نوغای و سارترلر شرکت برله ایش کوردیکندن بولردن آغان ماللر نی مکاریه و تومن بازارلرینه ایلتوب ساتالر. ایشته بو سایه ده بولر صومینه صوم طابش ایتلر. سارترلده شولایوق اندیجان و تاشکند بازارلرینه ایلتوب ساتالر. شونداق قیلوب تاراو- تاراو، قوتلر، برکگان قوتلرگه مغلوب اوله رق، یالغوز آنلرغه باچلیق خده تن گنه ایفا ایده آلالر. باشقه هیچ ! . .

اوشنداق تارانچی تورکلی معیشت باندن غیریلردن توبان اولوب اورتا حالیلردن صانالسه لرده راسخود و جهاز کیلرده باشقه لردن اصلا قالشماشقه طرشار. قسقه سی: بولنر اسرافچانراق بولوب، اقتصادغه بیگوک رعایه قلمیلر.

تارانچی اویلری هر توری جهازلر برله جهازله نوب ایده نینه کینز، پلاس، کیلم توشیلر، اوزلری شونده آباقرن بولکلر اوطرالر. اوستال، استول کیبلر هنوز آنلرده عادت توگل. شوندا یوق کیوم سالم ده ده غیریلردن قالشماشقه طریسه لر. بورنی زمانلرده بولنرده کیوم سالم باشلیچه شوندن عبارت اولمش ایکان: کاشغر بوزندن اورته چه کولمک، کیگ اشطان، توبغی برله بردای اوزون چابان، باشنده قارا ایلتره دن کچکستای توماق شیکلی بورک، بوظنده ایسه کوندن ایتک وکاش. الحاصل بولنر بوتانچه بولوب کیتکلر: آباغنده ایسه شیگرین ایتک، آمریقان کاش و ریزینوی کالوش.

باشنده کامچات بورک، اوستنده لابوكدن چاپان، اشطان و كولمك لری ده هر توری نفیس و یومشاق ماتیریه لردن عبارتدر.

اوشنداق خاتور قزلی ده سیتسه یا که جون ماتیریه لردن اوزون كولمك، بونك سرتنه بایلی پلوش، اورتا حالیلیری لاسیتکدن بیشتت کیوب باشلرینه شالان اورمال سالالر. تارانچی خاتور - قزلی اکثریتله اوراملرده یوزی آچیق پرده سز یوره لر. بوگا هیچ بر تارانچی ناچار کوزله ن باقمیلر: تارانچی خاتونی هر وقت آچیق، ملایم و یواش بولوب هر اش هر کارده ایرلرینه رفیقهلر وظیفه سن ایفا ایده لر. شوننگله برابر خاتوناق - اوی قارامق، بالا نریه لمك توغروسنده ده اصلا کیچیلک ایتمی. لکن تارانچی تورکلرنده بوردن بیرلی قز بالالرنی اوقتو عادتی بولمغانلقدن تارانچی خاتونلری حقیقی اصول تربیه و حفظ صحت قاعده لردن خبردار توگلار. شونلقدندرکه: تارانچی عائهلرنده بالا تربیه سی بر آز ناچارراق اصولغه قورولوب بونك اوستینه خاتور - قز عالمنده وهم و خرافات که اشانو افراط درجه قوتلی اولدیغندن هر توری آغرو و سرخاوارنی مطلقا جادو و سحر یا که جن و پری دن کورده لر. دوالری ده ایم - توم، اوشکرو - توکرو لردن عبارت بولوب نتیجه ده بیچاره آغرو لرنی وقتسز قبرگه یبارده لر یا که ایمگندروب اشدن چغارالر.

تارانچی آراسنده دوقتورلر بولمغانلقدن عادی آغرو لردن باشقه هر توری یوغشلی آغرو لرده فوق العاده تلفاتی اولدر. مثلا: ۱۹۱۰ نجی یل تارانچی قریه لردن برنده اولغان یوغشلی آغرو توغروسنده «وقت» نك ۶۱۴ نومرلی نسخه سنده اوشنداق یازلمشدی: یارکند اویازی غالجات قریه سنده اونکان یل چه چك آغریغی ظاهر بولوب کونیه ۴ - ۵ بالانی قبرگه آلوب کیتکان ایدی. بو یل قزله (قزاق) آغریغی ظاهر بولوب بر آی اچنده ۹۰ لای بالا شول آغرو دن وفات ایتمیلر. غالجات تیره سنده گی قرغز اوللرنده چه چك آغروی طارالا باشلاغان. اولوچیلر بیک کوب. ۳۰ یاشندن اوزغان کشیلرده بر نیچه اولگان. شوشی عصرده مدنی مملکتلرده چه چك آغریغی کوروب بلمدگری حالده بزده کشیلرنک ایکی دن بری شوندن قریلار. ایشته «انقراض» کتابنده غی آغریق ایسکه توشه. مونه موندن بزم آرمزده غی یوغشلی آغرو لرنک نه قدر مدهش ایکانی آگلشلسه کیره ک.

ینه ده تارانچی تورکلرنده آغریقلرنی «پری اویناتو» عادی بار. «پری اوینی» شوندن عبارت بولدر: آغرو بولغان خانه اورتالغینه بر توغ قاداب آغرو شول توغنی چر آیلاندر. مونك آرتنده باخشی (باقوچی - باغوچی) اییده شلریله داب

دومباقار چالوب «آبی». صوکننده باخشی اوزون کوله گن کورکی کبی توگره گلندرب فرقراب خایقرا باشلی. نتیجه ده بیچاره آغریغنی یاغاش خنجر برله خنجرله ب طاشلی. تارانچی اعتقادینه کوره بو باخشیلر جنلره علاقه دار بولوب گویه انار جنلرنی هایداب یباره. آغریقلرده شوندن صوگ صحتلق تابا. شونلقدندرکه: بو باخشیلرغه روسلر «شیطان دوقتور» دیلر. لکن ملالرده آنلردن قالماسقه طریشارلر. بونلرغه کوره گویه جن و پریلرنی اونداق اویناتوب غنه توگل بلکه اوقوب غنه قاجاررغه ممکن. شوندا یوق جادو و سحرلرنی قایتاروده. شونلقدندرکه «ردکردم، باطل کردم» لرنی قابات - قابات آیتوب بیک شفالی میقروبی توکرکلرن بر صوغه توکره - توکره آندن مذکور شفالی صو برله بیچاره آغریقلرنی چومولدرالر. ایشته شو سایه ده غنه بیک یگلمك برله «.....» خدمتی ملالر اونی آلالر. آفرین ملالره! تارانچی ملالری بو کبی اشلره فوق العاده استعدادلی اولدیغندن، بوندن باشقه کسب اهللرنده کسبیدن طوقتارغه مجبور ایده لر. مثلا: ۱۹۰۵ سنهدن مقدم تارانچی دیارنده ایشاناق، عادتدن طش شهرت کسب ایدوب مونده ایشانلر برنجی رول اویناغانلر. بولر اوز موقعارن نغتمق ایچون مزارلرنی افراط کوتاروب آنلرنی خدای برله بنده آراسینه واسطه دیب یعنی: «پیر - پیرغه یثار، پیر خدایه!» دیب تعلیم بیرگانلر. موندن طولانی درکه: تارانچی آ کالر پیرلر ایشانلرغه نق یا بشقان و اوز نذرلرنده آنلر واسطه سیله جنت که کر مکچی بولغانلر. بونی کورو برله بزم ملالرده تیک طورماغان، همان اوزلرن ایشان دیب اعلان ایسکانلر. دیمک ملالر برله ایشانلر آراسنده طارتشو باشلانغان لکن هر ایکسی ده ایشاناق پرده سی آستنده. بولرنک هر قایولرینه منسوب آدهلر کندی شیخلری حقنده توری کرامات خبرلری اختراع ایدوب طورغانلر. بو گرلرده مزارلرغه بیک یراق یرلردن سفر مشقتلرن چیگوب قربانلر آلوب کیلوب چالوچیلر بولغان کبی ایشانلرغه (ایشان حضرتلرگه) ده نذر و صدقه یباروب خیر فاتحه لرن آوچیلرده کوب بولغان. او زمانق اوزلرن ایشان اعلان ایدوچی ملالر آراسنده نوغایلردن عبدالرحمن محمدی، تارانچیلردن نظام الدین آخونلر کبی فاضل ذاتلرده بولغان. لکن بو ایشانلق ۹۰۵ سنهدن صوگ تارانچیلر آراسنده مودادن توشدی. هر نیچوک فاضل آدم بولسه ده ایشانلق آتن کوتارگانلرگه بر توری استخفاف برله قاری باشلادیلر.

دیك بوندن صوگ روسیه تورکلرنده مطبوعات ترقی ایدوب توری غزتله چغا بارغان صاین، تارانچی تورکلرنده غزته اوقوچیلر آرقی ده ایدی. بولر مطبوعات سایه سنده فکرلری آجیلوب اطراف

ینه ده تارانچی تورکلرنده آغریقلرنی «پری اویناتو» عادی بار. «پری اوینی» شوندن عبارت بولدر: آغرو بولغان خانه اورتالغینه بر توغ قاداب آغرو شول توغنی چر آیلاندر. مونك آرتنده باخشی (باقوچی - باغوچی) اییده شلریله داب

تارانچیلرده خطای زمانده ایسرتکچ ایچو مشروع اولسه ده حال حاضرده هیچ بر تارانچی ایچمی . لکن ناصبای تارتو، تماکی چیگو مشروعدر . اما خاتون قزلرنده مونداق عادتلر اصلا یوقدر .

تارانچیلرده بورنده کوب خاتون آلو عادتیی بولماسه ده حال حاضرده قازاق - قرغزلردن کورمکله بو، عادت اولوب بارمقدهدر . تارانچیلر بالالرینی بیک یاشلهی حتی ۱۳ - ۱۴ یاشلرنده چاقلرنده اویله ندردکن اوغل و قزلرینگ رضالق و کیگاشلرندن باشقه قدا وقداغیلر بر برینه اوخشاسه اوزلگندن اشنی بتره بیرلر . شونلقدندر که عائله لرنده هر وقت چوالو - کوگلسز واقعلر ظهور ایدوب طور ا .

تارانچی تورکلری اوین، کولکی و تماشانی بیک یاراتلر . شونلقدندر که : عید و طوی کونلرنده «کوکبار» (آت چابشدر) کبی ملی اوینلر روحلی صورتده اجرا ایتلوب طورالر . یاز چغو برله تارانچی یوردلرنده بورکه (باتور) لر چالشی باشلانوب هر کون یاشلر و قاریلر «چالش» میدانینه حاضر اولالر . لکن بو چالش و کورهش عادتلری موندن اون غنه یل مقدم جانلی صورتده اجرا ایتلوب طورمقده ایدی سده بو کونلرده یوغالوب بارالر . شولایوق موندن یگرمی گنه یل مقدمگی رسم و عادتلرندن بر چوغی اوتلوب بارالر . مثلاً : بوردن بری یاکی یلنی قارشیی آلو یعنی : نوروز بایرامیدر . یاکی یلنی قارشیی آلو هر کم اوچون بر تیگز . آنده یاکی بخت ، یاکی سعادتکه کرو امید اولندیغندن عموم اهالی ، خاتون قز - همسی بر میدانغه یغولوب بو بلنگ عموم اوچون قوت اولوون تلی ، سوگنده بتون اهالی طرفندن بایرامگه مناسب ملی اوینلر اوینالا . ملالرده شوق و نشاط برله اشتراک ایده . هر گز نساً طائفهسی اشتراک ایتسه قتنه اولور وهیله آنلرنی اشتراک ایدودن منع ایتمیلر ایدی . لکن زماغزده مونداق اوینلرنی قتنه اولور خوفیه ملالر منع ایتمکدهدر .

فانم

نوغای قارداشلر مزده اویغانو دوری ۱۹ عصرده باشلانوب ۲۰ عصرده ترقی دوری حلول ایتمش ایهده تارانچی تورکلرنده اویغانو دوری آنچاق ۲۰ عصرده غنه حلول ایتمشدر . تارانچی خلقی ایه ۱۹ عصر اورتالری اوزغانچه غنه قدر خطای قول آستنده قالوب ، خطای ادارهسی ایه بیک قضان اصولغه قورولوب اوزینه قاراغان ایلنی قارانغولقده طوتوش مطلوب اولدیغندن ، متبوعارینه هر توری جنالر چیکدره ، توری قیونقلی تدبیرلر قوللانا ایدی . سوکغه تابا تارانچی عصیانی ظهور ایدوب بولرده اوز آدیلرینه

عالمدن خبردار اولار ایدی . شونلقدندر که : بولر اوزلرنده اجتماعی توری کیمچیلکلر کوره لر . بولرنی زمانه موافق اصلاح ایتره گه طریشار ، بو یولده قارشیی کیلوجی اولسه آنی تقید ایتوب طاشیلر ایدی . یاشلرنک بو فکری الوغله اوخشامادیغندمی یا که منفعت شخصیینه طوقغانلقدندمی ؟ یوقسه آنلرچه یوررگه تنزل ایتمکدندمی ، نه دن در ؟ ایکی آزاده اختلاف یوز کوستردی . یاشلر اوزلرینه قارشیی کیلگانلرنی غزته گه یازوب سوکدیلر . قاریلر بولرغه اهالینی آیقلا ندروب قارشیی طورمق بولدیلر . یاشلر آراسنده بعض بر یاش عالملر بولسه ده اهالی گه سوزلری یورمی ، قاریلر بالعکس نفوذیلر ایدی . بوندن طولایی درکه : یاشلرنی تهدید ایتمگه باشلادیلر . لکن یاشلرنک بولردن قارشیی کورگان صاین فکرداشلری آرتقمده ایدی . بو طوغروده یاش عالملردن بعضلری قاج مختلر چیکدیلر . توری قیونقلره گرفتار اولدیلر . اگ اخیرده بولرده صوصدیلر . الوغلر یاشلرنی «کالته چایان» دیب استهنزاً ایتلر ایدی . بوندن طولایی درکه : اصلاح طرفدارلرینه اهالی بیننده «کالته چایان» اصطلاحی تعمیم اولندی . «کالته چایان» سوزی اولده صرف یاشلرنی کیمستمک اوچون اختراع ایدلگان بر اصطلاحدن عبارت ایکن حال حاضرده ماقتا اورنده قوللانا لر . تعجب ایته چک بر حال ، فزق در زمان ! .

حال حاضرده تارانچی تورکلری آراسنده ملی مطبوعات برله آشنا یگتله بیک کوب اولوب بو سوک زمان حادثه لری سببلی غزته اوقوچیلرنک صانی کوندن کون ترقی ایتمکدهدر . بین الاهالی اگ چوق منتشر غزته ، ژورناللر شولردر : وقت ، ترجمان ، یولوز ، شورا ، تورک یوردی ؛ سیره ک بولسه ده «ایل» اوقوچیلرده بولنورلر .

تارانچیلر آراسنده اصول جدیده هیچ بر قیل و قالسزغنه قبول اولنوب ایسکی مکتبلرنک بارچهسی دیهرلک اصول جدیده مکتبینه تحویل اولندی ایهده بو مکتبلرنک بر چوق قصورلری بولوب هنوز مطلوب اولان مقصده ایرشدره چک درجهده منتظم حالده توگلدنر . بو قصورلرنک بر قدرلیسی خصوصاً مادی جهتدن اهالی ده اولسه ده چوغراق قسمی مکتبدارلردهدر . بولر اصول تعلیمدن بی خبر اولدیغی برله برابر بیک مساهله کاردهدرلر .

تارانچی تورکلرنده تارانچیلقدن باشقه هنرمند و کاسبیلر کم اولنور . تارانچیلر مهمان دوست خلقدنر . نصل ملتدن اولسه ده اولسون مهمانی مهمان اولدیغی چون گنه آچیق یوزله قارشیی آلوب بیک قدرلهب چاماسنجه صیلیرلر . بولرده اگ قدرلی آش پلاو اولدیغندن گدایلرده قوناق غه پلاو حاضرلیلر . هر نیچوک قیلوب قوناقنی راضی قیلشقه طریشارلر .

بونداق بولغانده تارانچیلر آراسنده همان تالاش، زنجال، اختلاف، پارتیه‌لک، ناحق حکملر بولغالاب طوراجنی ییلگولیدر. تارانچی تورکلری اوغانو دورینه کردی دیدک. سبب: بونلر آراسنده ۹۰۵ سنه دن سوک مکتب و مدرسه لرنی اصلاح، جمعیتلر قیلو، مسلمانچه مطبعه لر آچو، بالارن حکومت مکتبیلرینه بیاروب اوقوتو، ملی مطبوعاتدن لذت آلو، غیري مترقی ملتلرنی کوروب آنلر حالینه غبطه ایدو، اوز حاللرینه باقوب جدی قایغروچیلر باردر. دیمک بولر آنلرنک اوغانو علامتلرندندر. «اویغور بالاسی».

حلب خاطرهلری

IV

جامع کبیره

زکی افندی دن آیراغاج اوزم گنه «حلب» نگ طار اوراملرن تاشا ایتوب بوری باشلادم. بارا تورغاج یولم بر زور تیمر قابقه ایشککه باروب تکلیدی. قارادم. آلمده زور بر جامع طوره ایدی. اول، حلب نگ مشهور جامعلرندن «جامع کبیره» ایمش. ایمپراطورسه هیلینا طرفندن بنا قیلغان کلیسا اورتنده اوطوروی نقل ایتلگان اول جامع، عربلر قاشنده «زکریا جامعسی» دیب معروف ایکان. بعضیلر «امویه جامعسی» ده دیلر. اول جامعنک ده شامده غی جامع امویه شیکلی طاش برله توشه لگان زور آچق آدی وخیلی زورغنه بر نیچه بولمدن عبارت قابلاولی قسمی بار. لکن حلب جامع امویه سی کبره ک زورلقده وکیره ک مهابتلکده شام جامع امویه سی برله قیاسنی قابل بولماس درجه ده توبن طوره.

جورج خیاط افندی اول جامعده ایسکی قول یازمه اثرلر صاقلانغانلغن سوبله گان ایدی. فرصتدن استفاده ایتوب شول کتابلردن بعض بر بیک ایسکی کورنگانلرن کوزدن اوتکارمک، اگرده کتابلرنک اسملری یازلغان دفتر بولسه آنی ده بر قاراب چقماق بولدم. جامعلرنی یوزاقلاب قویو اول طرفلرده هیچ عادت توگل. تورکیه ده، بالخاصه سوریه ده جامعلر قلوب منزلده. آنده جینالار، سوبله شلر، بحثلر، ایرته دن کیچکه قدر آلاز اچنده کشی

مستقل بر خانلق طورغزمغه موفق اولمش ایسه ده شونده ده بیچاره تارانچیلره مسعود یاشارگه ممکن بولمادی. اوزبکلری ده فقراً احوالینه موافق معامله ایتارگه تنزل قیلمی بایاغی خطای مأمورلری کبی کیفی اداره ایته باشلادی. فقراً خلق ایسه بوگا ناراضی اولدیغندن بوخانلق تولقون اوستنده گی کوبوک کبی چایقالوب طورمقده ایدی. لکن کوبده اوتمادی «غولجا» خانلغی روسیه دولتینه داخل بولدی. دیمک ایدی بیچاره فقرانک ایسکی بکلرنک بویورغندن قوتولوب بر آز ایرکده یاشارینه وقت یتمش ایدی. چونکه تارانچی بکلری بورنده خطای الوغلی طرفندن نصب اولنوب بو طوغورده فقرادن هیچ بر فکر و رأی صورالمی، بر بک بر منصب غه نصب اولندیمی؟ آرتق عزل اولنمق یوق. بونک اوستندن اولقاره شکایت ایتارگه هیچ بر فقرانک حقی یوق، ایسه ده اصلا اعتبار ایتیلر ایدی. روس حکومتی ایسه تارانچیلردن خطایلر کبی «حاکم بک» لر توگل. بلکه قواص، آقسقال کبی اجرائیه؛ قاضی و بی کبی نکاح، طلاق، وراثت و اوغلاونی اشلرنی برترک بکلر قویوب اصل قوتنی فقرا قولینه بیرمش. یعنی: بو مأمورلر اهالی طرفندن صایلاو طریق برله نصب اولنوب حکومت طرفندن تصدیق اولنور. لکن قلق غه کونککان اهالی بو صایلاو اصولندن فائده لنوب خواه لادیغی آدمنی نصب ایتارگه قورقوب نا اهل بولسه ده بک زاده لرنی غنه صایلاب کیلمش. بو بکلرده آتا بالاسی اولدیغندن آنلر بولندن اصلا ایرلمی یورمشلردر. نهایت تارانچی قومی ۱۹۰۵ نچی یلندن باشلاب صایلاو اصولندن تیوشنچه فائده لنوب منصبدارلرنی ده کندی منفعلن کوزه تورلک آدملردن قویارغه کرشمش ایکان.

فقرانک بو معامله لری بورنغی بکلرنک عزت نفس و منفعت شخصیه سینه طوقوب بر وقت خدمتنده اولان آدملرنی اوزلرینه بک دیب بلوش دن خورلاندیغندن ایسکی بکلرده کندیلرینه طرفدار ایزدیه سه بولمادیغندن نهایت بو یولده «بازه» قوللانا باشلادی. طبیعی بو سایه ده طرفدارلر آز زمان اچنده بک چوق آرتدی. دیمک تارانچیلر ایکی پارتیه غه بولندی. موندن طولایی درکه: تارانچیلر آراسنده سعایت و چاقم، صوغش و اولترشله هر وقت بولغالاب طورر اولدی. قایمی طرفندن بولسه ده بولسون. قاضیلرده هر وقت اوز پارتیه سن حمایه ایتدکندن مخالف طرفغه ناحق جنفلر بولادر. بوندن طولایی اهالی آراسنده دشمنانلق آرتقان صاین آرمقده در. بونداق بولغانده بونلرده همه دن اول اصلاح ایتله چک یری شودر: ۱) قاضیارغه تعیین لق ژالونیه بیرلو. ۲) قاضی اولاقچ آدم خالص اسلام تریه سی کورگان علم حقوق فقه دن امتحان بیروب قاضی لق غه لایق ایدکینه شهادت نامه لی بولو.

ياتقان كبابي ننگ توتونى و ماى ايسى برله بتون تيره ياقنى طوتروب
 طوره. آنك كورشيسنده گنه بر نارگله طروبقرلى حاضرلاوچى
 قىل ساختيان برله ن قابلانغان بورمه لى بورمه لى كوشه لرگه اورالوب
 اوطوره. آنك آرياغنده بر اوبوچى، بو ياقده بر يفا كچى،
 شونك ره تدن بر مايچى. قارشیده بر صابونچى زبتون مايندن
 يصالغان آب آق صابونى كوشول شيكلى ايتوب اويوب طاشلاغان.
 پيرره ك بر كتاب توبله وچى، آنك ره تدن بر آياق كيىمى برله
 سودا ايتوچى، ايسى كتابلر صابونچى و غير شوندى بر برسینه
 برده مناسبتى بولماغان سودالر بر ره تدن تزلوب كيتكانلر. بازارلر
 اچنده مخصوص بر نرسه برله سودا ايتوچى كيتلر كوبره ك بولوب
 شوكر قاراب اسم آغان، مثلا «يفاك بازارى»، «خوش ايسلى مايلىر
 بازارى»، «باو بازارى» وما اشبه اورنرده بار. لکن آرغه اول
 اسم اغليستكه قارابقنه پيرلگان بولسه كبره ك. چونكه آلارده ده
 شولوق تورللك. آنده ده بر يفاك و آطلاس نرسه لر برله سودا
 ايتكان كيتنگ يانده غنه تورلى سبزوات برله سودا ايتوچى بر
 قوش، آنك قارشيسنده بر ايتچى، كورشيسنده، بر كومه چچى
 و غيرلر كورنوب طوره لر.

مىن خيلى بر وقت تماشا ايتوب يوردم و دكانلر ننگ آلرينه
 چغارلوب قوبلغان نرسه لر اچنده آريگنالكلى بولغانلرينه آبروچه
 دقت ايتدم.

اورامىن اورامغه، بازاردن بازارغه كروب يورى تورغاچ،
 بوياوچيلر، تيمرچيلر، بيلاچيلر بازارلرينه چقدم. غلبه لك بولغان
 بازار دائره سن طاشلاب تخمينه كوره مينم اوتيلگه بارا تورغان
 مذكور توز و طازا اورام طرفى بولغان ياقه يونه لگانده «حاب ننگ»
 بازارلر ن تماشا ايتوب بتدم بولسه كبره ك. ايندى بر چغوب حلب ننگ
 اوزينه مخصوص اشياردن بر آز خاطره لر آلاسى غنه قالدى» ديب
 اويلاغان ايدم. لکن اول قدر يوروبده حلب بازارلر ننگ يارطيسنده
 كوره آلمانغمنى صوگندن آكلادم.

IV

«الانتظار اشد من النار»

هيكل افندى كيتنده. حجاب حقنده.

زكى افندى ننگ اويله دن صوگ بر نيچه ساعتك استراحتى
 بولغانلقدن، شول وقتده اول مينى بازارلرده بر آز گيردره چه گن
 و مينم اوزمنك گنه ازله ب طابووم قيين بولغان بر آز اورنلر نى
 كورسه ته چه گن وعده ايتوب معين بر ساعتده مينم اويده بولومنى
 اوتگان ايدى. شول سببى بازارلردن چقناج آزغنده توقف
 ايتمى توب توغرى نوميريمه قايتوب آش آشادم و آندن صوگ

قاياناب برسى كروب برسى چغوب طوره. غلبه لك رمضان آيلر نده
 بيگره ك آرته. اول وقتده كوندز مسلمانلر ننگ بتون حياتى مسجد
 اچينه كوچه ديه رگه مكن. رمضانده آچلق و صوموزلقدن توشكان
 كوگلى آنده غى حيات و غلبه لك ياخشى غنه كوتاره. و آنك
 اچنده وقتده تيز اوته. تيك اويبه نمازن ادا ايتكچ مسجد ايشك
 لرندن بره رسينگ بوساغا سينه، ياكه آنك اچنده گى باغانلردن
 بره رسينگ تويينه باشن قويوب، چالبار توبن يتينه قابلاب يوقلارغه
 ياتقان ايچى ده طشى ده مايلى، دگت ميچكه سى شيكلى يوان و پچراق
 ايتچيلر ننگ مشلداو و غرلد اولرى غنه بعضا يك آغر تاثير يروب
 قويه لر.

حلب ننگ، جامع كبرى، نى ايچوندر، يكللى ايدى.
 صاچيلردن برسن ازله ب اچدروب كردم. خيلى تازا، و قيمتلى
 كله ملر برله قابلانغان ايدى نى بوينده ديوار و توبه سنده گى نقش
 وزينتلر نى بر آز قاراب يورگچ محراب يانده غى كتاب اشكافينه
 كيلوب. كتابلر ن قارى باشلادم. لکن مينم كوتكانم ننگ خلافيه
 اوله رق اشكافده غى بر نيچه يوز جلد كتاب آراسنده يك ايسكيلرى
 چقمادى.

محرابنك يانده غنه، مخصوص يصالغان بر استانوق ده غايت
 زور، يك گوزل يازو برله يازلغان بر مصحف شريف طوره
 ايدى. زورلغينه و اشينگ نفيسلگينه حيران قالدم. اولجاب قارادم:
 بويى بر آرشين، ايكى اوچ چيرك، قاونلغى بر چيرك ايدى. كم
 طرفدن وقاى تاريخده يازلغانلغى اوستنده كورسه تلمگان.
 جامع اچنده باشقه تماشا ايتو ردى نرسه لر كورنما گچ آچوب
 كرتكان صاچى غى تيوشلى نالوغنى يروب چغوب كيتدم.

V

حلب ننگ بازارلرى

جامع دن چغوب كيتكچ يولم حاب بازارلر ننگ ايگ غلبه لك
 بولغان بر اورينه كيلوب چقدى. كيتلر، آشخانه لر، تورلى
 طاتلى نرسه لر صاتا تورغان اورنلر، قابلاولى اوراملر ننگ ايكى
 طرفدن كوز كورومى قدر پيرگه صوزلوب كيتكانلر. بازارلرده غى
 غلبه لك، آرى ده پيرى ده آغان انسان دولقونى، آندن ده موندن ده
 كيلوب چقغان ايشه كچى و قاچرچيلر ميكراسكوب آستينه قوبلغان
 كول صووى تامچيسن ايسكه نوشره لر ايدى. بازار اوراملر ننگ
 بر نيچه سن يوروب چقدم. آلر ننگ بارسنده ده شول شرق
 بازارلرده غى خصوصيات. ته ره زه سى تويينه تورلى مودنى نرسه لر
 اويوب قويغان بر غالاتيرينى ما گازينگ كورشيسنده گنه بر كباچى
 سيمز بر قوينى ايشگينه آصوب قوبغانده كورم اوستنده پشوب

بولاء۔ قسقمسی، شرق خلقی اوزی اوچون یاشی، اوزینک شخصی راحت و منفعتن باشقہلردن آلدہ قویا.

زکی افندی برادرینگ کیتی ده طشدن قاراغانده اول قدر گوزہل کورنماسده آنک اچندہ بیک اوکھایی بر بولہ، آلدندہ یومشاق بر دیوان بار ایدی.

کییت صاحبی مینم برله کورشکاج شرق عادتچہ، تعظیم و احترام برله یوغاریدن اورن کورسہدی. شول تیرہده بولغان قہوہ چینی چاقروب میکا جای اوزلرینہ قہوہ کیتیرگہ قوشدیلر. اورنی چقغاج شونیدہ ایتوب کیتیم: تورکیہده، شہرلرنگ توری اورننہ طارالغان قہوہ خانہلردن طش بازار وکییت آرانندہده کچکنہ اورنلردہ قہوہ، جای و نارگیلہ حاضرلہب طوروجیلر بولا. آلدہ اوطوروب قہوہ اچارلک اورن بولمی. شول سبیلی آت اوزلری ہر کمنگ کیتتہ آلوب باروب بیرلر. برہوسی-صو-صاب کیتسہ یا کہ آگارغہ بر قدرلی قوناق کیلسہ اول حاضر قہوہ-چینی چاقروب زاکاز بیرہ. نارگیلہ اچہرگہ عادتلہنگان کشیار آنی دہ شونیدی قہوہ جیلردن حاضرلہتوب آلالر.

جای اچوب اوطورغاندہ یانمزغہ بر مسلمان صراف (آچہ آشدروچی) کیلوب سوزگہ قاتناشدی. روسیہ مسلمانلری احوال-لندن بر آز سویلہشکاج صراف، خاتونلر مسئلہسندن سوزاچوب: «سزنگ روسیہ مسلمانلرندہ خاتونلر نیچک یوریلر روس حکو-متی آرنک حجابلرن کوچلہب آلدیمی؟ فرانسوزلر، یونالیلر شولای ایتلر ایکان. جزائرده سلانیکدہ خاتونلرغہ یابق یورو ممنوع ایمش» دیدی.

مین: «روسلرنگ اوز خاتونلری دہ حجابدن کوبدن توگل قوتولدیلر. آلی بزنی کوچلہمیلر. ہم تیز کوندہ کوچلہماسلردہ. لکن بزنگ خاتونلر اوزلری حجابنی طاشلاب بارالر ایندی. جہالت حجابلری اچلوب عادت برلہ دین بربرسندن آیرلغاج دین اسلامنگ اساسندہ آندی برنرسہ یوقلغی یاخشی آ کلاشلدی» دیدم. صراف: «اگرده فرانسوزلر سوریهنی آلوب حلسب کہ کیلسہلر مین مدینہگہ کوچم. چونکہ آلدن خاتونمنگ حجابن اچدرر حالم یوق» دیدی.

مین: «اگرده مکہ برلہ مدینہدہ آروپا قولینہ کیچسہ اول وقتدہ قایدہ باررسز؟ آندن صوگ آیفہ کوچوب کیتسہ گنہ قالا بیت. یوق ایسہ بیر اوستندہ غرب تأثیری آستہ توشماگان اورون قالمی. قویاش نورندن قاقچان شیکلی سز مدیندن قاجوب یورسہ کز ئلہ قایدہ بارا آلماسز بیت. آلالی ایتکانچی سز فرانسوز مدینتن ضررسز بر طرفی برلہ کرتورگہ طرشسہ کز یاخشیراق بولماس ایدیمی؟ آلی سزنگ حلسب کہ فرانسوزدہ انگلیزدہ کرماگان، ومع

بولمہمنک اورامغہ چقغان بالقوننی اوستینہ بر اورندق چفاروب قایتوشلی آغانم بر غزیتہنی مطالعہ ایتہ ایتہ، و آرا تیرہ اورامدہغی غلبہلک کہ کوزمنی صالوب اطرافقہ قاری قاری زکی افندینی کوتوب قالدہ.

عربلرنگ «الاتظار اشد من النار» دیگانلری بیک کوب اورندہ توغری. عمومیتلہ کوتوب بیک آور بولا وسینی کوتارگہ مجبور ایتکان احوال وکشی گہ جان طاریلہ. خصوصاً دنیانک برچیتتہ یولنی بر نیچہ مینوتقہ غنہ قسقارتو اوچون میلیونلرغہ توشروب کوپر صالوجیلر بولغاندہ ایکنچی بر چیتتہ پوزدلرن یونلہب ساغلاساویت ایتمی سینی شول قدر اوزاق کوتورولرینہ کوکل بیک جندن رنجی. آندی وقتلردہ عربلرنگ اول مقالینہ بیک نق ایمان کیتورہسک.

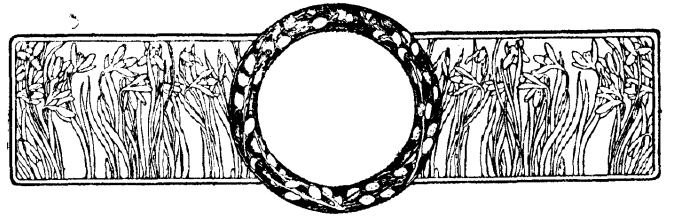
«فرانسہ» اوتیلینک بالقوتندہ اوطوروب زکی افندینی کوتونکاندہ مینم حالت روحیم مذکور مقالہ تصویر ایتکانک بتولنہی کیریسی ایدی. گوزل بالقون اوستوندہ اوطوروب قارشیدہغی مثلسسز منظرہنی: حلسبنگ غلبہلی اوراملرن، بر طوناشدن صوزلوب کیتکان توبلرن، مہابت بولوب آسمانغہ چغوب تورغان منارہلرن، چیتتہ یہشہروب یاتقان قرلرن، آرنک آریاغندہ کوگہروب-یہشہروب کورنوب تورغان باقہلرن، شہردن بر نیچہ باقہ طارالوب چغوب کیتکان کاروان یوللرن تماشا ایتکان صایون کوتولذتی آرتہ، کوکلہ کوتاریلگاندن کوتاریلہ ایدی. اوز اوزیمہ: «بو کوتو اوزاغراق دوام ایتسہ ایدی» دیہ ایدم. لکن اوزاق کوتہدم. کوزم قلعہ اوستندہ گی منارہگہ توشوب اویلانوب تورغاندہ ییلکہمہ بر قول کیلوب توشکانن سیزدم. ئیلہنوب قاراسمہ زکی افندی ایکان. نومیردن چقغاجدہ اول مینی برادری برلہ طانشدرماق بولوب توغری «خان الصابون» غہ کیتوردی. زکی افندی نک برادری شول خاندہ بر کییت طوتوب طوراً ایکان. شرق کیتیلری نی قدر پچراق و کچکنہ بولسہدہ آرنک اچندہ اوکھایی بر کانافی، بر نیچہ اورندق بولا. ناچارغہ اورنلردہده خواجہنگ شخصی راحتینہ عائد بولغان نرسہلر یتش بولالر. برہونگ اشندہ عموم گہ تعلق ایتکان جہتلر بیک زور مساہلہ واعتبارسزلق زحمتن چیگارگہ ممکن-ہم شولای چیگہ لردہ. لکن آنک اوزینہ، شخصی راحتینہ عائد بولغانلر اعتباردن توشمی. شرقدہ اوراملر پچراق، ترتیبسز، طار. لکن اوتینگ اچینہ کر، آندہغی طازاق جیناقلق حیران قالورلق. مکتبلرنگ صنف بولمہلری، آلدری، یاتاق خانہلری، ییمکخانہلری حفظ صحتنگ صوگ طلبلرینہ موافق طوتلمی ایکان آنک اوچون مدیر اوزن اول قدر واطمی. لکن مدیرنگ اوز کیتیتی پادشاہلرنگ رسمی قبول سالونلری شیکلی طازاومزین

جمله استثنائیه سی یا «أنا الربا في النساء» جمله سندن یا که «فما كان يدا بيد فلا بأس به» جمله سندن اخراج ایتلمشدر. او چونچی بر یردن استثناء، ظنمه بناء حنفیلر فائده سینه خدمت ایتهرلك بر استثناء بولماووی یك ظاهر در. اولگی جمله دن استثناءه کیلگاینده، بو استثناء حنفیلر مذهبنک خلافتن چقارا. زیره بو تقدیرده شول سوزنک معناسی ربا نسا ده غنه در. باری کیل، وزن بله اولچه نه تورغان نرسه لرده گنه، نسا ده ربا یوق. حنفیلر، شبهه یوق، شول سوزنی قبول ایتمه یه چکلر. بناء علیه آنلر چه ده بو استثناء درست تو گلدر. «فما كان يدا بيد فلا بأس به» جمله سندن استثناء درست تو گل، زیره بو تقدیرده شول استثناء نك عمومینه نظراً کیل بله اولچه نه طورغان نرسه لر، وزن بله اولچه نه طورغان نرسه لر که قولغه قول صا توده درست بولماسقه کیره ک بولا. بو ایسه، حنفیلر نك مذهبنه صراحتاً خلافتدر. بو سوزنی ده حنفیلر نك قبول ایتو احتماللری یوق. بناء علیه «عمار» سوزینه تمسکلری ده درست تو گل. بونده غی استثناء لر، سوبله دگمچه، حنفیلر مذهبنک خلافتن اثبات ایتمه گن بولسه، حنفیلر نك دعواسینه آچق دلیل بولسه ده عمار رضی الله غنه نك شول سوزی شرعی حجة بولا آلماس ایدی. زیره اسلام تعلیماتینه بناء رسول اکرم حضرتلرینه باشقه هیچ بر آدمنک دین اسمندن سوز سوبله وی درست تو گلدر. احکام دینیه ده تشریح، جناب الله ایله رسولینه گنه خاص بر حقددر. شول حقدده طفیلر نك اشتراکی، غایت بیوک بر جنایت در. عمار خبرنده گی «فلا یباع منه صنّف بالصنّف الآخر ألا مثلاً بمثل» زیاده سی ده حنفیلر نك، یوغاروده مذکور شریعتلرینه باشقه بر شریعتی افاده ایتدر. شول جمله ایکنچی استثناء نك معناسنده تقویه ایته. اول تقدیرده عمار نك، ربا حقدده گی مذهبی بتونه ایکنچی نسه بولووی آ گلا نادر. شونک او چون ده حنفیلر نك شول خبر که تمسکلری باطلدر.

ابن عمر خبرینه کیلگاینده، گرچه شول سوز ثابت بولسه ده، شافعیلر مذهبی حقدده ملاحظه لر منی بیان ایتدگمز وقت، ابن عمر دن شول سوز نك خلافتی ثابت بولغانن سوبله گن ایدک. بر آدمنک بر سوزی ایکنچی سوزندن آرتغراق قوتکه مالک بولماووی مسلم بولغان بر مسئله در. بو بر، ایکنچی دن ابن عمر نك شول سوزنده حنفیلر او چون طوغرودن طوغرو استدلال ایتهرلك بر نرسه ده یوق.

حنفیلر نك، ربانک حرمتن کیل، وزن بله تعلیملری حقدده گی بتون تفتیشلر مننک نتیجه سی اولارق طابغان نسه: ابراهیم النخعی بله زهری که باشقه بتون سفلر که همده الله ایله رسولینه مخالفتلریدر. دیهک: بو طائفه نك ایبره گن مذهبلر نك اساسی ابراهیم

ذلك آرنک مدینتی بر قدر ناچار یاقلری برله تأثیر ایتکان. سز، نی قدر قاجسه کرده آروپا مدینتدن قوتولا آلماسسز» دیدمده نادان بر صراف برله سوبله شوب او طورونگ کوب قرغی بولماغانلقدن کیتهر که اورنمدن طورب هیکل افندی که تشکر ایتدم و صحبتلری نی قدر طاتلی بولسه ده کوره چک اورنلم کوب بولغانلقدن بولب کیتهر که مجبور قالغانلغیمی بیان ایتوب زکی افندی برله چغوب کیتدم. «صاقملری» .

ربا حقدده

(باشی ۹ نچی عددده).

بو سوزلردن بری «عن عمر و بن شعیب قال کتب عمر بن الخطاب ألی أبی موسی الأشعری أن لایباع الصاع بالصاع عین اذا كان مثله وأن کان یدا یدا فان اختلف فلا بأس وأن اختلف فی الدین فلا یصلح وکل شیء یوزن مثل ذلك کهیئة المکان، ۲ نچی «عن رباح بن الحرث أن عمار بن یاسر قال فی المسجد الاکبر العبد خیر من العبدین و الائمة خیر من الامة و البعیر خیر من البعیرین و الثوب خیر من الثوبین فما کان یدا یدا فلا بأس به أنما الربا فی النساء ألا ما کیل او وزن» و بعض روایتلرده «فلا یباع منه صنّف بالصنّف الآخر ألا مثلاً بمثل» جمله سینک آرتدرلدغنده قولمزده غی دقتر که یازغانمز (المحلی دن بولورغه کیرهک). ۳ نچی عن معمر عن الزهری عن سالم ان ابن عمر کان لایری بأساً فیما یکال یدا یدا واحدا باتین اذا اختلفت ألوانه» ۴ نچی عن ابراهیم النخعی قال ما کان من نوع و احد یکال مثلاً بمثل فاذا اختلف فزد و ازد و أن کان شیئا و احدا یوزن فمثل بمثل فاذا اختلف فزد و ازد یدا یدا» ۵ نچی عن الزهری قال کل شیء یوزن فهو یجری تجری الذهب و الفضة و کل شیء یکال فهو یجری تجری البر و الشعیر و التمر و الملع» خبرلریدر.

خلیفه عمر دن روایت ایتلگن سوز منقطع بولغانغه آنلردن استدلال درست تو گلدر. عمار سوزینه کیلگاینده حنفیلر نك شول حدیث که تمسک ایتولری، آنده غی «ألا ما کیل او وزن» سوزی او چوندر. لکن شول سوزده، آنلر او چون تمسک ایتهرلك بر نرسه ده یوقدر. زیره آنک سوزنده گی «ألا ما کیل او وزن»

ثابت بولسه ده، آنلرچه يقيني بولماغانه، آني تحريم ايتهرگه جرات ايتيه آلماغان حنفيلر، رسول اکرم حضرتلرندن ثابت بولماسه ده، آلتی شيگه باشقه نرسه لده ربا اثبات ايتوب، آنلرني تحريم ايتهرگه، نيندي يوز بله جرات ايتهرلر ايگن؟ آنلرنگ بو اشلري دين اشلرنده تحکم بولمي ميگن؟ رسول اکرم حضرتلرينگ «كل مسكر خمر و كل مسكر حرام» ديگن سوزن اعتبار ايتوب، ايسرئكچلرنگ همه سن حرام ايتسه لده، «آلتی نرسه گه باشقه نرسه لده ربانگ حرمتي معلوم توگل، بنا عليه بز آني حرام ايتهرگه جرات ايتيه آلميمز» ديب جناب الله نك . فأن تنازعتم في شئ فردوه إلى الله و الرسول أن كنتم تؤمنون بالله واليوم الآخر ذلك خير و أحسن تأويلا» ديگن امرينه اطاعت ايتسه ل، الله و رسولي آلدنده تأدب ايتسه ل، طاغن مناسبره ك بولماس ايديمي ايگان؟ «طالغان كيومني كيوب غاز اوقو درست توگل» لکن، رسول اکرم حضرتلرينگ امورقه ني اوز اطرافنده گيلرگه امام همده آنارغه خاص (ام ورقه ني مشهور صحايلردن بر خاتون بولوب عمر رضی الله عنه عصرنده اوزينگ مدبري طر- فدن قتل ايتلدي) مؤذن تعين ايتوون اعتبارغه آوب، گرچه خاتونلرنگ ايرلرگه امام طروون درست كورمه سه لده. «امام ياتنده بر صفده طورو سيبلي گنه نمازلري بوزولمي، ديسه لري بولور ايگن؟ رسول اکرم حضرتلرينگ لعن الله السارق يسرق البيضة فقتل يده و يسرق الجبل فقتل يده» «عن ابن عمر ان رسول الله عليه السلام قطع من مجن ثمنه ثلاثة دراهم» (صحيح البخاري) كيك سوزلرينه، فعللرينه قولاق صالحه لده. اورلاغان آدمنگ قولن كيسو اوچون معلوم بر مقدر تعين ايتسه ل «آننگ شوندي آز نرسه لرگه قزغراق قدر توبه ن طبيعتلي دني، سفيل بولووي، نچار اشلرگه بهيله نولري؛ حد اوچون يته ديسه لده آرغه نرسه اورلاغان آدمنگ ده قولن كيسوني مشروع ايتسه ل، بزنگ ديشچيلر مزكك توبه ن طبيعتلي، ادبسر تلي مريدلرينك تللري كيسلور ديب قورقارلر ميگان؟ ئلله قول كيسلونگ وجوب اوچون معلوم مقدار تعين ايتلمسه، نكاحني سرتكه قياس ايتيه آلمامزده مهرنگ آزن نينچوك تعين ايتهرمز؟ اول وقتده مسلم. ترمذي كيك بيوك عالملر روايت ايتكن «ولو حاتما من حديد» «أن امرأة تزوجت على نعلين فقال عليه السلام: أرضيت من نفسك؟ ومالك بنعلين؟ فقالت نعم. فجزوز نكاحها» كيك خبرلرگه موافقت ايتهرگه طوغري كيلور ديب قورقارلر ميگن؟ ئلله بو اشدن قور- قوب طورميچه، جابردن روايت ايتلگن «لا مهر بأقل من عشرة دراهم» موضوع خبرينه گنه صارلورلر ميگن؟ طيبي مين حاضرگه بو سؤاللرگه جواب بيره آلميم، و قتمده مساعد توگل. اقتدارده

النخعي بله زهري سوزلريدنر. نتيجه سي ده الله و رسولينگ سنلرينه مخالفتدر.

حنفيلرنگ، رسول اکرم حضرتلري مذکور آلتی شيني سويله گن وقتنده كيل، وزن بله اولچنه طورغان نرسه لرينگنه ذكر ايتمشدر، بناء عليه كيل بله وزن گنه ربانگ حرمتينه عله بولورغه كيره ك ديولري ده اساسلي بر سوز توگلدر. زيره، شول دعوا، مالكي، شافعي و باشقه لرنگ: «رسول اکرم حضرتلري، ربا ايتلرن بيان ايتديگي وقت، آشاملق بله آچه لرنيگنه ذكر ايتمشدر» ديب دعوا لرندن باشقه لغی يوقدر. ياكه بر آدم جفوب ده رسول اکرم حضرتلري ربا ايتلرن بيان ايتديگي وقت نباتات بله معدني بولغان نرسه لرينگنه بيان ايتمشدر، بناء عليه يرده اوسه طورغان بتون اوله نلرده ربا ثابت بولوب اوله ن بولماغان سوت، بالق، ايت، بال كيك نرسه لرده ربا يوقدر» ديب دعوا ايتولرندن باشقه لغی يوقدر. شول دعوا لرنگ هيچ بري باشقه سينه نسبت برله اساسليراقده توگل بله همه سي مساويدر.

حنفيلر: «اورلاغان آدمنگ قولی كيسلو اوچون اورلانغان نرسه ۱۰ درهم لك بولووي شرطدر، ۹ درهم لك نرسه اورلانغان آدمنگ قولی كيسلومي، زيره اون درهم لك نرسه اوچون قول كيسونگ وجوبي يقيني بولديغي حالده، ۱۰ درهم لكدن آز نرسه اوچون قول كيسونگ وجوبي يقيني توگلدر، ايسرته طوغان و يناغراد صووينگ حرمتي يقيني، لکن باشقه ايسرئكچلرنگ (۹۰ درجه لك اسپيرتي بولسه ده ميگان؟) حرمتي يفينا معلوم توگلدر، ۳ ته ولك سفرگه جفوجي آدم گه غازن قسقارتونگ وجوبي يقيني، ۳ ته ولكدن آزاراق مسافه لك يولغه جفوجينگ نمازن قسقارتورغه تيوش بولو- چيلغي يقيني توگل، ابن مسعودنگ «آخر وهن من حيث اخر هن الله» ديگن سوزينگ دلالتينه بناء (بيك كوچاي دليل؟!) خاتونلرنگ اوز امامي ياتنده طورولري سيبلي امامنگ نمازي بوز- لروي يقين بولديغي حالده نينديده بولسه بر يتيم مسكين دن طلاب غصه ب آغان كيومني كيوب ياكه طلاب آغان يورته نماز اوقونگ درست بولماووي يقيني توگلدر، يقيني بولغان نرسه لري قبول ايتدگمز حالده باشقه لر ن قبول ايتيه آلميمز» ديمشدر.

عجبا حنفيلر مذهبنده يقينيات كنه قبول ايتله طورغان بولسه نينچون حديث ده حرمتي ثابت آلتی نرسه نيگنه قبول ايتميچه، باطل قياسلر، عندي تعليللر بله كيلی، وزني بولغان بتون نرسه لري حرام ايتهرلر ايگن؟ اوز دعوا لرينه بناء يقيني بولماغان قياسلرني، مذهبلرينگ ايتسه نندن يينه قدر اساس ايتوب، آني اصول شرعيه دن بري صاناب نيك يورتلر ايگن؟ بله سي ايدي، ايسرته طورغان و يناغراد صووينه باشقه ايسرئكچلرنگ حرمتي، گرچه حديث بله

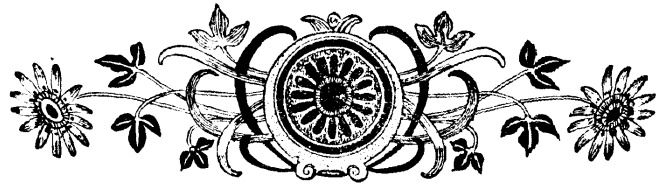
مدرسه نك ياقنده جمعه او قور او چون بر مسجد بنا قيلم . هرات دارالسلطنه سي تيره سنده گي دكان ، باغ ، كاريز (ير صوغارا تورغان ير آستي آريغي) فقير نك ملكي ايدى ، همه سن مذكور مدرسه گه وقف قيلم . « بو ايكي بقعه نك جميع وظائف و بارجه خراجاتي شول «وقف» دن ادا قيلنور» ديه شرط قيلم . (وقفه لرنك تفصيلي فارسجه يازلغان . بو بيرده اجمالگنه ذكر قيلامت) :

درويش غني نعمتيدن شاد اولدى
بو وجهدن آتي «نعمت» آباد اولدى .

شهرده ملك بازاری اچنده گي عمارت بولوب ، مونك شرق طرفي مشهور طاقيه فروشلر دكاني در . عمارتي ايكي آشيانه بولوب ، بازار طرفنده ايكي دربندی ، هر دربندده ايكي دروازه (قابقا) و بر آيوان موجود در . بونك جنوب طرفنده متصل پيش دكان . «خم آب» ديگان بيرده بر دكان . ينه بر تيمچه ده دورت دكان . عراق دروازه سي نك طشندده عليكه بك هامينه قارشي ايكي دوكان . اليخان ملو كنده - فراشان موضعنده ۲۵ جريب باغ ، ۲۳ جريب ير ، ۱۸ جريب يوزم باغي . «آسيای باده» ديگان بيرده ۲۴ جريب ير . «باد مرغان» ده ۴۰ جريب باغ . خواجه شهاب محله سنده ۵۰ جريب باغ . باي سنقر ملو كنده ۱۲ ج . يوزم باغي ، ۱۴ ج . باغ . سقلى محله سنده ۶۰ جريب باغ ، ۲۶ ج . يوزم باغي ، ينه ۱۴ ج . ، ينه ۲۴ ج . ، ينه ۱۳ ج . ، ينه ۷۴ ج . (بونك ۳۴ جريب يوزوم باغي) ، ينه ۲۵ + ۱۱ + ۲۱ + ۸ + ۱۳ + ۱۱۲ + ۴ + ۵ + ۴ + ۲۸ + ۴ جريب بر نيجه قطعه باغ . ينه هر طرفي ۱۴ جريب دن ير . ينه هر طرفي ۹ ج . دن بر قطعه ير .

«بادعیش» ولايتنده تويه چي كاريزي تماما ، كمبزاك ملو كنده په ده كچ كاريزي . هرات روز ولايتنده گي همه باغات و درخستان ، ساراي و باقچه و سائر اراضي ، تماما وقف در . بو محدودات نك حدودي فارسى وقفه لرده مذكور در . مونده قسقه غنه يازلدى . بو نرسه لر يوقا ريده مذكور مدرسه گه وقف قيلندى . بو مدرسه گه ايكي دانه عالم و متقى مدرس قويلدى . هر برينك يلق معاشلغي مك ايكي يوز آتون ، ۲۴ يوك آشلق (۸ يوكي آرپا ، ۱۶ يوكي بغداي) . ايكي مدرسه ۲۲ شا كرد اوقى . بولر «اعلى» . «اوسط» ، «ادنى» اسملري بله ن اوچكه بولنه لر . اعلى گه هر برينه آباق ۲۴ آتون ، يلق ۵ يوك بغداي يرله . «اوسط» لرغه آباق ۱۶ آتون ، يلق ۴ يوك بغداي . «ادنى» گه آباق ۱۲ آتون دن ، يلق ۳ يوك بغدايدن يريله .

يوق . لکن مذهب تعصبى بله قلبلى قارالغان مسكين ملتده شلرمنى آياميچه اوتنه آلميم .
مدرسه حسيني ده علوم دينيه معلمى ذاكر آيوخانف .

على شيرنوایی مدرسه سی

(طبع قیلتمی قالغان اثرندن کوچرله) (*) .

« ۸۸۱ سنه ده هرات سلطانی ، فقیرگه ير عنایت قیلدی . شول يرني تعمیرگه مشغول بولدم . اول ير هرات دارالسلطنه سی بلده فاخره سی نك شمالنده «مرغنی» ياننده بولوب قاره طوقراغی مشك و عنبرديك ، هواسی روح پرورلكده جنت هواسندن نشانه يرور . يیلى حیات بخشلكده فردوس نسيمندن نمونه كورسه تور . طاغ طرفندن زنجیل صوی آقار . «عینا تسمى سلسیلا» زلالی ديك طبیعت كامیغه ياقار .

حاصل ۳۰ جريب (بر جريب ۶۶ گز) يرني ديوار گرتوب سارای و عمارت قيلم . باغچه سینه هر توری اشجار ، چينه هر نوع زياچين برله زيب و زينت بيردم .

اول حضرت (هرات سلطانن اراده قیسه كیرهك) بو يرني نكار خانه قیلدی . بورونق عمارتي «مخت طاغی» نك تاشی برله سالغان ایدی . طرحی ايكي آشيانه بولوب ، يوقاری آشيانی خرابه حالينه كيلگان ایدی . اول بناي ديريوندن هموار قیلوب اورينه مدرسه سالندی . مدرسه نك غرب طرفينه بر مسجد بنا قیلندی . مدرسه نك تورينه كنبذ ياصالدى .

قرائت گلشنی نك عندليب لری هر كون حضرت رسالتپناه مطهر روحانيتی اوچون بر پاره كلام اوقوب اول حضرت دعاسی برله ختم قیلنور ایدی .

مدرسه نك شرقی و غربی صفه سنده ايكي مدرس بولوب ، بری فقه و اصول فقه دن ، بری حديث و اصول حديث دن درس يرور ايدیلر . هر درس حلقه سینه اونبردن شاگرد تعين قیلندی . بو مدرسه اخلاصدن ياصلغانی اوچون «اخلاصیه» آنالدى .

رباعی :

بو بقعه كه تابناسی بنياد اولدى

ايل حاجت ايله فقردن آزاد اولدى

(*) املاسی بر آرزوگارتلوب يازلا . ن . ی .

صادر بولسه، برنجی مرتبهده شریعتچه جزا بیریلور. ایکنچی دهده شولای ایتلور. اوچنچی مرتبهده مدرسه دن چغاریلوب اورینه باشقه کشی قویلور.

۳) قار تازا لغانده مقری، خادم، فراش و طبیحی بر برینه یاردم له شرار. آرق تازارتقاندن بالچقنی آرق نك یاقاسینه چغادرلر. متولی، مدرسه اطرافدن چغان چوب چارنی تازارتدروب تو کدروب طورور. مدرسه بلن خانقاه (مسجد) آراسینه تاش توشه لگان، بوزرلورلق بولسه یلدن یلغه توزه تدروب طورور.

۴) متولی، هر ۳۰ یلده بر مرتبه وقفیه لر نی یا کادن یازار. اصل برله مقابله قیلغاندن صوگ قضات سجلاتی برله موشح قیلور. ۵) کیره ک متولی، کیره ک باشقه لر وقف مالندن تیوشسز صورتده هیچ بر نرسه آلماسلر. چونکه مباح ایمه س.

فقیر، یوقاریده مذکور محدوداتنی وقف قیلغانلغمنی تلم برله اقرار قیلوب، تصرفینه بر کشینی متولی ایتدم. قضات عظام شرعا وقف حکمی قیلوب، اوز سجلاتلری بلن موشح ایتوب، مذکور محدودات نك مذکور مدرسه گه ابدی وقف بولغانلغن مقرر و معین قیلدیلر. بمنه و کرمه. رباعی:

«عالم اشیدن منی ملول ایت یارب
فقیر ایگگی تارتورغه خمول ایت یارب
بواش که سینک رضاگ اوچون قیلمش من
هم عین رضا برله قبول ایت یارب.

یوز شکرکه بقعه لر مکمل بولدی
وقفی بو حدودکم مفصل بولدی
سیکنز یوز سکسان آلتی تاریخ
وقفیه سی اول کون مسجل بولدی.

وقفیه که تارتلدی بس زخت آگا
تا بولدی شرایط خطیدن زینت آگا
مشروط ایله کم قیلسه عمل رحمت آگا
اولکم بوگا تغیر بیرسه لغت آگا.

بو قاعده نی کم توزه تور بار اولسون
تگری باری حالتده مددکار اولسون
کم بوزسه بوزوغلوقفه سزاوار اولسون
حق لغت قهریگه گرفتار اولسون».

کچوریجی: نوشیروان یارشف.

آلتی دانه حافظنه ن مصدرغه یللق ۵ یوز آتون، ۱۵ یوک بغدادی. قالغانلرینه ۱۸۰ آتوندن، ۴ یوک بغدادی دن بیرله. شیخ که یللق مگ آتون، ۱۰ یوک آشلق. واعظغه یللق ۵ یوز آتون، ۱۰ یوک آشلق. مسجد جامع ده خطیب بولوب هم مکتب بالالری اوقوتا تورغان امام غه یللق ۵ یوز آتون، ۵ یوک بغدادی. طباحقه یللق ۲ یوز آتون، ۵ یوک بغدادی. طبیحی غه یللق ۲ یوز آتون، ۵ یوک بغدادی. بر فراش ایکی خادم دن هر برینه ۲ یوزدن آتون، ۵ یوکدن بغدادی. متولی گه زراعت سعیی اوچون ۳ مگ آتون، ۳۰ یوک آشلق. بونک ۴ دن برن اوزی آور. مشرف که ۵ یوز آتون، ۵ یوک بغدادی. صاحب جمع که ۵ یوز آتون، ۵ یوک آشلق.

روزه آینهده هر کیچهده ۱۵ باتمان ایتدن آش پشروب اهلرینه آشاتلور. روزه عیدنده یوز باتمان نان، ۵۰ باتمان حلوا بیرلور.

قربان عیدنده برنجی کونده بر صغر، بیش قوی قربان قیلنوب مدرسه و خانقاهده غی فقیر و مسکین لرگه اوله شدریلور.

ربیع الاول نك ۱۲ نچی کوننده مولد بیرامی یاصالوب بیش قوی بوغازلانور. ۵۰ باتمان اوتماک، ۲۰ باتمان حلوا بیرلور. رجب آیی نك اورتاسنده، استفتاح (درس باشلانغان کون) کونی ۲۰ باتمان حلوا، ۵۰ باتمان نان بیریلور. شعبان آیی نك اورتاسنده براءت کونی ۳۰ باتمان چلیک (یوقا نان)، ۲۰ باتمان حلوا.

قش آیلرنده (قوس، جدی، دلو، حوت ده) هر کون یوز عدد اوتماک، ۲۰ باتمان بغدادی، ۳ تنکه لک ایت بیریلور. قالغان ۸ آیده هر کون فقیرلرگه ۲۰ باتمان نان بیریلور.

شرایط:

۱) متولی هر یل یوز طون، یوز کپک (کوپی)، یوز بورك، یوز کفش - کاوش، یوز کولمه ک، یوز اشطان (دانبال - تن بند) صانوب آلوب مناسب وقده مستحقلرغه اوله شوب بیرور. هر یل مدرسه کیره گی اوچون ۴ یوز آتون توتار. مدرسه گه چه بهر اوچون کییز، بوریا آور. مدرسه نی یاقورتور. آشخانه غه لازم نرسه لر آتور.

۲) مدرسه گه قید قیلغانلر مدرسه ده تورورلر. اگر اوزگه بیرده ساکن بولوب درس وقتنده حاضر بولماسه لر مقرر قیلغان وظیفه تقدیه لرینک یارطیسی آونور. مدرسه نك مدرس لرن دن، طلبه و متولی دن یا خود باشقه خادم لرن دن بره نا مشروع اش

امام و متریکه اولمادیغندن عائله اشلیرى تمام چوالمق و اوزلىرى
استه گانچه باشسز، ترتیبسز یورمکده در.

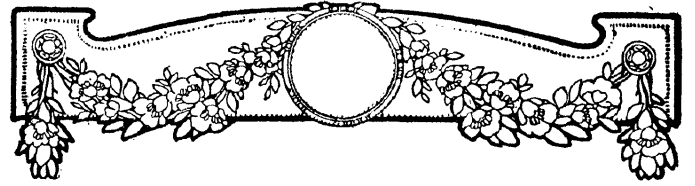
خاباروفسکی مسلمانلری

خاباروفسکیده اوج یوزگه یاقین مسلمان اولوب، لامابلیق،
حماللق و سوداگرلک ایله مشغولدر. یورت ایله توروجیلری
آز اولوب، کوبره گی فایرلرده تورلر. سوداگرلردن تورلی مال
ایله سودا ایتوچی اورمانچی فیرماسی مشهور اولوب، کافیت،
یره نیک فابریقاسی برله اش ایتوچی اسحاق مامین هم آراق
و اسپرت اسقلادی توتوچی عزة اللین افیدیلر بار. بونلردن باشقه
پریسکارغه تورلی مال و اسپرت ایتوب سودا ایتوچیلرده بار.
اوبلاستگ اورمان، معادنن و حسابسز بالقلردن مسلمانلر
یک آز فائده له نلر. شولایده پوشتینه سوداسی ئه لی مسلمانلر
قولنده راق طوراً.

خاباروفسکی مسلمانلرینگ دینی اشاری ده یک طارقاو. محله
قوروب اویوشوب طورو اوبلاستده اولمادیغی کبی شهرده هم یوقدر.
اوج - دورت یلر مقدم، باشقه اطراف مسلمانلردن کوروب
بونلرده شهرنگ اورطه بر بیرنده اورون آوب، یک گوزل
ایکی قاتلی مسجد صالحانلر ایدی. مسجدنگ آستی قاتینه
کتبخانه هم آچقان ایدیلر. لکن بو برلک یبی تیز اولوب؛
مسجدک یورومی باشلاقلری کبی کتبخانه لری ده ویران بولدی.
حاضرنده بر دانه بولسون کتاب قالماغان.

شهرده وایوتی ملادن باشقه، خلق طرفندن قتلی قویلمغان
ینه بر ملالری هم شوندی گوزل مسجدلری بولا طوروب، جمعه
نمازینده کیلمه ولرن بر نیگه ده یاسارا آلامد.
بو کوگلسز اشنگ سینی خلقدن صورالس. آلامالارغه،
ملالردن صورالس، خلقغه یاساروب هر ایکی طرف صودن پاک،
سوتدن آق بولوب، طنچقنه عمر ایتلر.

ملالر ایله خلقنگ بولای اختلافلری کوبدن باشلانوب حاضر
ایندی اتفاقه کیلونی یراقغه صانی باشلاغانلر. اگرده مکتب
آچمق، معلم آلمق و رسمی صورتده محله ملامسی آلمق طوغر-
یلرنده سوز قوزغاتساک، یاخشی بولور ایدی ده بیت، بلیم بزنگ
خلقدن آندی اشلر بولورومی ایکن؟ دیوب شبهه ایله جواب بیرلر.
خلقنگ بولای اختلافلرینه تورلی جنسدن مرکب بولولردن
باشقه، شهرده رسمی محله بولماو سببی مسجدنگ خلق اسمنده
اولماینچه، عبدالله ویرغازف افندی اسمنده اولوونینگ ده بر قدر
تأثیری بارلغی بلنه در. الله نصیب ایتسونده بونلرغه آلاما طوروب،
محله نی ترتیبگه سالورلق آدملر بیرسون و بار آدملرنگ کوگینه

یاپونیاغه ایکیسگورسیه

(باشی ۷ نچی عددده).

شهرنگ تجارتی:

خاباروفسکی پاراخودلر یوررگه یک اوگمایلی بولغان آمو،
صونغاری، اوسوری نهرلری اوستونده بولوب، تیمر یول ایله
ولادی و استوقغه، مانژوریا تیمر یولی ایله روسیه نگ بیوک
شهرلرینه توتاشدیغندن، یک جانلی هم آمو، پری آمورسکی
اوبلاستلرینگ سودا مرکزیدر.

شهر و اوبلاستگ زورراق سوداسی آمو نهرنده بالقچیلق
آچاق سوداسی، پوشتینه اش، آلتون کوموش چغارو، اوچیلق
هم ایگنچیلکدر.

آمو رنک بهالی صوبلری، آلتون و کوموشلری دنیاننگ
هر بیرینه طارالدیغی کبی آنک حسابسز بالقلری ایله اطراف طوق
بولدی اوستینه هر یاقغه طارالوب تورمقده در.

حسابسز بایلق اوچاغی بولغان بو «پری مورسکی» اوبلاستده
مسلمان محله لری یوقدر. شهرلرده یورت ایله طوروجیلر هم آز.
چونکه مسلمانلر، نیمس و مالاقان هم خاخوللر کبی ایگونلک، مال
آصرارلق ییرلرده اورنلاشوب قالا بلیملر. حتی یاخشی غنه صاتو
ایتوب، یورت بیر بیلهب طورغانلر طوغان ییرلری، قدا قناچاری
ایسلرینه توشسه، صاتولرینی طوققاتوب، یورت ییرلرینی یوق
بهاغه صاتوب کیتلر.

اوبلاستده ایسه مسلمانلر کوبره ک پریسکا، زاوود و فابریقالرده
قارا اش اشله ب، تابقانلر بروب، آلداغی کونلرون اویلامی
جهالت و رذالت اچنده یاشیلر. بو مسلمانلرنگ کوبره گی بویداق
بولوی، اطرافده رسمی مسلمان محله و جمعیتلری بولماووی بو
بیچاره لرنی قارلق و نادانلننگ صوگ چیکینه یینکروب، تاتارلقلرن
بلدره تورغان ایک آقق علامتلی بولغان آنا تلندن ده یراقلاشدرا
باشلاغان.

بونلر عموما دیورلک «صاخالین» اطمسندن چغوب، روس
آوللرینه یاسیلینس کرستیان اسملری ایله یازغانلر. آرالرنده
صالدات خدمتی طوتوروب قایتمی قالوچیلر و کسب ایچون اچکی
روسیه دن کیلوچیلر هم بار.
بو طارقاو خلقنگ آراسنده عائله صاحبلیرى هم بولسه ده،

اوشبو نارات اورمانلرنىڭ، كىڭ صحرالرنىڭ اورطه سندن يالتراب آفغان ماطور يلغه لرنى اوتوب، ۱۲ نچى ايونده روسيه مملكتينىڭ چىڭى، بحر محيط كىبرىده ايڭ برنچى پورتى، سياست و تجارت جھتلرنىڭ ايڭ مھم اورنى بولغان ولادى واستوق شھرىنه كىلوب جىتىڭ.

ولادى واستوق :

ولادى واستوق موراۋيوف - آمورسكى شېبه جزيره سينىڭ جنوب اوچىنه «زالاتوى راغ» (آتون موگر) بوخته سينىڭ بويىنه، يوك طاولرنىڭ ايتا كىنه ۴۳۰ عرض شمالى ايله ۱۳۲۰ طول شرقىده ۱۸۷۰ نچى يلدە تاسيس ايدلە باشلان شھر .

ولادى واستوق ئلوك زمانلرده بحر محيط كىبرىده ۋايوتى پورت اولوب، تجارت جھتىدن اهمىتى از بولغان . لىكن پورت آرتور لىمانى روسيه گە الحاق ايدلگان صوك ولادى واستوق تجارت پورتى اعلام ايدلوب . شول كوندن بىرلى ھر ملت، ھر تورلى مال ايله سودا ايتە باشلانلقدن، از زمان اچىدە تجارت جھتىدن ايڭ ياخشى شھرلر جملە سىنە كرمىش . حاضرندە بو شھر ۋايوتى ھم تجارى پورت اولوب، بحر محيط و اقصاى شرقىدە برنچى در . قش كونلرنىدە بوزلر قاتىدە، بوز و اتقىچ پاراخودلر بولو سببى، قش توقاوسز ھر مملكت پاراخودلرى كىلوب كىتمكەدەدر . شھرنىڭ بر طرفى «آتون موگر» بوختە سى بولوب، بوختەدە پاراخود و كارابلرنىڭ كوبلىگى و كىچىلرنىدە كوكە گى حسابسىز يولدىلر كى، بوختەدە مكلر ايله اوتلرنىڭ يالتراب كورنولرى، ايكنىچى طرفى يوك طاولر ايله جولغانوب، طاولر باشىدىن كرپوست بوشقەلرنىڭ شھر اوستوندن آغزلرى ايله دىكگرگە قارشو تزلوب طورولرى شھرنى ھم گوزل ھم دەشتلى ايدوب كورسەتە .

شھرنىڭ ايڭ گوزل بىرى «سويتلانسكى» اورام بولوب اوزونلىقى آلتى چاقرم بولغان بوختە بويىنە قوس (جاىه) رەوشندە توزولمىش . حكومت يورتلىرى، زور، زور مغازىنلر اوشبو اورامدە بولدىغىدىن، ھر وقت تورلى ملت و مملكت خلقى ايله طوليدر .

شھرنىڭ سوداسى ئلوك يللردە جىتلر قولندە بولسەدە، بو صوك يللردە روس فىرمالرىدە جىتلر گە رقابت ايدە باشلانغان . بو كاطىعى پورت فرائقا يابلونىڭدە كوب تاثيرى بارلىقى بلنە .

ولادى واستوقدە ۷۰ مڭ قدر خلق اولوب شھر و شھرگە قاراغان طانلر و آطەلردە عسكر كوب . شھر خلقىدىن ايڭ كويى روسلردر . قىطاي، قورە، ياپون، يھود، تاتار و باشقە ملتلردە بار . قىطايلىر سودا گرلك؛ ياپونلر پراجقە، ساعتچىلك، پارىكما - خىرلك؛ قورەلىلر ايڭ بلچقراق خدمتلردن : چوپ توگو،

شونى صالحون . اتفاق ايله اش كورگانده مسجد، محلە قارارلىق خلق بارلىقى معلوم . بو طرف مسلمانلرى اوز كىرەكلرنى اوزلرى قارامادقلىرى كى، دوخاونى صوبراينە نىڭدە بو طرفلرغە كوزى يىتمى . يوقارودە سويلەدكچە، عائله اشلىرى ترئىسىز اولدىغى كى، وفاتلرنى دفن ايتو حقندە ترئىسىزلىكلر چغوب تورمقەدە . مذكور شھردە مارچە برلە طوروچى مسلمان مىليانىرى مفتاح الدين افدى وفات اولوب، خرستىان قىرلىگىنە و خرستىان عادتى بويىچە دفن ايدلوگە بر نىچە يللر اوتوب كىتسەدە، آنىڭ حقندە نە خلق طرفىدىن و نەدە دوخاونى صوبراينە طرفىدىن بر چارە كورلدىكى يوق . بو كىي واقەلر برگنە توكل بلكە ھر وقت بولوب طورا . خدا قوشوب، دوخاونى صوبراينە من قاضىلردن برەرسىنى بو طرفقە يوروتوب مسلمانلر حالندن معلومات آلسە و ياكە برەر ملاغە امر بىروب، معلومات چىدرسە و شوگا بنا ايڭ كىرەكلى چارەلرنى قىلسە، بو طرف مسلمانلرنە و دىن اسلامغە زور خدمت ايتىش اولور ايدى .

ولادى واستوق شھرىنە سفر .

خابار و فسقندن ولادى واستوقغە «اوسورى» تيمر يولى ايله ۸۲۱ چاقروم اولوب، پوچتە پوزىدلرى ايله كون يارمەدە يىتولە . بو يولنىڭ پوچتە صاستافندە آشخانە و بوفىت بولو، يولنىڭ ايكى طرفىدەدە اوللر بولماينچە . بلكە طاش و بعضىلرى آغاچدن برەر ايكىشەز قاتلى اوزون كازارمەلرنىڭ كوب بولووى ھەر استانسە ورازىزىدلردە صالداى و آفيسەلرنىڭ قايناشوب طورولرى، ۋاغونلرنىڭ قىطايلىر، صالداىلر، خاتونلر ايچون آبروم بولولرى ھەر قايسىنىڭ اوز ۋاغونىنە اوطورتلووى، پوزىدنىڭ آقزراق يورووى بو يولنى باشقە يوللردن آيرا و بو طرفنى چىت بر مملكت كىي كورسەتەدر .

بو يول اوفا كوپىر ناسندە باشقرد صحراللى كىي اورمان و بولونلردن عبارت بولغان تىگر گوزل صحرالر اورطه سندن اوزا . يول بويىدە اوللر از . صوك يللردە غنە اچكى روسيەدن خاخوللر كىلوب كىڭ صحرالرغە و حسابسىز بايلقلرغە خواجه بولا باشلانلر . ھم دە اقصاى شرقىدە حكومت خدمتدە بولغان آدملىرگە نلەگان اورنلردن يوزەر دىسە تىنە قدر بىر كىستروب آلورغە حقلىرى بار ايدىكى اعلام ايدلگىچ، بايتاقنە آدملىر شوندىن بىر كىستروب آلوب، اولطرا باشلانلر . لىكن مسلمانلردن بو جنت كىي بىرلىرگە خواجه بولورغە تلب بىر آلوجىلر ايشتمى . حكومت خدمتدە بولغانلرنىڭدە باشقە ملت كىي بىر كىسترولى بلنى . شولاي دە زور راق استانسەلردە خيلى مسلمان قىوسقەلرى كورنە .

مسلمانی یونس افندی رادیتسکی ہم اور تافلاشا. یونس افندی روسیہ مملکتینک ایک نہایہ سی بولغان ولادی و استوق طاوولری اوستندہ مسلمان محلہ سی بولونی و مسجدنک نچک و اوزون منارہ سندن اذان محمدی ایشتوننی چن کوکلی ایله تلی. اگر بولا قالسه ایلق ژالونیاسندن بر قدریسنی مسجد اوچون آیرا بارا۔ چاغنی سوبلی.

یونس افندی اولاد صاحبی بولوب، بوسنہ گیمنازیہ تمام ایٹکان زور اوغلی الیاس افندی تومسکی دارالفنونینہ کوندره، ایکنچی اوغلینی و ایکی قزینی ولادی و استوق گیمنازیہ سنده تربیہ لی. بونلردن باشقہ کچکنہ بالالری ہم بولدیغندن، تاتارلرنک ابتدائی مکتب آچولرینی و واوز بالالرنک تاتار بالالری آراسنده تاتار تلی اوقولرینی و تاتار تلی ایله، دین قاعده لری بلدرونی آرزو ایده. و اوزینک تاتار تلی بلماگانینہ بیک تأسف ایته. واقعا یونس افندی قرآن و نماز دعالرینی یاخشی اوقودینی کبی، تاتار تلی ایله یازلغان کتاب و رسالہ لرنی ده اوقی. لکن تل بلمه و سبیلی مقصودنی آ کلامی. عرب حرفی و روس تلی ایله نیکه سی یازوب قالدرغان «بنائ اسلام» رسالہ سنی هر وقت اوقی و کوب اورنن کوکلدن بله. عبادت لرنی رسالہ ده یازیلغان روشچہ بیک اخلاص ایله اوتی. رسالہ بیک اوزون اولوب، فرض، واجب، حرام و باشقہ عمللرنی بیان قیلدی اوستینہ هر بر عبادتی بیک تفصیل ایله بیان ایٹکان. یازو ترتیبی اوشبو روشچہ «اؤدین اسلیدیوت چیتت پتہ صالاتف. اسپرؤا صالاتو اوتر، صالاتو اوتر چه تیری راکاعات. اسناچالا نوژنا چیتت دؤا رکاعات سونتات، نه پاتوم دؤا رکاعات فرض...» بو رسالہ نی کورگاج پولشه مسلمانلری تاتار تلی بلسلر اییدی، عرب حرفی ایله روسچہ یازوب زحمت چکمه سلر اییدی، دیب کوکلنگه کیلیدی. آخوند صالح جان اورمانوف. «بلاغویشچینسق».

عبرتی سوزلر.

بیک کوب کشیلر: «اش کوب، بارینه ده یتشوب بولمی» دیلر. شول کشیلر اگرده ثبات و غیرت برله اشلرنده دوام ایٹسلر هیچ خاطرلرینه کیلمه گان فائده لر کوره لر. آقهنک قدرینی بله سی کیلوچیلر بورچغه صوراب قاراسونلر. بورچغه بیروچی خاطر، بورچغه آوچی خاطرینه کوره صاغراقدر.

کشیلرگه نصیحت بیروب بولسه ده یاخشی بر مسلک بیروب بولمیدر.

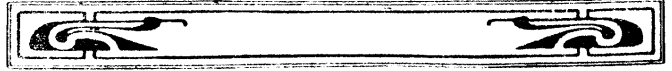
پرسته ندره و شهر اوراملرنده آرقه لری ایله تاشو کبی اشلر ایله مشغول بولالر.

اوقو یورتلری: گیمنازیہ و ریانیلردن باشقہ «السنه شرقیه» (واستوچنی اینستیتوت) مکتبی بار. موندہ یاپون، قوره، مانغول، مانزور هم اینگلیز تللری تعلیم ایده لر. کتبخانه و قرأتخانه هم جمعیت خیریہ لری کوب.

شهرده مسلمانلر آز بولوب، بعضلری تالچوقده صاتو ایته، و بعضلری ده آیلاب یالغه یوری. یورت ییله و جیلری، ماغازینلرده صاتو ایتوچیلری یوق.

سیبرنگ تورلی شهر و استانسہ ندره، صالحین و قاهچاتقہ اطہلرنده کیتلر آچوب، صاتو ایٹکان مسلمانلرنک، تورلی مملکتدن تورلی خلق قایناب تورغان و تورلی مملکت ایله آوش بیرش ایٹکان ولادی و استوق شهرنده ماغازینلری بولماو و یا که بولوبده تیز زمانده یابلولری علم و هنرلی نیمس و یاپونلر آراسنده تاتارلرنک مغلوب ایکانینی و شونک اوچونده تاتارلر خلقنک ساده و پراستوی بیرینی ازلهرگه مجبور ایکانچلکلرینی کورسه ته. فقط بو سنده آچورین فامیلیاسنده بر مسلمان یاخشی ایت کیتی آچوب صاتو ایته هم عسکر اوچون ایت بیروب یاریسیغنه اش قیلا باشلاغان. عبدالرحمن ایویف نامنده بر آدم سؤیتلانسیکی اورامده کتاب کیتی آچوب، روس کتابلری ایله صاتو ایته، اوقورغده بیروب تورا. شول اشی ایله بر قدر مال تابدیغندن باشقہ، خلق آراسینہ علم تارالورغده سبب بولا. اوزی ده هر وقت اوقو اوستنده بولدیغندن عام و فکرنینی آرتدرا. عبدالرحمن افندی یاش، درتلی و علمگه هوسلی بر آدم بولدیغندن، علمی جمعیتارده اعضالق ایته هم جیولشلی بولغانده هیچ قالمی یوری ایکان. اگرده شهرده مسلمانلر کوبره ک بولسه اییدی، شهبه سز عبدالرحمن افندی مسلمان کتابلری ده توتوب، قرده شلی آراسینہ علم تارالورغہ خدمت ایتہر اییدی.

ولادی و استوقده مسلمانلر آز بولدیغندن، جمعیتلری، مسجد و مدرسہ لری یوق. شول سیدن محله امامی ده یوق. لکن شهرده و اطرافنده مسلمانلردن صالادات کوب بولو سبیلی ۱۹۰۹ نچی سنہ صالدا تار اوچون و ایوتنی ملا بولوب جعفر افندی بهاءالدینف تعیین ایدلگان و شول کوندن بیرلی عسکر هم شهر خلقینک دینی خدمت لرنی اوتی. حاضرنده شهرده بر مسجد صالدر و طوغرونده اجتهاد ایته. عربضه بیروب شهر دوامسندن مسجد که بوشلای اورن بیرلونی صورغان. عسکر اوچونده مسجد کیرمک بولغانه تیوشلی کشیلرگه یاردم صوراب مراجعت ایٹکان. ملا جعفر افندیگ بو خدمت لرنی پوچته خانه مدیری پولشه

آلغه کیتو سوزده ایمهس بلکه اشدہ

بو سوزنگ توغری ایکانون باشنده مییی بار هر تورک بالاسی بله در. بز تورکی قوم بیک تارقاومز. اشلر مزده شولایوق بیک تارقاودر. ترتیب ونظامغه قویولغان برگنه اشمزده یوق. بر اشکه باشلامقچی بولسه ق برکه اویوشه آلمیمز. بونگ ایندی سییی ده بیک معلوم. بز لر که کچکنه ده نوک برکه اویوشوب یاشاویولن تاقین قیلماغانلر. اویوشوب کیله یاتقان. اوقماشدروب قویوق دیگان اشلر مزده، قطایلر نك «چومیز» بو طقه سی کبک تارالوب چه چیلوب کیته در. شونگ ایچون ده بزم اشلر مز نظریدن عملی که اوته آلمی. غزته صحیفه لر نده محرر لر فلان اشکه فلان یول تگان اشکه تگان یول دیب بیک کوب یازالر. لکن برسینی ده اشله کورگاز میلر. نزاع لفظی قیلندن بر سوزگنه بولاده قالا. آچیق فکری دیگان ملالر مونه شریعتده بو اش بولای درست، آناو اش درست ایمهس دیب وعظ سویلیر. لکن شول درست اشلر نك برگنه سنی ده اشله کورگازوب بیر میلر. آیتقان وعظ لری کلامی گنه بولوب قالا. معلملر صنف باشلر نده بالالرغه درس اوگره تهر. لکن برگنه سنی ده عملی ایمهس بلکه همه سی نظری.

ایندی یول باشچیلر مز بولغان. محرر لر، ملالر، معلملر سوزدهن اوزا آلمی، اشکه باروب یته آلماسلر، قالغانلر مزده نی امید؟ حاضر بیت سوز دنیاسی ایمهس، بلکه اش دنیاسی. شولای بولغاچ بز لر کیله چه ک ایچون طیار لایاق. یعنی یاش بوونلر نی دنیاده یاشاو که لایق قیلوب حاضر لایق. بز دن بورونغیلر ده سوزده بولماغان، اشده بولماغان. بز لر ایسه ترقی ایتدک. سوز دنیاسینه کردک. ایندی بز دن سوکغیلر اش دنیاسنده یوزسونلر. الله صاقلاسون اگرده بز دن سوکغیلر نك ده ترقیلری سوزدن اوزا آلماسه اشلر یاخشی بولماز.

قازق اوچلاو اشی بولسه ده شونی سویله بگنه قویوق، بلکه قولغه بالطانی آلوب جونوب اوچلاب قویه تورغان بر یول کورگازوب قالدریق. بو عملی یول، محترم بابامز اسماعیل بک یولیدر. اول روسیه تورکلر نك ایک متعصب زمانلر نده اشکه باشلاغان؛ سویله بگنه اولتورماغان، بلکه اشله بده کورگازگج، بر آدم چارک عصر عمرده اوز ملتینی اویاتوغه یاراغان. ئەلی بو بر کشینگ اشی. اگرده کوب کشیلر شولای اشله سه ایدی، یاوروبولور بکک آسمانلر ده اوچوب یوری آلماساق ده یرده بیکل یورر ایدک. بز لر ئەلی همان ده ایسکی دنیاده یوزامز. غزته و ژورناللر ده

برهه اجتماعی مقاله اوقوسا ک کوره سا ک که آنک شرعی جهتلرون تیکشروب. دین نقطه نظرندن بو بولای، بو تگلای دیب نچه تورلی آیت وحدیثلر کیلتروب یازوچیلر کوب بولا. درست بو اصول بورونراق یا کچی لفقه قارشی کیلگانلر نی الزام قیلو ایچون یاری ایدی. لکن حاضر بیت اشلر الحمد لله اول درجه دهن اوزدی. کامل ترقی یولینه کروب یتمه سه کده بورونغه ایسی کروب تور. مینمچه ئەلله نچه تورلی کتابلر آقاروب، ئەلله نیندی عربی، فارسی عبارتلر یازوب، آنک شرعی جهتلرون تیکشروب عمر اوزدرغانچی، فائده لی اش ایکان طوت ده یاز، بو اشنی قیلغانده شول فائده بولا، آناوسون قیلغانده بو ضرر بولا دیب عربی فارسی عبارده لرغه معنلر بیروب کوچانگانچی شو فائده لی اشنی اشله ب کورگازسه ک مونه سیگا شریعت. شریعت مزده فائده لی اشلر ده تحدید یوق. قانچه قیلسه کده قیلا بیر. آکار شونچه کوچانوب نچه تورلی عربی فارسی عبارده لر ازله ب، آکار یا ککس موکاش معنلر بیروب، ایکنچی بره وی چغوب معنا یا ککس بیرلگان دیب نحوی جهتلرون تیکشروب نزاع لفظی ایله عمر اوزدرغانچی، طوب توغری اویلاغان اویکنک خلاصه سونغه یازده قوی.

موندن بیش آلتی یوزیل مقدم یازولغان کتابلر دن عبارده لر ازله ب، حاضرگی زمان معاشینه تطبیق قیلوغه کوچانو عبث بر اشدر. هیچ بولماسه چوشلی صابی یاساسا کده (بورون شولای یاصاغانلر دیب تورما) یاصاب کورگاز. شو اصول بزم تورکلر آراسنده تارقاسون. هر تورک بالاسی شوکار عادتله نسون. اشنی اشله ب کوز آلدینه کیلتروب قویو، بزم دنیاده یاشاومز که برنجی فرض دیب هر تورک بالاسی بلسون. هم شونی فرضلر نك فرضی دیب هر تورک بالاسی کوکره گینه اعتقاد ییبی ایله بیک نق باغلاسون. حتی که «تورکلر نك بولی سوز ایمهس اش» دیگان مقال بولوب آرمزده هر وقت سویله نسون. مونه بز لر شو وقت ده غنه دنیاده یاشاو که نیگزنی محکم صالحان بولورمز.

صابر جان القورماشی. «آلماتا».

عبرتی سوزلر:

انسانلر اوز سعیلری برله دنیاده یاشارلر، کوکدن هر وقت مائده اینماز.

یاخشی و فضیلتی کورلوده معنا یوق، معنا ایسه یاخشی و فضیلتی بولمقده در.

اش اشلر که یاراماغان آدم هر تورلی بوزوقلغنی هیچ ده تارتلمی اشلر.

شرق غه عائد یا کا اثرل

III

لکن جیکسز صورتده امیدسزله نوب امیرگه ایتدیله: «اگر بزنگ جانمز برابرینه سزگه برگنه کون عمر صا توب آلوب بولسه ایکان آنی قیلور ایدک. ایندی الله غه طابشردق. اگر سزنی خدای اوزینه آلا ایکان اول وقت بز حضور، راحت دیگاننی کوره آلامز. لکن شوکا اشانکر، بز تریک بولغان وقتده سزنگ اوشبو سوکغی بویوروقر کر بیرینه کیلمی قالماس». هم شوک به ایسلی کیتکناچی یغلا دیله. سوگندن طاغن طوروب امیرگه «میرزا خلیل و باشقه شهزاده لرگه کیلورگه قوشوب تاشکندگه کشی بیبارگه بویورماسسزمی؟» دیدیله. امیر: «ایندی آلا کیلوب یتهرک وقت قالمادی، ایندی قیامتده کور شورمز هم سزنگ بلهده ایندی آقتق کور شووم، اما اوغلم شاه رخنی کورر ایدم، لکن خدای مونی تله مگان ایکان» دیدی. شوندن سوک تیر اوزینک بالارینه قاراب بعض سوزلر ایتدی دخی الکده ایتکان کبی: «مین توران بله ایران بیرن دشمانلردن، باشسزلقدن طازارتدم، خلقتنی ترتیب گه قویدم. دنیاده قولمدن کیلگانچه اشنی بیرینه یتکررگه طرشدم. اشله گان اشم عدالتی نغتمو، علم و سعادت طاراتو بولدی، ایندی سزده شول یول بله بارسا کر، مینم یوانی صوزوب آلوب کیتسه کر ایکان» دیدی.

موندن سوک امیرنگ آورووی ینه آرتا توشدی. ملالر هم حافظلر جیولوب قر آتی بر باشندن ایکنجی باشینه قدر اوقوب چغالر ایدی، امیر اوزی مولانا هبه الله بن مولانا عبیدنی چاقروب اوزینک یاصدغی یانده اوطوروب قر آن اوقورغه قوشدی. کیچ بولدی، یددی اقلیمنگ پادشاهی حالسز یاتقانی اوچون قاراتی تون قایغروب اوزینک به مسز قارا کیومن کیدی، قایغو چاپانن یابندی. الوغ پادشاه تیرده اخشام بله یستو آراسی وقتده زور طاوش ایله لا اله الا الله محمد رسول الله ایتوب اوزینک یوک جانن خدایغه طابشردی.

ظفر نامهده تیرنگ نک وفاتی حقندهغی خبرنگ خلاصهسی شول.

تیرنگ وفاتی حقندهغی بو مقاله مجموعهنگ ۳۷ - ۵۵ صحیفه لرن شغاله ندره. مؤلف مونده نی اوچوندر یک سوکغی

تاریخ راقمی کتاین خاطرگه آلاده تیرم وقتینه یاخشی اوق یاقن زمانده یازلغان روضه الصفا بله حبیب السیرنی آلمی. بولاردن اولگیسی ظفر نامه یولنده ایکنجیسی موسویله یولنده بیان ایته هم هر ایکسی وفات کونن اون ییدنجی شعبانده بولدی دیله. *Отчетъ о дѣятельности Импер. Акад. Наукъ по физико-математическому и историко-филологическому отдѣленіямъ, за 1914 г.*

بو مجموعهده بزگه عائد بر نرسه باصلدی: بارتولدنک اونکان ۱۹۱۴نجی یلنگ ۲۹نجی دیکابرنده آکادیمیا ناوولکنک سنوی شوکتلی مجلسنده «روسیهده شرقنی اوگره نو علمینک تورکستانده اشلرگه تیوش اشلی» دیب سویله گان نطقنی. بو نطق اوزی ۱۸ صحیفه قدرگنه اورن آسهده بتون تورکستاننگ تاریخن هم اول تاریخده اهمیتلی نقطه لر، بوگونگی حالی، حتی استقبالی حقنده کوب معلوماتنی جیغان. خطینک توب ایته طورغان فیکری: «الک بزنگ روسیهنگ یرری کامچاقاغه قدر صوزلسهده آنده مدنی دیب آظا لورلق تاریخلی، توبلی بر مملکت روسیه قولینه کرگانی یوق ایدی؛ تورکستان فتح ایتلو بله حتی روسلر خرسیتیانلق قبول ایتودن کوب الگاری اوک، مسلمان مدینتینک ایگ یوغاری درجهده ترقی و تکامل ایکان بر طوتوش قطعهسی روسیه قولینه کردی. بزگه بو مملکتنی، توگل فنی جهتدن گنه حتی عمومی مملکت اینترسی هم آنده روسیه قوتینک نغووی اوچون ده نق اوگره نورگه کیرهک، حتی آنی اوشبو کونگی قهرلی صوغش کونلرندهده هیچ اونطورغه یارامی. بعض آدملمز تورکستاننگ ایسکی مسلمانانقغه یا که سوکغنی ماغوللر کیلگان دورگه قدرگی وقتنی غنه اوگره نورگه کیرهک دیله. آلا ی توگل، بلکه تورکستاننی بتون ماهیتی بله آنک بتون یاغن اوگره نورگه آنده حاضرگی معیشت ایتوب طورغان خلقلرنی آلارنگ اچکی هم طشقی طورمشلرن انهنسندن بیینه قدر اوگره نورگه کیرهک» دیگاندن عبارتدر. اوشبو سوزلرنی سویله و مقصودی بله مؤلف تورکستاننگ بتون مدنی تاریخن باشندن آخزیه قدر آجوب بیره.

بو نطقنگ ابگ آخزندهغی سوزی بزنگ آرتق دقمزنی جلب ایدی. مونده (ص ۱۷ - ۱۸) ایته: «نطقمنگ آخزنده دخی شونی ایتورگه مجبورمن، بزنگ روسیهده بعض آدملر تورکستاندهغی آثار عتیقهنی صاقلاماسقه کیرهک. اول یرلی خلقغه اوزینک ماضیسن خاطرله توب طور. بو اش اول یرده روسیه قوتینک نغووینه ضرر ایته دیله. لکن بو سوزنگ هیچ اصلی یوق. بالعکس بو ایسکی اثرلرنی صاقلارغه کیرهک. اگر اول اثر بزنگ طرفدن بتراسه یرلی خلق اوزینک ماضیسی حقنده

رد ایتوده نی معنا بار ایکانن آ کلامادق . هر حالده بو صوغش
بیک یامان نرسه بولدی ، نیندی صالحن قانلی عالملمرنی قزدردی ،
لکن اول قزوغه قاراب نی اوچون تورکلرنی تورکستاندن قووب
چغارو ، آلارنک تاریخی ذاتلری حقنده موندای قاتی قاتی سوزلر
ایتوب قویو حاجت بولغان؟ مونسى ایندی آبدرارلق .
احمد زکی .

سیاحت خاطرهلری

«آدیس» ده «استانبول» غم

۶نجی اییون ، ایرته ساعت یدیلرده «آدیس» غه یتدک . بو
شهر زورلغی و اهلینک کولگی ، سوداسینک شه بلگی بله
روسیه شهرلری آراسنده دورتچی اورن طوتوب هیچ طوگمی
طورغان قارا دیگر اوستونده بولغانه خارجی تجارت اوچون برنجی
درجهده گی پورتلردن حسابلانه در . هواسینک لطافتی ، باغچهلرینک
ماتورلغی ، خلقینک تورلیلگی بله پاکیگی ، نازهلقی بو شهرگه
جنوب هم آوروپا توسی بیرمکده در . ریشلیفسکی اورام ، آندریفسکی
لیمان ، آلیکساندرفسکی پارک کبی گوزهل اورنلرینی ، تورکلردن
قالغان ایسی کریپوست استیناسندن عبارت بولغان «حاجی بک» کبی
تاریخی یادکارلرینی کوروب کون بویی یورگاج لیمانده طورغان
«اولغا» پاراخودینه یوقلارغه توشدک . لیمان پارخودلر ، بارزالر ،
یلککن کیمهلری ایله طولو ایدی . بونلر تیره سنده کون تون طوقتا .
میچه اشله ب اوزلرینی هم باشقهلرنی آصراوچی خدمتچیلر اونار
مکله ب حسابلانه در . شول «مسعود خدمتچیلر» نک حالینه قزغوب
شولاز کبی اشله سهک ، طماق طویدرساڭ ایدی ، دیب آه واه
اوروب تراکتیر تیره لرنده ، قومه بویلر نده یاتوچی اشسزلرده مکارله ب
حسابلانه در . بونلر نک حالی بیگرهک آیانج : بونلر آج یالانچ ،
پوچماقسز بیچاره لردر . آدیس «یالان آیاقلری» قدر قزغانچ
اشسزلرنی هیچ قایدده کورگانم یوق . بزنگ شهرلرنک قایسیده
بو بیچاره لردن محروم بولماسه ده آدیس ، احتمال بو طوغروده
ایک بختیلر دندر .

«اولغا» قارا دیگر پاراخودلرینک ایک زورسیدر . بزنگ
«ؤولغا» پاراخودلرینک ایک زورلری ده مونک یانده ارجه بولقنه

فلان بولغان توگان بولغان ایکان دیب زورایتوب سویله رگه اورن
قالا ؛ اما اگر آنک ماضیسی هم آنک اثرلری کوزگه کورنوب
طورسه اول آرتدروب بیهره آلمی ، تورکستان تاریخن بلگان عالم
اگر ایسکی اثرلرنی قاراب کورسه دزق (جیزاق) دن قازالی غه
قدر صوزلغان بتون سردریا بویی شهرلر بله طولی مدنی ییرلر
ایدی دیگان حکایه لرگه مطلقا اشاغاس ؛ روسیه ده گی حاضرگی
تورک ملتیک یگتلی تورکستان بزنگ توب بیرمز دیگان فکرلرندن
مطلقا شول ایسکی اثرلرنی گنه کوروب قایتا آلورلر . اگر ایسکی
اثرلر دقت بله قارالسه ، بزنگ حکومتک الوغ بیک گه بامتییک
اوپورتام دیگان رسمی فکری هم یالغان حکایه لرگه قاراب
تیمرنک بالاسی بولغان الوغ بیک بتون عمرن علم گه بیردی دیگان
اعتقاد تحسین ایتلماس . ایندی بز اورتا عصردن کوب یراق کیتدک ،
ایندی اورتا عصرلرده غی شرقی دیسپاتیزم نی هم اول زمانغی
ایندی تمام ایسکرگان علم نی پامتییکر یاصاب ایسکه توشورر وقت
اوندی . الوغ دولت نک وظیفه سی اوزینک قول آستنده غی جمیع
خلقنی ، ملتر آراسنده غی آیرماغه قارامیچه ، آله سورودر ؛ بر قدم
بولسه ده آرتقه کیترو توگل . اما اونکان زمان نک مدینتن تیوشنچه
اوگره نو هم اول مدینتک سلامت قالغان یادکارلرن یاخشیلاب
صاقلاو مدنی مملکت نک ایک توب علامتلرندن حسابلانه نورغه
تیوشدر .

بوسوزنی اوقوغاج بر آزعجبله نه توشدک . چونکه روسیه ده گی
تورک ملتیک یگتلی (مؤلف نک اوزعباره سنجه (современные
представители турецкаго национализма въ Россіи)
تورکستاننی اوزلرینه توب وطن دیب اویلاولری اگر واقعه ده
بولا طورغان بولسه آندن نی زیان بار . مؤلف اوزی اوک سویله ب
کیله ، تورکلر تورکستانده تا میلادی ۶نجی عصرلردن یرلی بار .
اوشبو سبیدن تورکستان دیب آطالدی دی . اما تورک یگتلی
تورکستانده اوزلرندن ایلگاری باشقه بر قوم طورماغاندر دیب
اویلاغانلری یوقدر دیب بله . درست آنده تورکلردن ایلك آری
قوملر طورغانلر ، درست ایسکی اثرلر تورکستان نک آری قوملر
ییری ایکانن کورسه ته ، اما صوگغنی چن اثرلر اول یرده گی بتون
مدنی اشلر تورک قولی بله بولماسه ده تورک بویروغی تدیری
بله اشله نگا بلر هم آنده بوگون ایک کوبسی تورکلر طورالر . الوغ
بک طوغر وسنده آکادیمییک جنابلری قدر کاپیتینسیه مز یوق ؛
اوشبونک اوچون آنک علمی خدمتلرگه عمرن صرف ایسکان
دیگان تاریخی سوزلرنی «لیگیندا» لر دیگانن رد ایته آلمیمز هم
حاجتی ده یوق . لکن یاؤروپاده طولوب باتقان اورتا عصر اشچیلرینک
بامتییکلری کوز آلدنده طورغانده حکومتک اول ماتور تدیرن

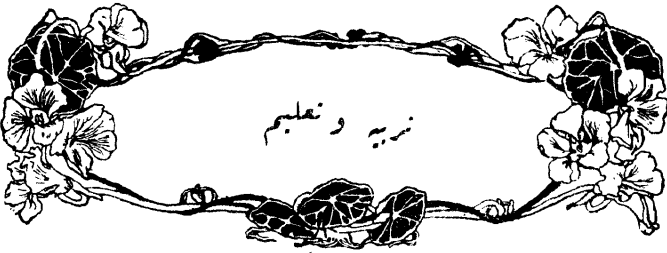
طوراسک یوق ایندی انیکایم» دیب قرت کسب قویدی. سوزمن کیسلوگه ممنون بولدم.

حضرتدن آیرولغاچ چیتده رده طورغان ایکی یکت بانیمه کیلوب سوز قوشدیلر. بونلرنگ بری فهدن ایکنجیسی استو. دیتسقی فورازقاندن ایدی. آکلاشدی که بونلر سوریهلی عرب یکتلری ایکان. ثلک قازانده اینارودیسلا سیمیناریه سنده تحصیل ایدوب سوکره بری دارالفنونده. ایکنجیسی دوخوونی آقادیماده ا کمان تحصیل اینکارلرده وطنلرینه قایتلر. بونلر ایگ دردلی وقتلرنی روسیهده اونکارگانلر، روس تربیسی آغانلر، دینلریده پراواصلویهدر. شولایده بونلر عربلر. عربلرنی سوبه لر. عربلر طوغروسینه کیلگاندی مسلم غیر مسلمنی آیرمیلر. تورکلرنیده یاراتلر. تورکیهده یا گاغنه بولوب اونکارن تبدلاتقه شادلانلر. سوزلرینه قازاننده بوندن سوک وطنلرینگ اجنبی نفوذندن، قوتقوسندن قوتیلاجهغینه امیدلانلر؛ وطنلرینه. ماتلرینه جدی خدمت ایتهرگه ییل باغلاب قایتلر.

اوجنچی برغی بولدی. ماشینلر شالطری باشلادی، پاراخود قوزغالدی. شونک بلهن بز طووب اوسکان ییردن، آتا و آنلرمزدن روغ قردشلمزدن بزگه سوکیلی بولغان همه نرسه نی اچینه آغان وطنمز روسیهدن آیرلقد. کیتکان صابن کناردن یراقلاشو، پاراخودنگ غایت آچی طووش چغاروب ییربلهن «بحیلاشووی» جانلرنی تترهته باشلادی. آرقاداشلرنگ بعضلری «اللهغه شکر کوبکه می - آرزغمی حیات بوتالووندن قوتلقد» دیسه لرده کوبره گی «آیرلو» دن غایت متأثر بولدیلر. متأثر بولماسلق ده توگل. ییر یزراقلان، آدیس ینوفل آرقلی تومان اچنده گنه کورنه؛ اطرافقه کوز سالساگ ییر کیساگی یوق. چیکسز صو اوستی کوزگی کبی تیگرزه نگر. صو، لکن دهشتلی، قورقنچلی. انه یراقده ییل یراقده بولولطر، آلاز آرتده «بزنگ اول» آنده مینم خلیهم، نظیفم گویاکه صو کنارنده باصوب طورالر، میگا یالوق سلککلر. کوزیمه باشلر کیله لکن دامالر آلدنده یکتله نو یوزندن تاثراتمی یاشررگه مجبوربولام، یاننده چیکسز صوغه قاراب سویله شوب طورغان ایده شلرنگ سوزینه قاتشام. . . آشدن سوک «بورونغه» جیلوب اوین کولکی هم جر بلهن وقت اونکارلدی. کیچ کچکنه گنه لکن کوب معالی (خاراکتیرنی) اسقاندال بولدی: اورطه پالوباده بر تورکم یونانلر اوزلرینگ ملی موزیقه قوراللرنده تورلی ماتورکویلر چالوب جیرلاشوب اوزاق اوطوردیلر. یولچیلر اوجون بو باخشینغه قانسیرت ایدی. ساعت اون بولدی. بوندن سوک پاراخود نظاملریجه موزیقه هم جر ممنوع بولوغه قارایمچه قزوب کیتکان یونانلر اشلرنده دوام ایندیلر. یولچیلر طرفندن تکرار تیبیه

قالورلر ایدی. اما ماتورلقدی، تازالغده دیگر پاراخودلری بزنگ «ؤولغا» پاراخودلرندن کوب توبه نلردر. برنجی و ایکنجی قلاصلری چیه رگنه بولسهده اوجنچی قلاصلی دیگر پاراخودلری عادتده اوج قاتلی بولوب یوغاری ایکی قاتی برنجی و ایکنجی قلاصلرغه هم پاراخودنگ قامانداسینه مخصوص بولوب آستقی قاتی (трюмъ) اوجنچی قلاص یولچیلر اوجون ییلگو. له ندر. بونده سهکی فلان بولماسده «قامیسیا» نگ اوتوووی بونچه بزگه سالام توشاکلری هم ییرلدی. هر کم اوزینگ توشاگن طابلمان اورنده جایوب یوقلارغه حقلی بولدی. آستقی قاتقه یاقیتلیک ییک کچکنه گنه تره زه لردن کرگاگه باشده ییک قاراگمی کورندی. لکن کوز ایله شدی. آیق ازی تابلورلق بولدی. بو قلاص بلهن بر بویدن طاوارنی آندیلینهده بولغانغه تچقان هم کوسی کبی جانوارلر بونده اوزلرینی تام حقوقلی پاساژیر حسابلاب یولچیلردن برده تارتماینجه یوریلر پاساژیر مسکین نی ده اینه آلمی. پایتختلردن حضور صفاغه صاف هواغه چققان ایرکه طبیعتلی معلم معلملرگه تریوم اوخشابوق بتمادی. تریوم اهلینه ایکنجی پالوبانگ بوش اورنلرده یوررگه حتی اورن تابلسه یوقلارغهده رخصت. شونک بلهن فائده لانب کوندزلرن یوقاروده آچق هواده اونکاررگه ممکن. بزگه قامیسیانگ اوتوی بونچه برنجی و ایکنجی قلاصلر پالوباننده یوررگه رخصت ایدی. شونک اوستینه پاراخودنگ قایتانی هم آنک معاوانلرینگ رعایه سی قوشلغاچ دیگزه بزگه براوگایسزلقدی کوررگه طوغری کیلمادی. ایکنجی کون ایرته بلهن بز اورندن طورغانده پاراخودقه پاسا. ژیرلر کیله باشلاغان ایدی. پیترغوف گیمنازیسه سی هم پیتربورغ قادیسکی قوربسی نگ شاگردلریده تریومنگ ایکی بوش بجماغنده اورنانب قایناب طورالر ایدی. بو اوج غروپا سیاحلر آراسنده باشقه پاساژیرلر یاتسنبقنه، چیتله بکنه یوریلر ایدی. یولچیلر آراسنده بر پوجماقده بر تورکم فہسلی، بورکلی آدملر کوروب یانلرینه باردم. شونلر آراسنده اوزمدن روسچه اوقوغان بر شاگردنی طانوب آنک آرقلی باشقہلر بلهنده طانشدم. قازلق، چکچک ایت مای، بال کبی یول آشاملقلری بلهن طولی آش یالوغی یانینه مامق مندرگه طایانوب سیمیولاتنگ عبدالحق حضرت جای اچدر ایدی. اول، اوزینگ مخدومنی هم آنک شریکینی استانبولغه تحصیلگه آوب بارا ایکان. حضرت مینم معلم و معلملر بلهن یولدش بولوویعی بلگاچ بر آز اعتراضلر قیلدی. «بو قدرمارجا آراسنده الله توفیق ییرسون ایندی دیدی. جواب قایتاروب ماتاشسامده «باشکا اشله په، اوستیگا شول آدم مسخره سی نی کیگاچ. شولار بلهن بر صحبتده بولغاچ، بر آشنی آشاغاچ سویله شوب

بله ن مینم مندرگه. مینم بالطوغه بوترونوب یاتدق. هوا صاف
صالقنصو، عمر آرتقان توسلی بولا.

اصول تربیه

انسانک قوت و قابلیتلی، بدنیه، فکریه، اخلاقیه اسملری برله اوچکه
بولنه، که بو قوت و قابلیتلی حسن اداره برله مکلف بولغان تربیه،
دخی اوچکه بولنده: تربیه بدنیه، تربیه فکریه، تربیه اخلاقیه.

۱

تربیه بدنیه

تربیه بدنیه دن مقصود، انسانی بدنیه جهنتدن مسعود
و مکمل ایتمکدر. بدن جهنتدن مسعود و مکمل اولمق ایسه،
سلامتک، قوت، اعضاده تماملک برله حاصل بولادر. اوشبونک
اوچون، تربیه بدنیه ننگ وظیفه سی: بدنتک صحت و قوتن،
اعضانک اوسو و آرتوون تأمین ایتمک دن عبارت بولور. انسان
اوچون تربیه بدنیه ننگ اهمیتیک زور. چونکه توغریدن توغری
قوت بدنیه توتقان اشلرده بدنتک تربیه ایتلگان -- نق بولووی
ضرور بولغان توسلی، مونک فکر و اخلاقه ده زور تأثیری باردرد:
سلامتک، آشاو، اچونک تورلیچه بولووینه قاراب قابلیت فکریه ننگ ده
تورلیچه بولووی ثابت. بعض وقت آورو بدنیلر آراسندن اوتکن
ذهنی ذاتلر چقسه ده آزدرد. صحت بدنیه ننگ اخلاقه نی قدر
تأثیر ایتکان آکلار ایچون، انسانلرک آورو وقتلرنده خلقلری
آماشقان، آورولرغه بر نوع خفتلک، بر نوع قزغلق عارض
بولغانن ایسکه آلویته.

تربیه بدنیه و عائله

صحت بدنیه ننگ ایک برنجی قاعلی آتا برله آنادرد. چونکه
بولارنک صحت جهنتدن بولغان خاللری توغریدن توغری بالارینه
میراث بولوب کیله: راک (سرطان - قل تاماق)، چاخونک،
سیفیلیس کبی آورولرنک آتا، آنادن بالاغه کوچووی آچق
حقیقتلر دندر. بنا علیه بالا تربیه سینه قزقان آتا، آنالر ایک نلک

یاصالوغه ده قارامادیلر. شوندن صوگ آرامزدن بر «باطر» مز
یونانلرنگ اوستینه بر استاقان صو سبب آنلرنی آیاقلاندردی:
ریوالویرلر توتوب بزنی، روسیه لیلرنی ده بیک قباحت سوزلر بلهن
اوروشدنار. شول وقت نگی عرب یکتلری آراغه توشوب
واقه نی باصدررغه موفق بولدیلر.

اوزاق اوتمادی، ما کیدونالی بر بلغار، سیاحلر بولمه سینه
کروب اورنلاشه باشلادی. تیبیه ایتولدی. فائده چقمادی. «مدنی
بلغار» تکلمسز چیشنوب یاتا باشلادی. نزاکت اهلی موگا توز -
مه دیلر. پروتست یاصادیلر. بلغارنی باقلاوچی یولچیلر تابلدی.
شونلر آراسنده نلیگی، بزک آشنی آشاب، صونی اچوب دار-
الفنونلر مزده اوقوب کشی بولوب قایتوچی عرب یکتلری آرتق
غیرت کورساتدیلر. روس عالمنی، وطنمز بولغان روسیه نی جان
آچترلق سوزلر بلهن قباحتلاب، اوروشوشوب بلغارنی اورنلادیلر.
تل بلماگان یونان و بلغار «قارشلر مز» بلهن طارتشو اول قدر
آغر بولماسده بو ایکی عرب قولنده بولغان اوز علممز، اوز
تلمزگه قارشلی طورو برده ممکن بولمادی. بو ایکی واقعه بزگه
بیک یامان تأثیر ایتدی. ئلی بونلر اوز بزکیلر، آوروپالیر،
تورکر عربلر بلهن اوچراشقانده بولایغنه مه بولور!!! «مونه
ایتدی سین آلارنی قان و دین قردشلی دیب یورو، نه بزنی
آلار برتینگه صانامیلر، آشمزنی آساب قانمزنی اچرگه طورملر...»
دیوچیلرده بولدی.

آدیس ده کون بوینه یوروب آرغان بولوب اوتکان واقعه -
لردن بوزولغان نیروالرمز (عصب) غه استراحت، یوقو بیک کیره ک
ایدی. لکن دیگرده گنه بولا طورغان کورنشنی، قویاش چغو
منظره سینی هر کم کوره سی کیله، دیگرده گی برنجی کیچنی غفلت
یوقوسی بلهن اوزدررغه تلمه می ایدی. شونک اوچون تریومدن
چغوب ماتروسلر آندیلیه سینک باشینه منوب اورناشدق. قورینف ننگ
آقرن موگلی جبرلری، هجولی قزقلی آنیقدوتلری بزدن یوقونی
یراق قاجردی. طاک آتدی. قزلق جایله، دیگر صافلانغاندن
صافلاننه هر کم قویاش چغشینه یونه لگان. مونه بر وقت صو
اوستونده کوزنی چاغلدره طورغان نور نقطه سی پیدا بولدی.
نورلر چاچلدی، صو باشقه توس آلدی. نقطه آقرون آقرون
زورایه، نورغه باتقان صو اوستینه زور نور کره سی چغه، ته گاره ب
کیتهر توسلی بولا. طغانی بر لخطه، کره بلهن نور کوزگوسی
آراسنده سزق حاصل بولا؛ پاراخود، یولچیلر، بولوطلر نورغه
باتوب قالا. قویاش چقغاج صو دوگزلری (دیلفیلر) سیکروب
پاراخود آرتدن ایهره باشلادیلر، بز کومچ تاشلاب آنلرنی
شایار تامز. اول آراده آرقاداشلر یوقلی باشلادیلر. بزده طروچینقو

هوا

حیات ایچون هوانگ اهمیتی آرتقندن آرتغراق . چونکه بر نیچه کون آشامیچه طوروب بولسه ده، هوا آلمیچه بر مینوت طوروده ممکن توگل . سلامتک ایچون صاف هوا کیرهک . بالانی صاف هوا اچنده طوتو ایچون، ۵ - ۶ مکعب سائین هوالی، زور بولمهده طوتارغه (۱)، هواسن آلماشدررغه (هوا آلماشدرغانده بالانی باشقه بیرگه آلو مصلحت) . بالا بولغان بولمهده کر - چوپرهک کبی نرسه یوماسقه . هوانی بوزا تورغان هیچ نرسه بولندرماسقه تیوش . بالالرنی صالغن هواده طوتمق موافق بولماغان توسلی، اسسی هواده آصرامقده ممنوعدر . بالالر بولمه سنده گی هوانگ درجه سی، «ریومیور» حسابی بوینچه ۱۷ - ۱۸ درجه بولورغه، بر آطنه دن صوگ آتی آطنهغه قدر ۱۶ - ۱۷ درجه بولورغه، صوگره ۱۵ - ۱۶ درجه بولورغه کیرهک .

بالالرنی اوبده صاف هواده طوتو کیرهک بولغان توسلی، اوی هواسندن صافراق صانالغان، طش هواسی برلهده فائده لاندردرغه کیرهک . لکن جهی کونی ایکی آطنهسی طولماغان؛ قش کونی آتی آپی طولماغان بالالرنی خارجه چغاررغه یارامی . آندهده جلی، ماتور کونلرنی صایلاب چغاررغه کیرهک . بالا ضعیف بولغانده، قش کونی، بر یاشی طولمی طوروب چغارماو مصلحت . علی حبیب . «قازان» .

تل و ادبیات اوقتو اصوللری

(باشی ۸ نچی عددده) .

(۲) بالارغه بیک معلوم بولغان نه بیرلر، حیوانلر هم آنلرنک صفت، اش و حاللری طوغریسنده (شولای اوق سؤال واسطهسی ایله) تیک اییه بلهن حکمدنگنه عبارت قسقه جمله (краткое предложение) لرتربیت ایتدروگه کوچاور . فقط بونده اییه بلهن حکملرنک، سوز تورلرنک هر قابوسندن بولوینه دقت ایتهرگه تییش .

بو حقهده سؤاللر شول ره وشچه بیرلورگه ممکن :

کیم اوقتو تا؟ کهلر یازا؟ (بیر نه بیرنی شاقلداتوب) ندرسه ایستله؟ ندرسه توگندی؟ ندرسه آق بولا؟ ندرسه کشنی؟ ماهق نیندی بولا؟ ندرسه ئری؟ ساعت، نی اشلی؟ ندرسه لار صارغایدی؟ ندرسه قاتی؟ نی کیرهک؟ قویاش نی اشلهدی؟ شیکر نیچک؟ بورچ؟ صاموار نی اشلی؟ اوت نی اشلی؟

(۱) بولمه کچکنه بولغانده یش - یش هواسن آلماشدرلور .

اوزلرن تریه ایتمک - بالاغه یوغاردی آورو و اخلاقلردن صافلاغق تیوشدر .

میراث بولوب کبله تورغان ضررلرده آنانگ ضرری آتاقندن آرتغراق . چونکه آنا، آنانگ اشترا کندن باشقه بالانی طوماس بورون توقز آی قانی برله، طوغاچ بر نیچه یل سوتی برله تریه ایتدر، که بالا بو وقتلرده آناسنده تابلغان یاخشلیق . یامانقلردنده زور ئلوش آلددر . هر نیچک «آنا، آنانگ صحتی بالانگ ده صحتی، خسته لگی بالانگ ده خسته لگی» ایکانن اونوتورغه یارامی . بو برنجی آدمودن صوگ عائله و مریبلر، بالانگ حیاتی ایچون مهم بولغان: (۱) آزق، (۲) هوا، (۳) حرکت، (۴) پاکک، (۵) کیوم، (۶) چداماق کبی نرسه لرینه اعتناء ایتهرگه تیوش .

آزق - طعام

آزقنک حیات وصحت ایچون زور تأثیری بولوب، آشامیچه یاشه مک محالدر . بعض آورودن قوتلور ایچون بر نیقدر آزدن صافلانورغه، بعضیسی ایچون بر نیقدر آزقنی دوا ایتوب استعمال قیلورغه توغری کیلگلی . منه بو حال آزقلرنک فائده لی، ضرری ایکی تورلی ایکانن کورسه ته . بناء علیه بالاغه آزق بیرگنده بو حالنی اونوتورغه یارامی . آچلق، زور کشیلرگه قاراغانده بالارغه نغراق تأثیر ایتد . چونکه بالالرنک آزغی هم قارنلرن طویدررغه هم اوسولرینه صرف ایتله . آزقنک اخلاق و زیرهکلیک ایچونده قاتوشی بار: بعض مکتبلرده یاصالغان تجربه لردن، شاگردلرنک آشاو، اچولری برله غیرت، موفقیت، اطاعت، تربیکه رعایتلری آراسنده یاقن بر مناسبت بارلغی آگلاشلغان . بوغازدن اوتکنن هر نرسه بدنکه فائده بیرمه گانلکدن، بالاغه آزق بیرگنده، آچاق کیتسون، قورصاق طولسون ایچونکنه بیرماینچه، بلکه بدنکه فائده بیردهدی - بدنی اوسدردرده یلرن صایلاب، بر مقصود کوزد توب بیرگه کیرهک . صوکره، آزق بیرگنده بر نوع ترتیب، بر نوع انتظام بوینچه بیرونک صحت ایچون زور فائدهسی بار . ضرورتسز هر وقت بر نرسه برله طویدرو، تلهسه قای وقت آشاتو، بالانی، معده، هضم آورولرینه دوچار ایتو ممکن . بالالرنی یوواتو قصدی برله، آوزلرینه ساعت صاین باللی نرسه لر قابدرو، هر کون تورلی ساعتده طویدرو بالالرنک صحتلرینه جنایتدر . یاگا طوغان بالارغه آلتی آی چاماسینه قدر، آنا سوتدن باشقه نرسه بیرمه سکه کیرهک . آلتی آیدن صوگ صیر سوتی، صوکره اون بوتقهسی، یومورقا، شولپا (بولیون) کبی نرسه لرگه کوچارگه یاری .

صفتلر قوشدرلا باشلانور. آنلر طوغریسنده بولای سؤال بیررگه ممکن :

(آ) سز مکتبکه ایرتهن نیچه ساعتده کیله سز؟ مکتبده نیچه ساعت درس اووقولا؟ قولده نیچه بارماق بولا؟ سوتدن نیندی مای یاصیلر؟ قز نهرسه سوتندن یاصالا؟ نیندی کونلر نیندی؟ نهرسه نك قاناتلری بولا؟ کمنك آخه سی کوب بولا؟ نهرسه نك یالی بار؟ آته ده نیچه کون بولا؟ .

(ب) قویان نیچک جابا؟ صاندوغاچ نیچک صایری؟ نیندی کون قاراننی بولا؟ حاضر کون نیچک؟ یازوغه اوستا شاگردلر نیچک یازالر؟ پیچ نیچک یانا؟ .

(ج) ییله نی نهرسه یوتندن به ییلیر؟ نیندی کونده کوله گه لك (зонтикъ) بلن یوریلر؟ نیندی قلم بلن قاراسز یازلا؟ قایسی کون سابق اووقولمی؟ سز نیندی ماینی یاراتاسز؟ نیندی کونده پیچکه باغانر؟ نیندی کشیده آخه کوب بولا؟ کشیلر نیندی بالانی یاراتالر؟ شاگردلر یونلرغده ملکه لک نکاج، اویوش جمله (слитное предложение) لر توزدرو تمرینلرینه کوچلور. اول حقه شونک کبی سؤاللر بیررگه ممکن :

اووقو - یازو ایچون شاگردلرنگ نهرسه لری بولا؟ صو کملرگه، نهرسه لرگه، تاغی نهرسه لرگه کیرهك؟ اوتوننی نهرسه لر، تاغی نهرسه لر بلن کیسه لر؟ کوتوچی نیندی، تاغی نیندی حیوا نلرنی کوته؟ ایکمه کنی نهرسه اورنلرندن پشره لر؟ مکتبده کملر، تاغی کملر بولا؟ اوینک نهرسه لری، تاغی نهرسه لری، تاغی نهرسه لری بولا؟ کیملر نی نهرسه، تاغی نهرسه بلن تگه لر؟ بالالر کملرنی یاراتالر؟ مکتبده نهرسه لر بولا؟ قایسی حیوانلرغه یورت حیوانی دیلر؟ قایسیلرغه برتقچ حیوان؟ .

نهایت، شولای نه کر نله بارا بارا یعنی یکلدن آورغه کوچه کوچه قیدلر آرتدرو. باش جمله گه وقت، شرط، صفت، سبب جمله لری یالغا تو حاصل قوشما جمله (тоновое предложение) لر هم باشقه لر ترتیب ایتدرو تمرینلری باشلانور.

اوز الدینه معلوم، که بو تمرینلرده کیرهك بولووینه قاراب، البته طنش ییلگیلری ده اویره تلور هم شونلرنی تیشلی اورنلر نده قویا بلوگه شاگردلرنی عملی صورتده کونکدرله بارلور.

باش جمله گه وقت جمله لری یالغا تو ایچون بو ره وشده سؤاللر بیرلور:

ایرته نمازینه قایچان (تاك نی اشله گاج) آذان نه یته؟ قار، نی اشله گاج چانا یگه باشیلر؟ قایچان قارانغی توشه باشلی؟ نی اشله گاج (یا که یپراقلر نی اشله گاج) آغاچلر ماتورلانا؟ قایچان اوراقمه توشه لر؟ نهرسه گه، نی اشله گاج اوی جلینا؟ .

(۳) یوقاریده کورسه تلگان ره وشده گی وظیفه لر و تمرینلر تمام بولغاچ هم شاگردلر آنلرغه ملکه حاصل ایتوب توشونوب یتکاج تمامقلی جمله (распространенное предложение) لر ترتیب ایتدرله باشلانور. اورن، وقت، توشم، یونه لش، کوچم هم بیرگه لك تمامقلری نه کر نله جمله اچینه آدلرلا بارلور.

بونک ایچون اوشبو ره وشده سؤال بیررگه بولا: (آ) شاگردلر قایده اوایلر؟ ایگنلر قایده اوسه؟ بالقلر قایده یه شی؟ آی قایده بولا؟ آس قایده پشه؟

(ب) شاگردلر مکتبده نهرسه اوایلر؟ معلم کملرنی اووقوتا؟ ساعتچی نهرسه توزه ته؟ آنالر کملرنی سویه؟ اوراچیلر نهرسه اورالر؟ کوتوچی نهرسه لرنی کوته؟ ایتکچی نهرسه تگه؟ بالفچی نهرسه لر اولی؟ .

(ج) آغاچلر قایچان یپراق آنا؟ یپراقلر قایچان صارغایا؟ سز قایچان یوقلیسز؟ قایچان توراسز؟ یر قایچان یه شه ره؟ چانانی قایچان یگه لر؟ قایچان صولر بوز بلن قاپلانا؟ .

(د) شاگردلر ایرتهن قایا بارالر؟ معلم کملرگه سابق بیره؟ آدملر که گه قوللق قیلالر؟ طیب کملرگه یاردم ایته؟ اوتون قایل یاغلا؟ .

(ه) نهرسه بلن یازالر؟ بالفچی بالقلرنی نهرسه بلن اولی؟ قارنده ش نهرسه بلن یونولا؟ قوشلر نهرسه بلن اوچالر؟ اوتوننی نهرسه بلن کیسه لر؟ سز مکتبده سابقنی کملر بلن اوقیسز؟ سز کملر بلن اویشیز؟ .

(و) بالقلرنی قارماق بلن قایدن توتالر؟ اوتون قایدن کیلتره؟ سز کمدن اوقیسز؟ صنف تاقناسی نهرسه دن یالغانان؟ مکتب نهرسه دن سالغانان؟ آخه نی نهرسه دن یاصیلر؟ دفترنی؟ کتابنی؟ چیلهك بلن صوننی قایدن کیلتره لر؟ .

بوندن صولک یعنی بو حقه غی تمرینلر قناعتله نورلك بولغاچ، جمله اچینه سیبلر هم اونده شلر آدلرلا باشلانور. اوشبو طریقه: (آ) شاگردلر مکتبکه نی ایچون کیله لر؟ صوغه (یلغه غه) نی ایچون بارالر؟ قلم، نی ایچون کیرهك؟ آنالر کملر ایچون قایغرا؟ پیچه نی نهرسه لر ایچون حاضر لیلر؟ سز کتابلر نی نی ایچون آلاسز؟ آنالر کملر ایچون طرشالر؟ .

(ب) نیندیده بولسه بره ر اییده شکرگه اونده شکرده، آندن قهرنده ش صوراکر! اوزگرنک نیندیده بولسه بره ر نه بیرگرنی یا که آنلرنگ حاللرن صوراب آبزیکرغه، آپا کرغه، یزنیکرگه، قوداچا کرغه، انیکرگه، قودا کرغه، یا که نه تیگر هم نه نیگرگه اونده شکر! .

بوده بولغاچ، ایه بلن حکمه گه هم تمامقلرغه آیرغچلر،

ابتدائی مکتبہ ده جغرافیا درسلی

(روسکایا اشکولا ژورنالندن)

ابتدائی مکتبہ، عمومی معلومات بیروله تورغان اورن بولو صفتیله، فقط یازو تانوتا و حساب قاعدلری اویرهته تورغان غنه اورن بولمیچه طبیعت وانسانلر حقتده (شخصیت و عمومی انسانیت) معلوماتلر بیروله تورغان بر اورن بولورغه نیوش؛ بو ایسه یاگا بر فکر توگل، بلکه کوب یازغان کوب چهینه لگان بر حقیقتدر. شوشی فکر، شوشی حقیقت کوز اوکنده طوتولوب ابتدائی مکتبلر پروگرامینه تاریخ، طبیعت و جغرافیا درسلی کر تلمشدر. حتی موندن ۳۵ یل مقدم مسکاو او یاز زیمستواسی «روس تاریخندن، دنیا معلوماتی و وطن نی تانوده هم طبیعت نک کورنشلر نندن ایگ اهمیتیلری ایله ابتدائی مکتب بالالرنی تانشدر» کیره کلگی حقتده قرار یاصاغان ایدی.

یللر اوتووی برله آقرن - آقرن غنه بو معلوماتلر مکتبلرده مقتشلر طرفندن هم امتحانلرده صورالا باشلانیدی. بر مسکاو غوبیرنارنده غنه توگل، بلکه باشقه غوبیرنارنده ده. شولای ایتوب، ابتدائی مکتبلرنگ پروگراملرنی یاخشیفنه کیگایتو هم تورلی قلردن حیات ده اوچری تورغان کیره کلی معلوماتلر برله بالالرنی تانشدر و کیره کلگی فاکت بولوب چقدی.

۱۸۹۷نجی یلده معارف مینیستری اوزینگ پروگرامسانده ابتدائی مکتب بالالرنه تاریخ، جغرافیا و طبیعت نی (دیانی) نانودن درسلر بیرونی لازم بر اش ایتوب طابا. لکن، فقط ۱۹۱۳نجی یلدن باشلاب غنه مینیسترستوانک اورنه ک ایتوب مکتبلرگه طاراتقان یاگا پروگرامسانده ابتدائی مکتبلرده یوغاروده ذکر قیلغان معلوماتلرنی بیرو، آخردده لازم ایتوله هم بونک ایچون آیروم ساعتلر تعیین قیلنه. لکن مع التأسف. ذکر قیلغان نرسه لرنی پروگرامغه کرتوده یاصاغان مینیسترستوانک بو زور بر آدومی، تاریخ، جغرافیا و دنیا معلوماتی درسلی مذکور پروگرامده «روس تلینه علاوه» هم «قرائت درسلینه یاردم» بولو صفتی برله گنه کورینه لر هم آیروم ساعتلر تعیین قیلغان و لازم ایتلگان بولسه ده بیک توبه ن توشوب قالالر.

زیمستوارلر هم مینیسترستوا بو اشنی بولای قالدردن بر فائده ده چقماغانلغینی اعتراف قیلغاج، ابتدائی مکتبیدن آرتق اوقی آماغان بالالرنک تاریخ، جغرافیا هم دنیا معلوماتلر نندن، اوستدن گنه بولسه ده. بی خبر قالولری بیک قزغانچ بولغانلقدن، «قرائت» کیتابلری یازوچیلر اوزلرننگ کیتابلرنه تاریخ، جغرافیا هم دنیا معلوماتلر تورلی مقاله لر و قطعه لر کرتیه باشلادیلر.

شرط جمله لری یالغاتو ایچون بولا:

شاگردلر، نی اشله سلر سابقلرن بله لر؟ قش کونی کشیلر نهرسه، نی اشله سه یولدن آداسالر؟ نهرسه، نی اشله سه کوله گله ک بله ن یوریلر؟ یاز نهرسه، نی اشله گاج صولر تاشی؟ ساعت. نی اشله سه ساعتیگه ایله لر؟ کون، نی اشله سه پیچکه یاغلر؟ نهرسه، نی اشله سه قوشلر صایری باشلی؟
باش جمله گه صفت جمله لر یالغاتو ایچون بولای سؤال بیرولرگه ممکن:

نیندی کشیلر یازا بله لر؟ نی اشله گان کشیلرگه طیبیلر دارو بیروه لر؟ آتا - آناغه نی اشله گان بالالر قدرلی بولا؟ نی اشله ب ترکک ایته تورغان کشیلرگه ایگنجی دیب نه یته؟ نیندی قورالغه (نی اشلی تورغان قورالغه) چالغی دیلر؟ نیندی قورالغه اوراق؟ یا گغر نی اشله ب یولنی بچراتدی؟ سز ایرته ن یوقودن تورغاج، نی اشله ب، چه ی اچه رگه اوتوراسز؟ شوندن صوگ نی اشله ب قایا کیته سز؟ اشلقلرنی قایده، نی اشله ب اون ایته لر؟ کشیلر نیچک بلملی بولالر؟ کشیگه نی اشله سه ک، اوزمن یاخشیلق کوررمز؟ اوینی نیچک جلیتالر؟ کئی نیچک پای بولا؟ ایتنی نیچک آشیلر؟
سبب جمله لرن یالغاتو ایچون:

نی اشله گان سبیلی یول بچراندی؟ قش کونی نیچون طون کیه لر؟ شاگردلر، نی اشله گان سبیلی (یاکه نی اشله گانلکدن) سابقلرن بله لر؟ ساعت نی اشله گانلکدن یورومی باشلی؟ نی حال بولغانغه کوره پیچکه یاغلر؟ بورینی کشیگه نی اشله گانلکدن آتوب اوتره لر؟ کشیلر بالنی نیچون یاراتالر؟ کشیگه نرسه اشله گان ایچون، بال قورتلرن آصیرلر؟ کشیلرگه نی اشله گانلکدن یورت حیوانلرن تربیه ییلر؟ اتلرنی نیچون آصیرلر؟ صیرلرنی؟ اتلرنی؟ صو کشیلرگه نی ایچون، تاغی نیچون کیره ک؟ آرابانگ کوچهرن نیچون ماییلر؟ آتالر بالالرن مکتبکه نی اشله - ونلر دیب کیلره لر؟ قلمنی نی ایچون یاصیلر؟ کراسین نیچون کیره ک؟

انشا تمرینلرن بوندی یول بله ن اداره ایتو آرقاسنده اوشبو ایکی تورلی زور فائده هم ایکی تورلی زور مقصد (تلک) اوتله گان بولا:
۱) بالالرنی، کیره ک تلدن و کیره ک یازوب، درست و منطقی افاده گه تدریجاً هم یکلک اوزهرنده کونکدره بارو؛ آلارنگ افاده قوتن نه کرنلک بله ن کیگه ییتو هم توبله ندرو.

۲) بالالرنی، تلنگ صرف - نحوی بله ن (آلر بونی اوزلری ده سیزمه سدن) عملی ره وشده تانشدر بارو؛ حاصل تلنگ نظریه سی، روحی، طبیعی خصوصیتی و آهنگ عمومی بله ن تانشوغه بالالرنی عملی حاضرله و بولا.

معلم عبدالرحمن سعدی. «یکاترینبورغ».

بوگونگی کونده ابتدائی مکتبہ (روس اشکولارلارنده) توری فلردن معلومات بیروده یاردم ایته تورغان فنی ادبیات مجموعہ لری (христоматія-энсклопидія) مونه شولای ایتوب دیاغه چقدیلر .

بو فنی - ادبیات مجموعہ لری سان جهتدن یاخشیغنه کوبه دیدیلر (بو کتابلر بزدهده کورنگه لی باشلادیلر) هم هر بری دیاغه چغووی ایله، بر جهتدن، گویا آندن نلگه رگیلری مکتبہ لرنک تله کلرنی اوتی آملیلر. بو جهتدن آزغنه بولسهده گناھسز توگلار؛ ایکنچی جهتدن - مکتبہ ئلی بولسه شوندی بر عمومی کتاب ئزلی هم آنی تابوده امیدینی اوزمی (ایمش) هم کیله چک یاش بوون آنک برله تریه قیلنور، دیه سوبله دیلر.

بو فنی - ادبیات مجموعہ لری هم وطن جغرافیاسندن هم باشقه بیرلر جغرافیاسندن هم جغرافیہ طبعی دن هم جغرافیہ ریاضیہ دن، حتی وطن - بیر مسئله سندنده معلومات بیرلر هم بیک طبعی که یاقن زمانده ابتدائی مکتبہ لر پروغراماسینه جغرافیانک مجبوری درس صفتیله کرتلوی برله، اول وشهر مکتبہ لرنده اوقوچیلر و اوقوغانده شوندی فنی - ادبیات مجموعہ لرندن فائده لانوچیلر، بو کتابدن خصوصی جغرافیا درس لرنده ده فائده لانورلر! ..

واقعا ده آکا قزغوچیلر بیک کوب بولور. چونکه توری کتابلر کوتاروب یورگانچه، کیردکلیسنی صایلاب ساتوب آغانچه، توری فلردن بارسینه ده بته راک، قاعته ندرلک معلومات بیره تورغان عمومی کتاب دن فائده لانو آرتق بولماسمنی؟ - مونه ایگ نیچکه بیرده شونده شول. چندن اوق فلردن بارسینه ده یاخود برسینه ایگ کیره کلی جوابلرنی طابوب بولورمی ایکان، آندهده شوندی جوابنی، که بو کونده جغرافیا اویره تکان قاعده لر که هم بو کونده گی اصول تعلیم نک تله کلرنه کیرو - قارشی کیلمه گان جوابلر بولسون؟ ...!

دیمک، بو فنی - ادبیات مجموعہ لری نوسه بیرلر و نیچک بیرلر. مسئله شونده هم بو مسئله اوچیتل و اوچیتلیتسه (معلم و معلمه) افندیلر طرفندن اعتبارسز قالدله تورغان بر مسئله توگل، بلکه بیک مهم بیک نیچکه بر مسئله بولوب چغا. دیمک، بو فنی - ادبیات مجموعہ لرینک بارسنده یاخود بو کونده بیک آله یورگانلرن تقید میزانی آشا اوتکاررگه تیوش. (بز اوزمزنک جغرافیا کتابلری و فنی - ادبیات مجموعہ لری حقنده کیله چکده گی مقاله مزده یازارمز).

مونه شوشی اویلر، حقیقتلر عمومی معلومات حقنده یاصلغان برنیچی بتون روسیه اسبیزدینه داکلاد یاصارغه هم جغرافیا درس لری و قرائت و فنی - ادبیات مجموعہ لرینی تقید قیلورغه مجبور ایتدیلر.

آنلرنی تیکشروندن اصل مقصد - بیان قیلورغه: ۱) بو فنی - ادبیات مجموعہ لری واسطه سیله بیرلگان جغرافی معلومات علمی هم اصول تعلیم نقطه نظرندن سوگئیلرنک تله کلرنی کوبمو اوتی آلار؟ ۲) جغرافیا درسی ایچون بولمیچه توری واقعات لر حقنده و توری وقتلرده تصنیف قیلنغان توری قطعه و مقاله لر برله جغرافیا درسی بیرو عموما ممکنمی؟ هم ۳) اوقوتوده فنی - ادبیات اصولی فقط تصادفی معلومات بیرو بولوب حقیقی، اگر شولای بولسه، آندی تصادفی معلومات برله بزنی احاطه قیلغان طبیعت و دنیا هم بتون جغرافی کورنشلر حقنده بر مقصدغه - بر بتون که یاقنایوب بولامی، یعنی جغرافیادن کورتولگان فائده نی چغاروب، بو فنی - ادبیات مجموعہ لرندن آلوب بولامی؟ .

بو حقده، بلکه مکتبہ لرده گی فنی - ادبیات مجموعہ لرینک علمی بولوب بولمادیغنی تیکشره سز بیت! - دیوچیلر بولور. بو اعتراضه بز جواب بیرمه ز، که علم که هر بر مکتبہ ده اورن بولورغه تیوش؛ چونکه جغرافیا علم بولو نقطه نظرندن - آیرم بر نرسه، نه جغرافیا - آنی اوقوتو جهتدن تیکشردگانه - طاغن اوزینه باشقه بر مسئله، بو ایسه هر یرده هر وقتده تقیدگه محتاجدر. غفور عثمانی. «اوقا» .

نویل ۱۹۱۳ . نچی یل رازدبستواده ابتدائی مکتبہ لرینک بارشنی، آنلرنک حاللرنی یاخشر تو مقصدیله یاصلغان برنیچی بتون روسیه اسبیزدنده ابتدائی مکتبہ لرینک پروغراماسی، آنلردن کورتولگان فائده لر حقنده قزو - قزو مکالمه لر بولوب اوتدی .

اسبیزدگه داکلاد کرتکان افندیلرنک بعضاری اوزلرنک داکلادلرنده، ابتدائی مکتبہ لرینک (اشکولارلرنک) بو کونده گی پروغرامالری طار و مندرجه جهتندنده بیک بر طرف بولغانلغینی بیان قیلدیلر. زا کون بوژی، روس تلی و حساب - مونه ابتدائی مکتبہ لرده بیرله تورغان معلوماتنک قسقه غنه حسابی. بالالرنک پسرخیکه سینه موافق صورتده آنلرغه کوب یاگا معلوماتلر بیره تورغان بعض «قراآت» لر ابتدائی مکتبہ لر پروغراماسینک خلاصه سینه کرتلسه لرده، معلم و آنلر اوستندن قاری تورغان کشیلرنک دقتلرنی بیک آز جلب قیلدقلرندن باره - باره باشقه نرسه لر برله قسیلوب، جبرا «قراآت» لر بتولنه ی آرتقی پلانغه قالدیرلر. (بو قزغانچ حال بزنگ مکتبہ لر مزده ده بار بیت! پروغرامه ده کورینه - حقیقت ده یوق) .

شولای جبرله نگان و آرتقی پلانغه طاشلانغان اوقولرده طبیعت درس لری، جغرافیہ و تاریخ بزنگ آلدمزده طورالر. روس اشکولاسنده اوقوچیلر بو نرسه لر برله فقط روس تلی اوقوغانده تصادفی بولارق غنه طائشه لر مسئله که شول نظر برله قارالغاج

دها توغریسی محمد عبده که نسبت بیروب تألیف ایدلگان «تفسیر القرآن الحکیم» ننگ کوب اورنلرنده بیک کوب خطا معنار ویرلمشدر. مین بو اورنده اول خطارنگ بارچه سنده صانارغه کرشمیم. مثال اوچونگننه بر خطانی کورستو ایله اکتفا ایتمه؛ اشته اول بر خطا، لکن غایت یوک خطا بودور: بقره سورده سینک اورطا بر یرنده «یا ایها الذین آمنوا کتب علیکم الصیام» دبه باشلانغان روزه حقنده کیلگان بر آیت بار، مذکور آیت اچنده بولغان «فمن تطوع خیرا فهو خیر له» سوزلرینه «تفسیرالقرآن الحکیم» ده: «اگر بر کشی فرض روزه سینه آرتدروب نقل روزه سی ده طوتسه اول آگا فائده و ثواب بولور» دبه معنا ویرلمشدر. حالبوکه قرآنده نقل روزه غه اصلا «خیر» دبه اطلاق قیلنوب نه یوتولگان اورن بوقدر. بو اورندانی «خیر» دن مراد ایسه جلال و الوسی تفسیرلرنده یازلغانچه مالدر. بولای بولغانده مذکور آیتده گی سوزلرننگ معناسی: اگر بر کشی روزه طوتا آلمادینی سبیلی بیره تورغان فدییه مالینی ثواب امید ایروب برگنه مسکین که یتارلک ایروب بیرون آرتغراق یعنی ایکی اوچ مسکین که یتارلک ایروب بیرسه اوزینه فائده لیره ک بولور دیمک دن عبارت بولادر. البته بو معنائنگ درستره ک و دلیلیره ک معنا ایدکنده هیچ شبهه بوقدر. بافکر؟ قرآنده نیچه و نیچه اورنلرنده مثلا: «ان ترک خیرا الوصیه» هم ده «وانه لب الخیر لشدید» کبی آیتلرده گی «خیر» دن مراد مالدر. بس شولای بولغانچه یه بو اورنده غنه «خیر» سوزندن نیچک نقل روزسی آگلشلسون؟ و نیچک اول «فمن تطوع» ننگ فاسی اوزینک آلدنغانی ینه شه گنه تورغان «وعلى الذین یطیقونه» سوزلرینه تفریع بولماینچه رشید رضا ایتکانچه نلله قایدغی یوقاریده بولغان سوزلرگه تفریع بولسون؟ آرتق ضرورت و احتیاج حس ایدلگان وقتده ضمیرلرنی و تفریعلرنی نلله قایدی یوقازینگه قازاتونک نیندی فائده سی و نیندی حکمتی بولسون؟ بوندی حکمتسز، دللسز و اساسسز روشده معنار بیرونی یوک اسلام فیلسوفی و فریدالعصر طانلغان محمد عبده جنابلرینه اسناد ایلمک یوک عیدر ظن ایدرم. روسیه ده میندن باشقه استاذمن الشیخ محمد عبده ننگ دها باشقه شاگردلری بار ایسه لر بیورسونلر، اگر مینم بو سوزلرم درست توگل ایسه لر اوزلرینک بو توغروده استاذلرنن ایشوب بلدکلرینی و یاخود لا اقل اوز فکرلرینی معتبر «شورا» مجله سی واسطه سیله میگا بیان ایتسونلر.

محمد کامل المطیعی تحفة اللین .

شورا: مذکور تفسیر حقنده رشید رضا جنابلری اوزی محمد عبده ننگ ازهرده بولغان درسلرنن اقتباس قیلوب و آنک اصولی بوینچه ترتیب ایتمه» دیب تصریح قیلده در: «دینی و اجتماعی

مذکور معلوماتلرنی بیرگانه اصول تعلیم و دیدا کتیبه سؤالری هم اوقو اوچون کتاب ترتیب قیلغانده مرتبیلر طرفندن بتولنه ی اونودولوب قالا. بو کتابلرنی تصنیف قیلوجیلر یوغاروده یازلغان فلر حقنده بیرلورگه تیوشلی بولغان معلوماتنی استطراد بوللوغنه بعض اورنلرده غنه بیره آلاز؛ چونکه اصول تعلیم طرفندن قرارلاندرلغان سؤاللرگه مناسب ایروب مذکور فنلرده معین بر پلان تعیین قیلوب بولور بولماز «محرر» لر ایچون بیک ییکل توگل. شونک ایچونده (بالارنی تربیه و قتنده غی خصوصیاتلرغه موافق صورته) کتاب ترتیب قیاوچی طوتونغان اشنده البته متخصص بولورغه تیوش .

اورالسکی . «دینی و اجتماعی مسئلهلره» نام اثرده مصرلی «منار» مجله سی محرری محمد رشید رضا طرفندن تألیف و آنک اوز خراجاتیله نشر اولنان «تفسیرالقرآن الحکیم» اسملی مجموعه نی مشهور فیلسوف اسلام الشیخ محمد عبده جنابلرننگ تفسیری دینلمش کبی کورینه . و الحال مذکور «تفسیرالقرآن الحکیم» اصلا و قطعاً محمد عبده طرفندن یازلغان، هم ده رشید رضا تعبیرنجه «وحید ، بی مثیل و بی نظیر» تفسیر توگلددر. درست ، «منار» مجله سی ننگ محرری محمد رشید رضا جنابلری بعضاً یوک استاذمن محمد عبده ننگ تفسیر درسلرینه کیلوب اولطراحی ایدی . اول شونده ایشندکلرینی جیبوب اوزینک آطنه لقی «منار» اسملی مجله سینه باصدرا بارا تورغان ایدی ، صوکره شونلرنی اول برگه جیبوب و محمد عبده که نسبت ایدوب آیروچه تفسیر کتابی صورته نشر ایلمش و آگا «تفسیرالقرآن الحکیم» دبه غایت یوک مسئولیتی اسم ویرمشدر. بو حال آنک تفسیرینک طشن دقت ایله اوقوب قار اوچیلرغه ده ظاهر در. مین ، مصرده تحصیلده و قتمده شریکرم: «سیگا عبده تفسیرینه اوطورورغه یارامی، شأنک توگل» دیسه لرده ، آلارغه قاراماینچه محمد عبده ننگ همه درسلرینه بولماسده ، ازهر و حسنین جامعلرنده بیره تورغان درسلرینه آره تیره باروب پوری تورغان ایدم. محمد عبده ننگ قرآن که معنا بیرووی، حاضرگی کونده رشید رضا طرفندن چیقارلغان «تفسیرالقرآن الحکیم» ده یازلغان معنارگه قاراغانده کوب باشقه و بیک یوقاری بولا تورغان ایدی .

دیب دعوی قیلووی یک اورنی بولماسه کیرهک . مفسر لر آراسینه کررگه حقمز یوق ایکانلگینی یاخشی بله مز . شولای بولسه ده بو اورنده بر ایکی سوزگنه قسدروب کیتسهک ضرر بولماز . «فن تطوع خیرا» آیتده «خیرا» نی نفل روزه برله تفسیر ایتو خطا ایکانلگینه «ان ترک خیرا الوصیه» هم ده «وانه لب الحیر لشدید» آیتلنده گی «خیر» لر مال معناسنده بولو دلیل ایتولگان . بو ایکی اورنده «خیر» . مال معناسنده بولودن باشقه اورنده غی «خیر» ننگ ده مال معناسنده بولووی نیچوک لازم بولادر؟ . سز ، «ولکن منکم امة یدعون الی الحیر» ، «ما تسخ من آیه اوتسها نأت بحیر منها» کبک ار نارد غی «خیر» لر نی ده «مال» برله تفسیر ایته سزمی ؟ . «فن تطوع خیرا» دن بر آرنه یوقاریده ذکر ایتولگان «فن حج البیت او اعتمر فلا جناح علیه ان يطوف بهما و من تطوع خیرا فان الله شا کر علیم» ده گی «خیر» نی ده «مال» دن باشقه برله تفسیر قیلو خطا دیسزمی ؟ قرآن کریم مفرداتی حقنده یازوچی راغب الاصبهانی (ج ۳ ص ۳۴۹ ده) «خیر» نی : «ما یرغب فیه الیکل کالعقل والعدل والفضل والشیء النافع وضده الشر» دیب بیک عام تعریف ایتدر . آگا کوره اکرده کلامنگ سیاقی مساعد بولسه «خیر» نی نفل روزه و نفل نماز هم نفل طواف دیب تفسیر ایتولدره یا کیش بولمیدر . دخی بر سوز ایتورگه حاجت بار : محمد رشید رضا حضرتلری اوزینگ تفسیری هم ده مجله سینی عالم لر طرفدن انتقاد قیلدره سی کیله و بو حقه ده هر وقت «المنار» ده یازوب تشهیر ایتدر . شولای بولغاچ بو سوزلر نی آنک اوزینه طوغری یازارغه وجوابینی ده اوزندن ایشورگه تیوشلی ایدی . «کتابلر منی انتقاد قیلوکر . خطالر منی اوزمه بلدرکرا .» دیب طورغان کشی اثرلرینی آنک بلمگان تلی برله آگا بارمی طورغان (صوغش خیقغاندن بیرلی «شورا» چیت مملکتارگه کیتمی) بر مجموعه ده انتقاد باصدر و موافق بولوب بتماسه کیرهک . والله اعلم بالصواب .

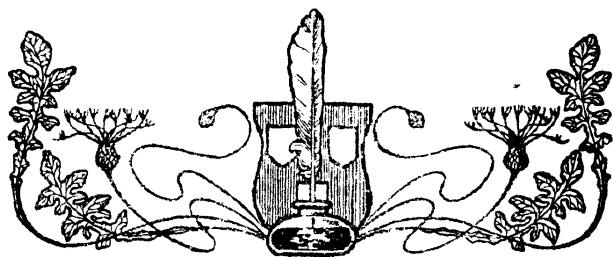

یونکرکی تکرر مه . شورلی ، دیبو ، آلباسی ، اویر ، اویرو آناسی ، آزار اییه سی ، یچورا ، صو آناسی کیلر نی قارتلر کورگان آدی بولوب بیک قورقچ و بیک یه مسز ایتوب حکایت ایتلر . کوبدن توگل بر اولغه واردیغمده شول اولنگ ، اوزینه و اطرافینه یاکی فکرلی ، ترقی پرورلگی ایله باشقلرغه اوزن تانوتقان بر ملاسینه طوغری کیلدم . آنک بله حکمت ، فلسفه باندن بر قدری سوزلرگه ایرشکاج آخرنده اوله ، آنلر نی شول قورقچ ، یه مسز قیافتده اوزینگ کوره کیلگانلگن هم آنلرنگ بارلغنده شبهه قالدیرماغانلغن بیک آچق بیان ایتدی . «مدرسه ده

مسئله لر» ده گی سوزده شوشی مضمونده ایدی . اسلام عالم لری توزوگان قاعده لرگه کوره بره وگه الزم بولماغان کشی حقلری ترتیب قیلماغان و ظاهر حال تکذیب ایتوب طورماغان مدنده هر کیمنک خبری مقبولدر . سز اوز دعوا کزغه دلیل مقامنده «خیر» کله سینک (سزگه کوره) خطا تفسیر ایتووینی کیتوره سز . لکن بعض اورنده خطالقی بولودن رشید رضا خبرینگ درست بولماووی لازم کیلماز . محمد عبده اکرده معصوم بولماسه بر گنه توگل بلکه بیک کوب خطا تابلوده آنک درسندن استفاده قیلغان بولوغه مانع بولا آلماز . محمد عبده حتی اوزی ده «واما السائل فلا تهر» آیتده خطاغه توشکانلگینی مصر مطبوعاتنده اعلان ایتکان ایدی . ایندی آنده غی خطا ، آنک تفسیری بولوغه مانع بولماسه ، مونده غی خطالقی آنک درسندن استفاده ایتولگان بولوغه نیچوک مانع بولادر؟ خطالقی هر کیمده بولورغه ممکن . خلیل و سیویه کتابلر نده خطالر طولوب طورسه ، متنبی و معری شعرلر نده قصور لر صانسز بولسه محمد عبده تفسیر نده خطالقی بولو و باشقه لر طرفدن هم خطا حالچه کوجر لودن نیندی مانع بار؟ محمد عبده نی اوزینگ عصرده شری ، خصوصاً محمود شفقیطی و باشقه عربیه عالم لری یوغاری کوتارسه لر ، علم و فضلینه حیران بولسه لر بو اش : «اول خطا سویله می» دیب توگل بلکه «خطاسینه کوره صوابی کوب» دیب بولورغه تیوشلی . بزنگ عبدالحکیم ده مرجانی حقنده : «خطاسی عد صوابی بولسه بی حد - آگا طاعن نی خفاش ایله گل عد» دیب بر قطعه سویله گن ایدی . اوشبو تفسیرنگ باشلری حتی «فن تطوع خیرا» تفسیری اوزی ده «المنار» ده محمد عبده سلامت وقتنده نشر ایتولدی . اکرده رشید رضا محمد عبده اصلسز اسناد قیلغان بولسه ایدی شول وقتده محمد عبده اوزی انکار ایتمی قالور ایدیمنی؟ حالبوکه «فن تطوع خیرا» تفسیری نشر ایتولگاندن بر ایکی آی صو ک چیقغان «المنار» ده محمد عبده ننگ اوز امضاسی برله بر مقاله باصدی و بو مقاله ده شول اثرنگ اوز حقنده ایدی . اکرده «خیر» تفسیری اوزینکی برلماغان بولسه آنی شولای سکوت برله اوتماز بلکه «مینم تفسیرم توگل» دیب ایتمی قالماز ایدی . «تفسیر القرآن الکریم» دن ، صو کئی جزئی محمد عبده ننگ اوزی سلامت وقتنده نشر ایتولدی ، مصر مطبوعاتی آنک حقنده تقریضلر یازدیلر . باش طرفینه ده «تفسیر القرآن الکریم للشیخ محمد عبده مفتی الدیار المصریه» دیب باصلغان . محمد عبده اوزی ، نی ایچون شول وقتده مذکور اثرنگ اوزینکی توگل ایکانلگینی اعلام ایتما دی؟ . اوزی تکذیب ایتمگان بر اثر حقنده قطب شمالی ده بولغان بر کشینگ : «تفسیر القرآن الکریم اصلا و قطعاً محمد عبده طرفندن یازلغان تفسیر توگل»

اوفوا. بو کونلرده «شورا» ده یازلوب بارلا طورغان «ربا» مقاله‌سند «ابن حزم» اسملی بر عالم اسمی کوب ذکر ایتوله. بو کون که قدر آنک اسمی چقمقیدر ایدی. اول قایسی عصر و قایسی مذهب که منسوبدر؟ شونک ترجمه حالی «شورا» ده یازلسه ایدی. عبدالکریم القارماسانی.

سور: ابن حزم بیک مشهور و حقیقی عالمردن ایدی. اول مذهب‌لرنی اعتراف ایتمی، کتاب و سنتدن باشقهنی تانومیدر. آلدانغی نومبرلرنک بررسند ترجمه حالی یازلور، انشاءالله.

مطبوع اثرلر

سوره بیکه. هادی آطلاسی حضرتلرنک «سیون بیکه» تاریخن کوروب چقدم. تاریخ، ملی تاریخ بولغاچ، اوزمزنک تورکی تله یازلغاچ میگا بیگه کده اوخشاغان جهتی شول بولدی. عربی، فارسی و روسی لغتلر قاتشدرمی، صاف تورکچه ده کتابلر یازوغه بولا ایکان و بز تورکلرنک لغتلری ده اوز کیره گمزنی آگلاتوغه آرتوغی ایله یتکانن کورساتوکه دلیل بولورلوق بولغان. تاریخده قازان تورکلرنک، نوغای میرزالرنک برکسز لرن بیک یاخشی تصویر قیلغان. روس کنه زلرنه اوتوز سومغه ساتلغان نوغای میرزالری، اوز خان بیکلرن دشمانلرنه طوتوب بیرگان قازان خلقلرن نیه دیمز ایندی؟. تاریخ بیک یاخشی چقغان، اوقوغه بیک کوکللی هم بیک کیره ایدی. شونده هم بولسه تاریخ توغروسنده (اهل بولماسا قده) بر ایکی سوز ایتوب کیتودن اوزمنی طیبیا آلامدم. تاریخ کوبره ک شرحیلر طرفندن جینالغان اثرلردن آلتاندر. منمچه مونده سیون بیکه توغروسنده اوز تاریخلری ده یازلسه گوزل بولور ایدی. بوندی اوز تاریخلرن قازان اطرافندن ازلهب تابوغه بولور ایدی. شرحیلرده بیت آوزدن ایشکانتی گنه جیناب بارغانلر. ثلی آلا جیناب بترمه گن معلوماتلر بولسه کیره ک. مونا مثلاً: سیون بیکنی روسلر قازاندن آلوب چقغانده، سیون بیکه، اوز یورتینه قاراب (اوبکه قیلوب) ایتکان بر جر بار. بو جر کتنبغه کررکه تیوش بر نرسه ایدی.

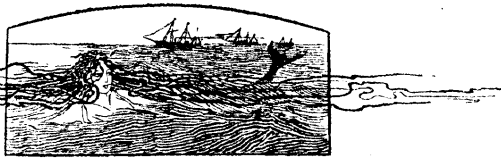
یانتدیم زمانده بر کشی کیلوب شولای شکایت قیلدی «دی «ایو- مزگه (ایو آناسی) ایله ندی، هیچ بیزدرر حال یوق. کیچ بولسه کوزگه کورنوب، یوری یوقلارغه یاتقان اورنمزرغه طاش آغاچ شیکلی نرسلر بلن آنا، آتقان نرسه سون نیقدر قاتی نرغته ده یارطی آرشین جاماسی یتماسدن کیلوب توقطی، ایرته بلن طوروغه آچقچ کبی کیره کلی نرسلرمنی ده یه شروب قویوب بیک جفالی دیگامین اوزم کوررگه باردیم» دی. واقعا درست ایکان، شولای یورگانلنک شبهه سز کوردک. آندایلرنک بارلغینه اشانماسقه یول قالما دی. دی. مین اوزم شوندن صوگ آبارنی کوررگه یوری باشلادم. کیچ بلن یالغوز اویلرگه کروب بیک صواب طورام، لیکن کوروب بولمی. اورمانلارغه، صو بویلا رینه، باصولارغه ده نونله چقغالاغانم بار بر نرسه گده اوچراغانم یوق. بو حقه «شورا» نک اوز فکری یازلسون ایدی. عبدالکاشف قورماشوف.

سور: شورلی، آلباستی، اوی و آزار آناسی کبک نرسلر برله اعتقاد قیلو هر تورلی قومده و بیک ایسکی عصرلردن اعتبارا بار بولسه ده اوزلرنی کورگان یا که برر تورلی اشلرنی مشاهده ایتوب طوروجی بولغانلغی حکایت ایتولمی. اوز قاشلرنده سببی معلوم بولماغان هر بر نرسه نی سحر و یا که ارواح و غیب عالمینه نسبت ایتو عوام قاشنده شایعدر. اگرده سبیلری خلقدن یاشرون طوتولسه ایدی عوام، ایلکتریک، تیلیفون و تیلیگرام کبک نرسلرنی ده سحر، جن و دیولرگه اسناد قیلورلر ایدی. لیکن حاضرند آندی اشلر طوغروسنده عوام فکری قوتدن توشدی، افکار عمومی علم که اطاعت قیله باشلادی. واقعه ممکن بولغان نرسه نی مطلق انکار قیلورغه یارامی. لیکن امکان درجه سنده گنه طورو بز نرسه نک بارلغینه ده دلیل بولمی. شورلی، آزار آناسی، اوی آناسی حقه ده کیتورلگان دلیللر یاخشی تیکشورسه واقعه لرنک باشقه سبیلری بارلغی معلوم بولادر. مثلاً آزار آناسی بارلغینه آتک یالی عجیب روشده اورلو و شول روشده اورلو، آدم بالاسینگ قولندن کیلورگه ممکن بولماولوق، دلیل ایتوله در ایدی. حالبوکه حیات حیوانات علمنده مشخص آدملرنک خبر بیرولرنه کوره شول اشنی اشله وچی، «یه تیجه» دیب معروف بولغان جانواردر. اوی آناسی حقه ده بولغان حکایتلر بردن بیک اوسدره لر (خلق مبالغه که هوسلی) و ایکنجیدن درست بولغانلرده کوبلرگه معلوم بولماغان آجیق سبیلری بولادر. کوبسنجه موندی خبرلرنی یاش وقتلرنده قورقعلق اصولی برله ترییه ایتولگان آدملر چیقارالر، اوسدره لر.

حکمتی در. عموماً قافقازده چيqa طورغان کولکو ژورناللر اوز وظیفه لرینی سؤ تصرف ایتو وکورکه قیلندن بر نرسه تیره سنده چولدرداب یورودن ساقلا ندیلر. بو طوغروده غی فضیلت «ملا نصرالدین» گه عائد بولسه کیرهک. اجتماعي حاللرني انتقاد قیلو طوغر و سنده مونگ زور کالاتی بولدی و قافقازده هجو ژورنال چيقاروچیلر ایچون درست بر پلان و مسلک توزوب قالدردی. ملا نصرالدین، حقیقت حالده ملا نصرالدین ایدی. اجتماعي حاللرده بولغان خسته لیکلرني توزه تو ایچون هجو غزتلرینه احتیاج زور. فقط موندی غزتلرننگ اوزلرننگ مستقیم بولولری تیوشلی یول برله یورولری شرطدر. یوقسه هجو غزتلرینی، ژورناللرینی اوقوچیلر کوب بولغانلقدن فائده اورینه عمومی ضرر بولورغه ممکن. بابای امیر، شاید کولکی ژورناللر ایچون تیوشلی بولغان بولده دوام قیلور، اجتماعي حاللرني اصلاح قیلو حقنده غیرت صرف ایثار. بزنگ امیدمز شول و خلقنگ منفعتی ده شونده در. دوام ایتووینی و عموم قاشنده مقبول و مرغوب بولووینی تلیمز.

◆◆

تاریخ اسلام. عبدالرؤف فطرت اثری بولوب، ناشری حاجی معین و شریکلریدر. فارسی تلنده ترتیب ایتولگان بو اثر ۳۶ بیتده «سمرقند» ده گازاروف مطبعه سنده تاش باصمه برله طبع ایتولمشدرد.

مطابت

پاراخودده اوتکارگان بر کیچه ننگ خاطره سی

(۱۹۱۴ نچی یل ۲۰ نچی مای «اورال» پاراخودتده).
پاراخود پرستاندن قوزغالوب کیتکاندن سوک زالغه چیقوب اوطورددم ده جای کیتوررگه قوشدم. زالده میندن باشقه بر اوستالده بر روس برله بر مارجه جای ایچوب و ایکنچی بر اوستالده یاش بریگت آش آشاب اوطورادر ایدی. شول آراده قایسیلری تورکجه وقایسیلری روسچه سویله شکانلری حالده زالغه بر تورکم خلق کیلوب کردی. آراده خاتونلرده، قز و یگتلرده، یاش بالالرده بولغان بو خلقنگ مسلمان ایکانلک رینی بدم و اوزمنگ مونلرغه بلمسز بولوومنی فرصت صاناب آسرتن تاماشا قیلورغه قرار بیردم.

حالانکه اول یوق. ینه ده سیون بیکه ننگ رسمی توشرلمه گان. تاریخ اوقوغانده سیون بیکه کوز آلدنده طورسه، آننگ تأثیری ینه ده باشقه بولور ایدی. ینه هادی آطلاسی حضرتلری، سیون بیکه نی «سیونمهک» مصدرندن آلتغان دی. مینمچه سیون بیکه بولمی بلکه گوزهل، چیه ر، ماتور معنلرنده بولغان، «سیوم بیکه» بولسه کیردک. آننگ معناسی: سویکملی بیکه، محبتلی بیکه، یاغملی بیکه در. اگرده سیون بیکه بولسه نیگه یاتا اول؟ هادی حضرتلری سیون نی بویروق معناسنده آلا. بیکه نی ایرکه (مه یلی آنیسی شولای ده بولسون) مونه بو وقت معناسی نیچک بولوب چقا: بویروق بیکه. بو هیچ معنالی بر سوز بولمی. اما سیوم بیکه بولسه آننگ معناسی کون کبک آچق: ماتور بیکه، محبتلی بیکه دیگان سوز بولاده قالا. صابر جان القورماشی. «آلماتا».

◆◆

اورال - نوبلک. قازاق شیوه سنده ثابت دونه تئیوف طرفندن سویله نگان شعرلردن عبارت مجموعه در. باصدر و چیسی «بولودار» شهرنده ثانیه قاسم حاجی قزی ایرتسبایوا. ۳۲ بیتده «اوقا» ده «شرق» مطبعه سنده باصلغان. ایچنده بیک رغبتلی شعرلر بار.

◆◆

تاتاریم قرآنه تفسیری. محمد کامل المطیعی طرفندن ترتیب ایتولوب و باصدر لوب کیله طورغان قرآن تفسیرندن ۶ نچی کیسایگی چیقدی. ۱۷ بیتده «قازان» ده «معارف» مطبعه سنده طبع ایتولگان.

◆◆

نیربره کونه اشرو. تیری و کون اشلرینی اوگره نور ایچون کیره کلی معلومات یازلغان بر اثر در. روسچه سینگ مؤلفی آ. زاؤدسکی و مترجمی برهان افندی شرف. ۲۵۵ بیتدن عبارت بولغان اوشبو زور اثرنگ ایچنده اوشبو اشلر برله شغله نوجیلر یا که شغله نورگه تله و جیلر ایچون کیره کلی و فائده لی معلومات بیک کوب. کوررگه و اوقوب چیقارغه تیوشلی. ناشری «قازان» ده «معارف» کتبخانه سی بولوب حقی بوچته سی برله برلکده ۳ صوم ۲۵ تیندر.

◆◆

بابای امیر. باکو شهرنده آته ده بر مرتبه چيqa طورغان سیاسی، ادبی و اجتماعي تورکجه کولکی مجموعه سیدر. محرری علی عباس «مذنب» مطلب زاده و ناشری ده ابوالفضل مطلب زاده در. یلنی، ۲ صوم و آلتی آیلنی ۱ صوم ۲۵ تیندر. اوشبو مجموعه دن ۲ نچی نومیری اداره گه کیلدی. شعرلری معنالی و مقاله لری

لذتی «دیب بیک موگلی تاوش برله کویلهب بیاردی ده آرتدن اوکسوب اوکسوب یغلارغه باشلادی. سوز قوزغاتووم ایچون اوکندم. لکن ایندی موگ دریا سی تاشیدر ایدی، اوکنوومدن فائده بولمادی.

اوشبو وقتده شوشی مجلس آراسنده بولغان بر قز، اوز قولنده غی کتاب غه قارارغه باشلادی. روسجه کتاب اوقیمی یا که باشقه می به سم کیسه ده اورن اوگنایسز بولغانلقدن یاخشی کوروب بولمادی.

استودیت غه قاراب، قز: «مدرسه ده وقتده بو ابن رشد طوغروستده برر نرسه اوقوغان ایدگمی؟» دیدی. بلم، قولنده غی کتاب ابن رشد حقتده ایکان.

استودیت: «اوقو توگل اسمینی ده ایشکانم یوق ایدی، مین آنی اونوبورستیت که کرگاندن صوگ غه بلم» دیدی و: «ابن رشد دیگج بر قزق واقع که اوچرانغان ایسمه توشدی»

دیب اوشبو روشده دخی سوز سویله رگه باشلادی:

کتاب کیستده کتابلر آقتارادر و آلور ایچون صایلاب اوطورادر ایدم. بیک زور صاقلالی و ایسکی کیوملی بر آدم کیلوب کتابچیدن بر کتاب صورادی. بالاسینه برر القبا آل طورغاندر یا که طوطی نامه روشنده برر نرسه صوری طورغاندر، دیب گمان ایتدم. اما کتابچی موگا، طشینه ابری حرف برله «ابن رشد» دیب یازلغان کتاب صوتدردی. موگده التفات ایتادم، چونکه بررکشی ایچون آلورغه کیلگاندن دیب بلم. لکن کتابنی آقاروب بیک دقتلی قاراورندن شبهه که توشوب: «بانای! بو کتابنی کم ایچون آلاسز!» دیب صورادم. «اوزم ایچون آلوم، گویا مینم ابن رشد حقتده یازلغان رساله نی اوزم ایچون آلونی درست کورمیسز، «کم ایچون آلاسز؟» دیب صورارغه مجبور بولدگر، یوقسه سز «ابن رشدنی اوقورغه شیلیت کیوبده موبینه آقی یاقا قویغان، قولینه ککری تایاق طوتوبده بیانی قایوش برله بوغان یا که دارالفنونلرده درس قام ایتکان کشیرگنه اهللر» دیب گمان قیله سزمی؟ آرسطو صوکنده نظیری بولماغان فاراینک حمالق ایتووندن و اوزینک اثرلرینی صحرالرده آی یاقیلرنده یازووندن خبرگر یوقی؟ قر آن وحدیشرگه معنا یروچی لغت عالمترینک استاذی بولغان خلیل نک اوستی باشی اوراملرده یالان آیاق یوروچی خولغانلرغه کوره ده اشکی اما کوگلی بیک عالی و دنیاغه التفاتسز ایدی. وزیرلردن برسی کوب وظیفه لر یوروب اوز بالاسینی اوقوتور ایچون چاقرغاج بر صنق قاتقان ایکمک طوتوب «شوشی ایکمک بولوب طورغانده وزیر حضورینه ده، خلیفه حضورینه ده باراجق توگلنم» دیب استغنا کورساتدی. آدملرنک ظاهرلرینه قاراب حکم ایتو

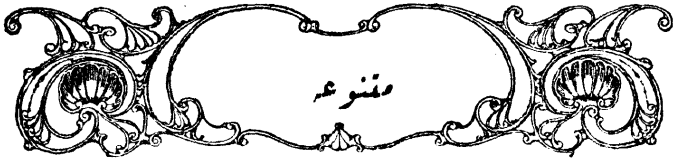
زور اوستال یاینه تزلشوب اوطوردیلرده چای صورادیلر، غایت شاد و آچیق روشده آنا تلاری برله سویله شورگه کرشدیلر. بکتلر آراسنده بر استودیت و ایکی ریالیست فورمه سی بار ایدی، قزلر آراسنده غیمنازیستکلر بولاجغنی بر آز آگلادم. بو قدر خاق (بارسی ۱۱ جان ایدی) بر عائله دن بولماز. شولایده بر برینه بیک یاقین حتی محرم عائله لرگه منسوب کشیلر بولور دیب ظن ایتدم. مینم مسلمان ایکانلگمنی بلسه لر التفات قیلورلر ایدی یوقمی اما مینم قیافتمده آنلر قی شیکلی ایدی. مین آلارنگ سویله شو. لرندن نیندی بر ملتدن ایکانلکلرینی بلسه مده مینم یانمده سویله. شوچی بولماغان ایچون مینم حقمده آلارنگ معلوماتلری بولماو طبیعی ایدی.

کورشیلر مزهر توری باب غه کریدیلر. اوین و کولکو سوزلر، قزقلی ماجرالر، اکیاتلر سویله شدیلر، کولشدیلر لطفه لر قیاشدیلر. آراده بولغان بر قارت خاتوننی بیک احترام ایتلر؛ اول سویلی باشلاسه طب طن بولوب طورالر و گویا بتون گوده لری برله سوزینی طککایلر ایدی. بو خاتون اوشبو تورکمنک بعضیلرینه آنا بولسه بعضیلرینه ابی یا که خاله و عمه (آنا یا که آنا برله بر طوغره قز قارنداش) بولورغه تیوشلی.

بر وقت استودیت اوشبو روشده سوز سویلی باشلادی: مدرسه ده و قتمزده (شاگردن استودیت بولغان بولادر) ایکی کوزی دوم صوقور بر خافه نک: «اگر تابسه م فریدون دولتی * اونوتمازمن شاگردک محنتینی» دیب کویله گانی شول قدر کوگله سگمشدرکه بیک مناسبتلی کشیلر نک اسملری اونوتولوب طورغان وقتده ده مذکور بیتنی حتی خلیفه نک شونی کویله گان وقتلرنده غی روشلرینی ده اونوتقانم یوق.

خلفه، بردن فقیر و ایکنچیدن ده اعضاسی کیمچیلکلی بولغانلغدن احتمال که شول وقتده کوگلی توشکان و شول روشده کویله رگه مجبور بولغاندر.

خلفه، دنیاغه جیقوب اوله ندی و یاخشی غنه ترکک ایته باشلادی. بزنگ مدرسه ده و قتمز ایدی، کورشور و ایشان حضرتلری برله صحبت ایتار ایچون دیب کیلدی. مونک برله اوچراشدم، حالی و معیشتی یاخشی غنه ایکانلگینی آگلادم ده: «خافه! نی قدر خوش حال بولسه گرده «فریدون» دولتینه هنوز ایرشه آماوگر معلوم، شولای بولسه ده شاگردک کوتده گی محنتلرینی اونوتقان بولورسز!» دیدم. خلیفه آه اوردی ده: «ای طوغان! دنیاغه راحت کورو امید خیلدن عبارت، اصل دولت، شاگردک کونلرنده بولوب ده آتمزده قالغانلغینی ایندی آق بلم!» دیدی ده: «اگر تابسه م فریدون دولتی * اونوتمازمن شاگردک

اسلام دنياسنده وهم هم خرافاتك قيمنى . اسلام
 حكومتلريننگ ، برنده ايم طوم ايتوچي ، تاريخكهرگه يازوب
 ايجروچي و اوشكروب توكروب دوالاوجي بر آدم اوستندن پاليتسه
 بر تاقول قويوب محكمه گه تابشرغان . حاكم ، بو كشي گه : «قولنده
 شهادت نامه سي بولماغان كشيرلنك دوا ايتولري ، دوكتورلق قيلولري
 بو مملكت نظاملرينه كوره ممنوع ، سز ، ني ايجون موندى خلق
 آدى طورغان هنرنى اختيار ايتدرك؟» ديب جواب صوراناچ تنگي
 آدم كيسه سندن بر كاغد جيقاروب : «افندم ! مونه «پاريژ» ننگ
 طب مکتبندن آغان دوكتورلق حقنده بزگه بيرلگان شهادت نامه!
 مين طب فينى ييك ياخشي تمام ايتوچيلردن ايدم . اوز قومزگه
 خدمت قילו قصدى برله اوشبو شهرمزگه قايتدم ، ياخشي فاطر
 آلوب اسبابلر يتشدردم و ايشگمه «پاريژ طب مکتبندن مأذون طيب»
 ديب يازوب قويدم ، جريده لر آرقلى اعلان ايتدم ، اما حضورمه
 هيچ بر آدم كيلمادى . برر آي عمرمنى شولاي بوش غه اوتكارگانم
 صوك بتون اميدم اوزولدى . اسبابلرمنى ياشچيكلرگه تويهب قويدم ده
 كچككنه گنه بر فاطرگه كوچدم ، ايم طوم ايتارگه ، بوتنى اوله شورگه
 و تاريخكهرگه يازوب ايجررگه ، اوشكررگه توكررگه باشلاغان ايدم
 هيچ اوزلكسز خلق كيله باشلادى . حاضرنده شوشى دجاللق برله
 حسابسز بايق جيدم ، پاليتسه باروب باصقان غه قدر ييك مسعود
 تركلك ايتدم . پاليتسه ، ميني «دجال» ديب ظن ايتمه ، حالبوكه
 مين حقيقى دوكتورلردن برسى من» ديب جواب بيرگان .

بيك الوغ خطاقدردر . چيتار ايجلرنده ياقوتلر يوروب ده اطلاسلر
 ايجلرنده بالچقلى طوررغه مكن « ديدى ده آنچه سيني يوروب
 كتابنى آلوب كيتدى ، مين غفو اوتنه چك و اعتذار قيله چق يرده
 حيران بولوب قاندم ده قاندم ، هيچ بر سوز ايتمه آلامدم . اول
 چغوب كيتكچ كيتاجى ميكا قاراب : «افندم ! بو ، بر عجب آدمدر ،
 ييك آز حق برله فلان نوميرده خدمت ايتمه وهر وقت بزنگ
 آرقلى ييك يات كتابلر آدروب مطالعه قيله در ، كوبدن توكل گنه
 «ابن عربى» رساله سيني آلوب ، كيشكان ايدى ، شونى اوقوب
 چيقو برله بزگه كيلوب : « ايندى الفتوحات المكيه ني قاراب اوتو
 لازم بولدى ، ميكا شونى آدروب بيركز ! .» ديدى . بز ، شول
 كتابنى مصدرده صورادق ، كتاب كيلووى برله بو كشي شونى
 بزدن ساتوب آلاچق و مطالعه ايتمه چكدر ، ديدى .
 استودينت ، سوزىنى بتروب ده يتكرمه دى قز : «هاى شوندى
 كشي بزنگ يانمزده بولسون ايدى !» ديدى .
 قارت خاتون : «شوندى آلاما كيومليمى ؟» .

قز : كيومنده اش يوق تلهسه نيچوك بولور ، شوندى علمگه
 عاشق و كتاب برله شغالنوجى كشي ديم . آلا ييك قزق بولالر ،
 بزنگ بر اوچيتل بار ، قزلر آكا «عقللى ايسرك» ديب اسم
 بيرگانلر . دنيادن اصلا خبرى يوق ، اوست باشى شول خليل اوست
 باشندن آيرماسى آز بولور اما درس بيررگه كرشه يوزه گنه ،
 قزلر شونك درسندن آرمى و طويمى چيقار ، «اوچيتلر مونه
 شولاي بولسون ايدى» ديلر .

شوشى وقتده پاراخود قچقردى ده «نه ايتهمز» ديب اورنلر .
 ندن طوروب زالدين چيقديلر . آرتلرندن مين هم طش غه چيقغان
 ايدم ، پاراخود توقتاو برله برگه اويولشوب چيقوب كيتديلر . قايدن
 كيللر ، قايدا بارالر ، كيلر ؟ .. هيچ معلوم بولمادى . اما كوگمده
 شوندى اثر قالدردى كه اونوتو احتمالم يوق . ابن رشد ، الفتوحات ،
 خليل و ابن عربى سوزلرندن برينى ايشتم ايسه شوشى مجلس
 خاطرمه توشه ، خصوصا استودينت حكايترلر بتون كوگمه هجوم
 قيله دخنده شوندى برر مجلس گه اوچراونى آرزو قيلام .

فلان .

محبرى : رضاء الدين بن فخرالدين .

ناشرى : «محمد شاکر و محمد ذاکر راميفلر» .

Дозволено военной цензурой.

«شورا» اورنبورغده اوه بشمه كونده بر مفقانه ادبى ، فنى و سياسى مجموعهدر .

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЕ: НА 2-й СТРАНИЦЕ · БЛОЖКИ
 30 КОП., НА 3 И 4 СТР.—20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА

Адресь: г. Оренбургъ, редакция журн. „ШУРО...“

آبونه بدلى : سنهك ۵ ، آلتى ايلق ۲ روبله ۶۰ تين .

«وقت» برلن برگه آلوچلرغه :

سنهك ۹ ، آلتى ايلق ۴ روبله ۶۰ تين در .

عبدالله عزيز افندی حضرت تریته!

سز (Парацельс) ننگ صناعی انسان یا صاو حقدغه غی یا صاب
قالدرغان ریتسینه تطبیق ایچون طغرائینگ بو حقدغه غی تعلیماتی
یازوب یارونی صوراعان ایکانسز. واقعا ییناروچی بولسته بیک شهب
بولور ایدی. لیکن تأسفکه فارسی اول کتابنی اوقوب اول تعلیماتی
چغارا آلورلق عربچه گه مالک کشی اولیا آتاده یوقدر. اجمال
آقطاروب ئزلهب شون اورتنی طابا آسهلر، عربچه عباره سینینی
یازوب یبارسهلر عجب توگل. لکنی بوده یاخشوق مشکل. تأسفکه
قولمده وقت اوزم یازوب قالا آلامدم. طبیعی ایندی او کتوده
فائده یوق. احترام ایله: اسماعیل الجعفری.
بیشبهك ۱۲ آپریل.

بحث ایٹکان قسم بولورغه تیوش.

طاغی جو بالغان ایکی یول قدر یرنک باشنده «الطرك» که
اوخشاشلی آچق بلونمی طورغان بر سوز بار. الترك دیگه ن سوز
بولسه عجب توگل.
اسماعیل الجعفری.

قتلعلر

چیکدم جفا برونلرده، کوچ قالمادی بوونلرده،
علم، هنر یوقلغندن اینلدم پیس اورنلرده.

دیلمر مینی: «ضعیف سین! هم عقلسز»
دیمن: «کوچلی عقلسزدن غافل سز».

قلچق.

۵ نچی نومبر «شورا» ده غی مقاله مره گی مطبعه خطاری:

صحیفه	باغانا	یول	خطا	صواب
۱۴۳	۲	۴	العلم	العام
»	»	»	الخطر	الخطر
»	»	۱۰	اغوك	اغول (۱)
»	»	۹	جیلکا	بیلکا
۱۴۴	۱	۱۱	الحمائی	الحمایر (۲)

اؤره در

- حال و زمان مساعد بولماغان سییلی «قطای قرغزلری»
اسملی مقاله درج ایتولمادی.
- «اورنبورغدن بکاترینبورغ غه سفر» اسملی سیاحت نامه
شوراده باصلمادی و یباروچیسنتک مرادینه موافق «وقت» اداره سینه
یرلدی.
- «مارقوپولو حقدغه تجربه» باصلور.

(۱) بو سوز جو بالغان سوز آرظندن بولغانلغدن ماغول
دیگه ن سوز بولورغه طوغری کیله.
(۲) یعنی کیمیاده ماده لر نك خمیر - قامر - خلیطه حاللرندن

یاردم لاتاریه سی اوینالا

یارالی هم آورو عسکرلر ایله صوغشقه آلغانلر نك عائله لری و صوغشندن ضرر لانغا -
نلر نك فائده سینه بیلیتلی ساتلغان ۱۹۱۴ نچی یل لاتاریه سی اوشبو ۱۹۱۵ نچی یلنك بر نچی
ایونندن اوینالا باشلیدر.

بر نچی ویپوسقه بیلیتلی (یاشل توسده) بر نچی اییونندن، ایکنچی ویپوسقه
بیلیتلی (آل قزل) ۲۰ نچی اییونندن اوینالا باشلا یاچق.

۱۵ نچی مایدن باشلاب بیلیت صانو طوقناتیللا. بوندن صوگ تیک غوسودار سستویننی
بانق قانتورلری ایله مذکور بانق نك شعبه لر نده و قاز ناچستوارلر ده غنه صانلاچق. ۲۷ مایدن
صوگ بو اورنلرده ده بیلیت صانو طوقناتلاچق.

بنون بیلیت ۵ صوم. بیشدن بر اولوشی بر صوم.

ویغرشلر ۱۰۰،۰۰۰ دن ۲۰۰ صومغه قدر.

بنون ویغرش ۳،۰۰۰،۰۰۰ صومدن عبارت بولوب ۸،۶۶۸ بیلیت که بیلگوله نگان.

او یون (روز یغرش) پیتر و غر اده ایمپیر اطور بر نچی آلیکساندر گیمنازیه سی بناسنك
(کارانسکی اورامه ۲۷ نومر یورطده) بولوب جمع عظیم آلدنده دولت بانقه سی صاویتی
طرفندن اوینالاچقدر. او یون وقتنده لاتاریه کامییتی اعضالی ایله پیتر و غر اده دؤور نلری،
گو بیرنسکی زیهسکی صابر انیه، شهر اداره سی اعضالر نندن ده بره ر وکیل حاضر بولاچق.

Ш У Р О

№ 10.

МАЙ 15 = 1915 ГОДА.

«Кتب سته و مؤلفارى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

حديث وسنت عالملى قاشنده «كتب سته» ديب مشهور بولغان صحيح البخارى، صحيح مسلم، سنن ابى داود، جامع ترمذى، سنن نسائى، سنن ابن ماجه، موطا مالك كتابلى حقه يازلغان بر رساله در. حديث عامى برله شغلله نوچيلر ايچون كيره كلى معلوماتلرده بار. ۱۳۶ بيتدن عبارت بو رساله نك حقى بوچته سى برله برلكده ۵۵ تين.

آدریس: Редакция газ. „Вактъ“ въ Оренбургѣ.

«ابن عربى»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

شيخ محي الدين بن عربى ترجمه حالى حقه تريب ايتولگان بر رساله در. مونده ابن عربى نك مسلگى او زينه خاص بولغان فكلر لردن مهملى ذكر ايتولگان. ۱۲۶ بيتده باصلغان بو رساله نك حقى بوچته سى برله برلكده ۶۰ تين. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

«ابن تيميه»

رضاء الدين بن فخرالدين اثرى

اسلام عالملى نك ايگ مشهور لردن بولغان ابن تيميه نك ترجمه حالى، مسلگى و فكلرى يازلغان ۱۴۸ بيتك بر اثر در. حقى بوچته سى ايله برلكده ۶۰ تين. هر بر مشهور كتابچلرده ساتلور. باش اسقلادى «وقت» اداره سنده.

اورنبورغده «وقت» مطبعه سنده

كانتورلر ايچون: هر تورلى كنيگه لر، اس-چوط، ناكلادنوى، فاكاتور، بلانقه، كانويرت، آچق خط، كويتانسيه؛ يارليق، آفیشه، ليمتوچقه؛ طوى و ضيافت ايچون: دعوت زاپيسقه لرى هم تبريك و ويزيت كارتچكه لرى حاصل هر تورلى مطبعه اشارى تورلى قراسقه، پوطل و تورلى حرف ايله گوزل روشده اشله رگه زاكاز قبول ايتوله و چيئدن بر آز زادانقه يباروب صور اغانلرغه تله گانلرى فورماده تين اشله نوب يبارله در.